

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
ANABİLİM DALI

**İLKÖĞRETİMDEKİ SPORCU ÖĞRENCİLERİN BRANŞ
TERCİHLERİNDE ROL OYNAYAN SOSYO-EKONOMİK
FAKTÖRLER İLE FİZİKSEL UYGUNLUK VE MENTAL
SAĞLIKLARININ ARAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet Vakıf DURMUŞOĞLU

**Samsun
Eylül-2011**

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
ANABİLİM DALI

**İLKÖĞRETİMDEKİ SPORCU ÖĞRENCİLERİN BRANŞ
TERCİHLERİNDE ROL OYNAYAN SOSYO-EKONOMİK
FAKTÖRLER İLE FİZİKSEL UYGUNLUK VE MENTAL
SAĞLIKLARININ ARAŞTIRILMASI**

YÜKSEKLİSANS TEZİ

Mehmet Vakıf DURMUŞOĞLU

Danışman: Doç. Dr. Mehmet Yalçın TAŞMEKTEPLİGİL

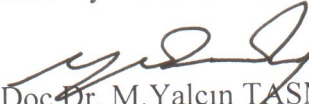
**Samsun
Eylül-2011**

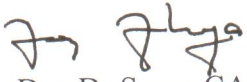
KABUL ve ONAY

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Bu çalışma jürimiz tarafından Beden Eğitimi ve Spor Programında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof.Dr.Osman İMAMOĞLU
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Üye : Doç.Dr. M.Yalçın TAŞMEKTEPLİGİL
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Üye : Doç.Dr.Soner ÇANKAYA
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Tezin Adı: İlköğretimdeki Sporcu Öğrencilerin Branş Tercihlerinde Rol Oynayan
Sosyo-Ekonomik Faktörler ile Fiziksel Uygunluk ve Mental Sağlıklarının Araştırılması

Tezi Teslim Eden : Mehmet Vakıf DURMUŞOĞLU

Tez Savunma Sınav Tarihi: 7/9 /2011

Tez Danışmanı : Doç.Dr.M.Yalçın TAŞMEKTEPLİGİL

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurul"unca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

Prof.Dr.Süleyman KAPLAN
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın planlanmasından, raporun yazılmasına kadar pek çok kişinin emeği bulunmaktadır.

Öncelikle, daima engin bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım, bana her konuda destek olan, araştırma süresince göstermiş olduğu rehberlik, anlayış ve yardımlarından dolayı tez danışmanım Sayın Doç.Dr. Mehmet Yalçın TAŞMEKTEPLİĞİL'e sonsuz şükranlarımı sunarım.

Ayrıca, verilerin istatistiksel analizlerinde ve her konuda yardımcı olan Gazi Üniversitesi Eğitim Yönetimi Bölümü Doktora Öğrencisi yeğenim Ekrem Tuğrul ŞEHİTOĞLU'na, Yrd.Doç.Dr. Feridun SEZGİN'e ve Yrd.Doç.Dr. Özgür BOSTANCI'ya, hiçbir zaman emeğini esirgemeyen Araştırma Görevlisi Hamza KÜÇÜK'e, anket uygulamasında yardımcı olan Veli KILINÇ, Ahmet ÇEVİK, Mükremin YÜCEL, tüm öğretmen ve öğrencilere,

Çalışmalarında hoşgörü ve eşsiz sabrıyla her zaman yanımda olan eşim Sibel DURMUŞOĞLU ve oğlum Mehmet Selim DURMUŞOĞLU'na teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

İLKÖĞRETİMDEKİ SPORCU ÖĞRENCİLERİN BRANŞ TERCİHLERİNDE ROL OYNAYAN SOSYO-EKONOMİK FAKTÖRLER İLE FİZİKSEL UYGUNLUK VE MENTAL SAĞLIKLARININ ARAŞTIRILMASI

Bu araştırmada, Gaziantep ili ilköğretim okullarında öğrenim gören ve spor yapan öğrencilerin spor branşı tercihlerine etki eden sosyo-ekonomik faktörler ile bu öğrencilerin fiziksel uygunluğunun ve mental sağlıklarının araştırılması hedeflenmiştir. Araştırma için, Gaziantep ili merkez ilçelerinden random yöntemi ile belirlenen ilköğretim okulları seçilmiştir. Veriler araştırmacı tarafından oluşturulan anket aracılığı ile toplanmış; “SPSS 15.0 MS for Windows” paket programı kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

Yapılan analizlerden elde edilen sonuçlara göre; erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha fazla spora yöneldikleri (% 66.2), ailenin gelirinin spor branşı tercihinde etkili olduğu, grup sporlarının bireysel sporlara göre daha fazla rağbet gördüğü (% 75.8), sporun henüz bir meslek dalı olarak görülmediği (*Ailem sporu bir meslek olarak görmektedir. ($\bar{x}=3.0$) - önem sırası 10/10*, ailelerin sporu daha çok çocuklarının zihinsel ve fiziksel gelişimi açısından önemsedikleri (*Aileme göre, spor branşı tercihim bedensel gelişimim için önemlidir. ($\bar{x}=4.38$) – önem sırası 10/1*, *Aileme göre, tercih ettiğim spor branşı kişisel gelişimim için önemlidir ($\bar{x}=4.30$) – önem sırası 10/2*), sporun öğrencilerin olumlu düşünce geliştirmelerine katkısının beklenenden daha az olduğu, öğrencilerin kendilerine ilişkin olumlu düşünceleri geliştikçe, ailesel ($r = .25, p < .01$), çevresel ($r = .32, p < .01$) ve ekonomik faktörlere ($r = .17, p < .01$) ilişkin algılarının da olumlu olduğu gibi sonuçlar elde edilmiştir.

Bu araştırma bize, öğrencilerin daha küçük yaşta spora başlaması ve daha elit düzeyde spor yapabilmesi için imkan sağlanması gerektiğini, kız çocuklarımızın spora daha fazla yönlendirilmesi gerektiğini, devletin ve kurumların sadece başarılı olan sporcuya değil diğer sporculara da sahip çıkması gerektiğini ve sporun ruh sağlığı açısından disipline edici ve rahatlatıcı yönünün ön plana çıkarılması gerektiğini, önermemizi sağlamıştır.

ABSTRACT

THE RESEARCH ON THE SOCIO-ECONOMIC FACTORS AND PHYSICAL FITNESS AND MENTAL HEALTHY WHICH PLAY A PART ON THE BRANCH PREFERENCES OF THE SPORTMAN STUDENTS OF THE PRIMARY SCHOOL.

The aim of this research is the factors affecting the sport branch preferences of the students studying and playing sport of the primary schools in Gaziantep. For this research primary schools from centre districts of Gaziantep has been selected randomly. The datas are collected with the inquiry which is prepared by the researcher and it is analyzed and interpreted by using the packaged software spss 15.0 ms for Windows.

According the results of the analyses, male students tend to sport much more than relatively the female students(% 66.2),, the income of the family is effective on the preference of sport branch, group sports are preferred relatively more than the individual sports(% 75.8), sport hasn't accepted as a occupation yet (My family has accepted sport as a occupation ($\bar{X}=3.0$)*the order of importance 10/10*, the families attach importance to sport in terms of the mental and physical development of their children (according to my family my preference of sport branch is important for my physical development ($\bar{X}=4.38$) *the order of importance 10/1*, According to my family , my preference of sport branch is important for my personal development ($\bar{X}=4.30$) *the order of importance 10/2* the contribution of sport on the students' improving positive thought are less than it is expected. As the students ' positive attitudes towards themselves develop, the following conclusion is got, the students have positive perception relating to familial ($r = .25, p < .01$), environmental ($r = .32, p < .01$) and economic factors ($r = .17, p < .01$)

This research has provided us to recommend; students to start sport at earlier ages and to enable them to do sport in exclusive conditions, necessity to lead female students to do sport more, necessity to support not only the successful sportive but also the other sportive by the state and institutions, to emphasize that sport has a positive effect on mental health as it is disciplinary.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. Sporun Tanımı.....	4
2.2. Sporun Amaç ve Fonksiyonları.....	5
2.3. Sporun İşlevleri.....	8
2.4. Sporun Yararları.....	9
2.4.1. Sporun Bireysel Yararları.....	10
2.4.1.1. Sporun psikolojik Gelişime Katkısı.....	14
2.4.1.2. Sporun Zihinsel Gelişime Katkısı.....	15
2.4.1.3. Sporun Fiziksel Gelişime Katkısı.....	16
2.4.1.4. Sporun Sosyal Gelişime Katkısı.....	18
2.4.2. Sporun Toplumsal Yararları.....	20
2.5. Sporun Sosyolojik Boyutu.....	24
2.6. Sporun Sosyal Çevre ile İlişkisi.....	25
2.6.1. Sporun Aile ile İlişkisi.....	26
2.6.2. Sporun Eğitim ile İlişkisi.....	28
2.7. Sporun Çocuk Gelişimine Etkisi.....	32
2.8. Spor ve Kitle İletişim Araçları.....	33
2.9. Spora Katılımı Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler.....	34
2.10. Spor ve Fiziksel Sağlık.....	35
2.10.1. Fiziksel Uygunluğun Tanımı.....	35
2.10.2. Fiziksel Uygunluğun Sağlığa Etkisi.....	36
2.10.3. Fiziksel Uygunluğun Ölçülmesi.....	37
2.11. Fiziksel Uygunluğun Geliştirilmesi ve Başarıya Etkisi.....	37
2.12. Çocuklarda Fiziksel Uygunluk ve Özgüvene Etkisi.....	38
2.13. Spor ve Psikoloji.....	40

2.13.1. Spor Psikolojisi.....	41
2.13.2. Spor Psikolojisi ve Sporcu Öğrenciler.....	41
2.13.3. Mental Sağlık.....	42
2.13.4. Sporun Mental Sağlığa Etkisi.....	43
2.13.5. Sporun Mental Sağlığa ve Sosyal Yaşama Etkisi.....	46
2.13.6. Spor Yapan ve Yapmayanların Kişilik Özellikleri.....	46
2.14. İlgili Araştırmalar.....	47
3. MATERİYAL VE METOD.....	58
3.1. Problem Durumu.....	58
3.1.1. Problem Cümlesi.....	58
3.1.1.1. Alt Problemler.....	58
3.2. Yöntem.....	59
3.2.1. Araştırmanın Modeli.....	59
3.2.2. Evren ve Örneklem.....	59
3.2.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri.....	60
3.2.4. Anketin Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışmasının Yapılması.....	60
3.2.5. Verilerin Çözümlemesi ve Analizi.....	62
4. BULGULAR.....	63
4.1. Kişisel Bilgilere İlişkin Bulgular.....	63
4.2. Alt Problemlere İlişkin Bulgular.....	64
4.2.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	65
4.2.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	70
5. TARTIŞMA.....	86
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	90
6.1. Sonuç.....	90
6.2. Öneriler.....	91
7. KAYNAKLAR.....	93
8. EKLER.....	99
9. ÖZGEÇMİŞ.....	106

1. GİRİŞ

İnsanın doğumundan itibaren devam eden eğitim süreci resmi ve gayri resmi eğitim ortamlarında devam etmektedir. Eğitim bir taraftan sosyal uyumu sağlarken bir taraftan da insanın potansiyelini geliştirmektedir.

Sporun sonraki nesillere aktarılmasında eğitim kurumlarımız önemli bir yer tutmaktadır. İnsanlar için fiziksel ve ruhsal sağlık çok önemlidir. Bu fiziksel ve ruhsal sağlığın geliştirilmesi için de okullarımızda beden eğitimi dersleri, spor branşları hizmet vermektedir. Bireylerin gelişiminde spor ve spor branşları fiziksel, ruhsal, zihinsel ve sosyal anlamda önemli görevler üstlenir. İnsan ancak beden, ruhen, sosyal anlamda sağlıklı olduğu sürece topluma ve insanlığa faydalı olabilir. Ancak spor aktivitelerinden ve spor branşlarından faydalanmak kişilerde ve toplumlarda çeşitli sebeplerle ekonomik, sosyal, psikolojik farklılıklar ve değişiklikler gösterir.

Sosyal çevre ve ekonomik koşullar bireylerin branş tercihlerini ve ruhsal sağlıklarını etkilemektedir. Branş tercihleri çocukların veya bireylerin başarılı ve mutlu olmalarında önemlidir. Çocuk yapmış olduğu spor dalını gerçekten istiyor mu, spor dalına yatkın mı yoksa birtakım şartlar mı o çocuğu bu branşlara yönlendirmiş, bunda rol oynayan sebepler neler ve çocuk yapmış olduğu sporla mutlu mu sorularının incelenmesi gerektiği ön plana çıkmaktadır. Bu da sosyo-ekonomik faktörlerin iyi gözlemlenmesini gerekli kılmakta, spor yapanlarla yapmayanların ruhsal sağlıklarının değerlendirilmesi konusunu gündeme getirmektedir.

Bugün sporun bir eğitim aracı olarak çocuğun bedensel ve ruhsal yönden gelişmesinde büyük rol oynadığı bilinmektedir. Özellikle spor, kemik ve kas gelişiminin sağlıklı olması yanında bütün vücudun kan akımının düzenlenmesi ve çocukların beden sağlıklarının gelişmesine ortam sağlamaktadır. Zihinsel gelişimde çocuklar yeteneklerini öğrenirken, reflekslerini ve düşünme kapasitelerini geliştirmekte, çabuk karar verebilme, kararı uygulayabilme ve verdiği kararın sonuçlarını üstlenebilme alışkanlıklarını edinebilmektedirler. Arkadaşları ile birlikte grup edinimi kazanmakta, sosyalleşmekte kendisini ifade edebilme yeteneği kazanmakta ve en önemlisi yenmeyi ve yenilmeyi her ikisini de kabullenebilme yetisini kazanmaktadır. Spor yapan çocukların zamanın önemini öğrenmeleri ve disiplin kazanmaları çok daha kolay olmaktadır. Öyle ki bu disiplini öğrenip yaşamlarında uyguladıkları zaman ders çalışma ve insan ilişkileri konusunda olsun disiplinli bir birey haline gelecek ve kendi hayatının

sorumluluğunu üstlenebilmeyi öğreneceklerdir (Keskin 2006). Sporun özellikle ilköğretim çağında, devamlılığının sağlanabilmesi ve en üst düzeyde verim alınabilmesi için çocuklarımızın bu dönemden itibaren branşlara yönlendirilmesi gerekmektedir. Çocuklarımız fiziken, ruhen, sosyal ve ekonomik anlamda kendine hitap etmeyen spor dallarında emek sarf etmesi uzun soluklu olmamakta, bu da sporda devamlılığı kaybetmesine sebep olmaktadır.

Ayrıca sosyo-ekonomik faktörlerin spora ve spor branşına etkisini değerlendirecek olursak; çocuk yetiştiği sosyal ortamın sonucu olarak aldığı kültürün etkisiyle, imkanlar ve değerler ölçeğinde spora yönlenecek ve ekonomisi iyi olmayan aile çocukları diğer çocuklara nazaran sporda geliri ön planda tutacaklardır. Nitekim araştırma sonuçlarımız da bunun göstermektedir. Öğrencilerin spor branşı tercihine etki eden ekonomik faktörler boyutunda öğrenci görüşleri gelir düzeyine göre farklılaşmaktadır. Betimsel veriler incelendiğinde, 0-500 TL geliri olan grupta yer alan öğrencilerin aritmetik ortalaması ($\bar{X}=3,22$) iken, diğer dört grupta yer alan öğrencilerin aritmetik ortalaması sırası ile ($\bar{X}=2,88$), ($\bar{X}=2,86$), ($\bar{X}=2,76$), ($\bar{X}=2,90$) olmuştur. Bu bulgulara göre, 0-500 TL geliri olan öğrencilerinin spor branşı tercihine ekonomik faktörlerin etkileri diğer dört gruba oranla daha yüksektir. Bu da ekonomik düzeyi zayıf olan öğrencilerin spordan maddi beklentileri olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Spor, insanların sosyalliği, ekonomisi, düzenli bir yaşam sürmesi, refahı ve mutluluğu için bir araçtır. Bu bağlamda sporun fiziksel uygunluğa ve mental sağlığa katkılarını değerlendirecek olursak; insan her zaman kendini zinde, güzel ve mutlu hissetmek ister. Sporunda bu hislere katkısı araştırmalarca kanıtlanmıştır. Bizim araştırmamızda da bu konu ele alınmış ve benzer olmakla birlikte farklı sonuçlara ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerimizin mental sağlıklarına ilişkin olumsuz düşüncelerine ait veriler incelenmiş, en yüksek katılım “*Öfkelenince karşımdakine vurabilirim.*” ($\bar{X}=2,50$) ikinci en yüksek katılım “*Bazen acımasız olmak gerekir.*” ($\bar{X}=2,43$) sonucunun ortaya çıkması sporun, öğrencilerin saldırganlık davranışını yeteri derece bastıramadığını düşündürmüştür. Yani spor öğrencileri sakinleştirmiyor aksine sinirlendiriyor da diye biliriz. Bunda temel faktörün toplum, teknik adamlar, yöneticiler, öğretmenler kısaca bizden kaynaklandığını düşünüyorum. Kazanmak için her şeyin meşru görülmesi, yak-yık parçala kazan düşüncesi bu sonucu ortaya çıkarmıştır.

Çocuğun spor yapmasındaki esas amaç; onlardaki kardiyovasküler dayanıklılığı arttırma, sinir- kas koordinasyonu, kuvveti, esnekliği geliştirmek olmalıdır. Bu özellikler, okul öncesi ve ilköğretim dönemi çocuklarda oyun şekilleri altında pedagojik yaklaşımla yapılan uygulamalarla kazandırılmalıdır. Spor bilimlerinin değişik alanlarında yapılan araştırmalar, yüksek performans için çocuk yaşlarda spora başlama gerekliliğini ortaya koymuştur. Ancak, çocukluk dönemindeki sporun sadece bu yönüyle ele alınması ve değerlendirilmesinin ve geleceğin şampiyon sporcuları için küçük yaşlarda yapılan aşırı yüklenmelerin zararları yine bilimsel araştırmalarla saptanmaya başlanmıştır. Psikolojik ve toplumsal açıdan, çocukluk dönemindeki sporun, çocuğun bedensel özelliklerini ve ruhsal yapısını göz önünde bulundurarak, fiziksel kapasitesinin gelişmesine yardımcı olacak, kendine güveni sağlayacak, cesaretini arttıracak, kurallara uymayı ve başkalarının haklarına saygı göstermeyi öğretecek oyun formunda çalışmalardan oluşması gerekir (Kazak, 2007).

Sonuç olarak, bu araştırmada amacımız spor branşı tercihinde rol oynayan sosyal, ekonomik, çevresel, ailevi etkiler ve sporun çocukların mental (ruh) sağlıklarına ne derece etkide bulunduğu, onların mutlu, sosyal, uyumlu birey olmalarına katkılarının değerlendirilmesi olmuştur.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Sporun Tanımı:

Sporu, eğitim ile ilişkilendirirken beden eğitimi kavramıyla beraber düşünmek, doğru bir yaklaşım olur. Çünkü beden eğitimi ile spor birbirini tamamlayan bütünün parçaları gibidir. Beden eğitimi ve spor, çağdaş eğitim anlayışı içinde birbirini tamamlayan olgulardır (Yetim, 2008).

Spor, insanın doğayla ilk ya da toplumla işbirliği-işbölümüne dayalı ileri ilişkilerinin bir benzetim modeli olarak, doğayla savaşımlar sırasında edinilen bedensel beceri ve geliştirilen araçlı-araçsız yöntemleri, sonuçları açısından barışçıl, yapan açısından tam-güncü, izleyen açısından eğlendirici biçimde bireysel ya da toplu boş zamana uygulayan; oyun, oyalanma ve işten uzaklaşmanın araçlarını giderek “işin kendisi” yaparken kendi bağımsız ekonomik aygıtını da geliştiren estetik, teknik, fizik, yarışmacı, mesleki ve toplumsal bir süreçtir (Fişek, 2003).

Spor, bireyin biyolojik kökenli içgüdülerin neden olduğu dürtülerin amaca ulaşmasını sağlarken, aynı zamanda temel gereksinimlerini de karşılayan bir davranış biçimidir. Amacı ise, bireysel, toplumsal ya da ekonomik olabilir (Başer, 1998).

Bu anlamda spor, sosyal ve ekonomik kalkınmanın temel unsuru olan insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, kişiliğin oluşmasını ve karakter özelliklerinin gelişmesini sağlamak, kişiler toplumlar ve uluslar arasındaki dayanışmayı ve kaynaşmayı sağlamak, kişinin mücadele gücünü artırmakla birlikte belli kurallara göre, hareket ölçüleri içinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma, yarışmada üstün gelme amacıyla yapılan bedensel faaliyetlerin tümüne denir (Demirci, 2006).

Esasen, bireyin beden ve ruh sağlığının gelişmesi yanında, belli kurallara göre rekabet ölçüleri içerisinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve üstün gelme amacını içerir. Bunun içinde bedensel açıdan daha yetenekli olanların seçilmesi ve seçilenlerin sürekli ve yoğun bir eğitimle yetiştirilmeleri gerekir. Spor, gerçek anlamda başarı gücünün artırılması ve kişisel açıdan en yüksek noktaya çıkarılması yolunda gösterilen yoğun bir çabadır (Yıldız, 2006).

Uğraşları açısından yarışma kazanmaya dönük, fiziksel, zihinsel ve teknik bir çaba, izleyenler açısından heyecan ve estetik duygusu kazandıran bir süreç, genel bütünlüğü içerisinde ise anatomi, fizyoloji, ortopedi, biyo-mekanik, psikoloji gibi bilim dallarının yardımı ile gelişen, sürdürülen bir bilimsel olgudur (İnal, 2003).

Keten'e (1974) göre spor, insan ruhundaki mücadele ve başarıya azminin tabiat ve sosyal yapı ile karşılıklı ilişki kurmak suretiyle, sistemli ve adil, belirli kurallar içinde, fizik, moral, toplumsal ve karakter kişiliğinin yarışmaya dönüşmesi veya kişinin beden ve ruh sağlığını sağlayıcı ve yapının dengeli olarak geliştirilmesiyle ilgili olan faaliyetlerin başarıya ve yarışmaya dönüşmüş şeklidir (Yıldız, 2006).

Diem'e göre, spor, bireyin özgür istenci ile yapılan, belli değer ölçülerine sahip, kendine özgü töresi olan; yarışma, doğa sevgisi ve sevinci taşıyan, geliştirilmiş ve tipikleştirilmiş kuralları olan, mükemmel olmayı amaçlayan bedensel bir etkinliktir (Demirci, 2006).

H.Meusel'e göre, spor, boş zamanları değerlendirmek, dinlenmek kendini iyilik halinde bulundurmak ya da performans yetisini geliştirmek amacıyla, oyun ya da yarışma biçimleriyle düzenlenen, her türlü motorsal özellikleri kapsayan bir olgudur (Demirci, 2006).

Koludar'ın (1988) tanımına göre ise, "kişinin belli düzenlemeler içinde fiziksel aktivitesini ve motorik becerilerini zihinsel, ruhsal ve sosyal davranışlarını geliştiren ve bu özelliklerini belirli kurallar içinde yarıştırmasını amaçlayan biyolojik, pedagojik ve sosyal bir uğraştır" (İnal, 2003).

Yukarıdaki tanım ve açıklamalar ışığında spor; ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın temel unsuru olan insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, kişiliğin oluşumunu, karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak, bilgi beceri ve yetenek kazandırarak çevreye uyumu kolaylaştırmak, kişiler, toplumlar ve uluslar arasında dayanışma, kaynaşma ve barışı sağlamak, kişinin mücadele gücünü artırmak yanında belirli kurallara göre, rekabet ölçüleri içerisinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve yarışmada üstün gelme amacıyla yapılan faaliyetler olarak tanımlanabilir. Bu özelliklerden dolayı çağımızda spor çok yönlü, çok faydalı, çok amaçlı ve çok çeşitli boyutlar kazanmış ve evrenselleşmiştir (Yetim, 2008).

2.2. Sporun Amaç ve Fonksiyonları

Yetim ve Cengiz'e (2010) göre, beden eğitimi ve sporun amaç ve fonksiyonlarına bakıldığında bunları genel olarak dört grupta toplamak mümkündür:

Fiziki gelişim,

Motor gelişim (sinir-kas gelişimi),

Zihni gelişim,

Sosyal gelişim.

Beden eğitimi ve sporun fiziki gelişim amacı, organizmanın fonksiyonel etkinliğini artırmayı ve sağlıklı bir yapı kazandırmayı ifade eder.

Motor gelişim sisteminin gelişmesine de yine en çok katkıyı beden eğitimi ve spor hareketleri sağlamaktadır.

Zihinsel gelişimin amacı, bilgi ve anlayışla ilgilidir. Fiziksel faaliyetler kapsamı içinde yer alan kurallar, taktikler, spor programlarındaki çeşitli aktiviteler ve bunlara ait metotların öğrenilmesi, ayrıca sağlıklı yaşama, fiziksel uygunluk ve bunların yaşantıdaki önemi gibi hususların öğrenilmesi ile de zihinsel gelişime katkı sağlanır. Zihinsel gelişim, aynı zaman da bilgi kavrama ve saklama ile ilgilidir. Bunlar aracılığıyla çocukların yorum yapabilme, değerlendirme, karar verme ve düşünme yetenekleri gelişir.

Beden eğitimi ve sporun sosyal gelişim ile ilgili amaçları hem birey hem de toplum açısından önem taşır. Spor faaliyetleri aracılığıyla bireylerin sosyal bir çevre kazanmaları ve kendilerini gerçekleştirebilmeleri mümkün olmaktadır.

Yukarıda da belirtildiği gibi, spor ve beden eğitimi birbirini tamamlayan ve birbirinden ayrı düşünülmemesi gereken kavramlardır (Yetim ve Cengiz, 2010).

İnsanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek ve iradesini güçlü kılmak, beden eğitimi ve sporun temel amaçları arasında yer aldığı gibi, aynı zamanda sosyal ve ekonomik kalkınmanın da temel unsurlarından sayılır (Göktaş, 1994).

Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin tümü, bireyin bedenen sağlam, fikren uyanık, ruhen sağlıklı olmasını, dengeli ve ahenkli bir hayat sürdürmesini, toplum kurallarına riayet eden, insan haklarına saygılı, kötü alışkanlıklardan arındırılmış, yardımsever, zeki, çevik, çalışkan, ahlaklı, sağlam, güçlü, sosyal bir insan, iyi bir vatandaş olmasını sağlamaktır. Bunlara ilave olarak sporda amaç, kişiliğinin oluşumunu, karakter özelliklerinin gelişimini, kişiler, toplumlar ve uluslar arasında dayanışma ve kaynaşmayı sağlamak, kişinin mücadele gücünü artırmak yanında, belli kurallara göre, rekabet ölçüleri içinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma, yarışmada üstün gelme, profesyonel manada hayatını kazanma amaçlarını gütmektedir (Yetim, 2008).

Yetim ve Cengiz'e (2010) göre, spor ve beden eğitiminin yukarıda belirtilenlerden başka diğer amaç ve fonksiyonları aşağıdaki gibi özetlenebilir:

İnsanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek.

İnsanın iradesini güçlendirerek, kendine olan güveni kazandırmak ve şahsiyetin oluşmasını kolaylaştırmak.

Ferdin keşfedilmemiş özelliklerini ve yapıcı yönlerini harekete geçirmek.

Birlikte ve grup çalışmasını kolaylaştırmak ve karşılıklı dayanışmayı sağlamak.

Toplumun çalışan kesimlerin de bir yandan emek verimliliğini artırmak, diğer yandan beden ve ruh sağlığını korumak ve spor yoluyla boş zamanlarının verimli bir şekilde değerlendirilmesini sağlamak.

Özellikle, engelli insanların topluma kazandırılmasın da önemli bir görev üstlenmek.

Spor, toplum üyeliğini kazanması ve bireyin sosyal çevrelere katılımını ateşleyen bir sosyal etkinlik olmasından dolayı kişinin sosyalleşmesinde önemli rol oynar.

Spor, toplumun bireye yüklediği gerginlik, sıkıntı ve gerilimleri atmasına ve ruhsal sükunete kavuşmasına yardımcı olmakla birlikte, sportif faaliyetin içinde aktif olarak yer alan birey, bedenindeki teriyle birlikte ruhundaki sıkıntılarını da dışarı atmakta ve kafasındaki kaygılardan kurtulmaktadır. Spor her şeyden önce bireyi teskin edici bir özelliğe sahiptir.

Spor bireyin kendi dar dünyasından kurtularak diğer inanç ve düşünceden olan insanlarla karşılaşmasını, onlarla diyalog kurmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlar. Bu yönüyle sporun dostluğu pekiştirdiği ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylenebilir.

Spor, izleyici kitleler arasında da önemli sohbet, muhabbet ve dolayısıyla yakınlığa katkıda bulunur. Spor özellikle kitle toplumu niteliği taşıyan modern toplumlarda bireylerin birlikteliğini sağlayan, böylece "aidiyet" ihtiyacına cevap veren bir özelliğe sahiptir.

Spor, bireyi sosyal hayat alanına çekerek insanın ruhundaki "başarma" ihtiyacına karşılık verir.

Spor, bireyin ruhundaki savaşçı, kavgacı enerjiyi, barışçı dostane bir zemine çekerek "çatışmayı", "karşılaşmaya" dönüştürür. Spor bu yönüyle bireye, oyun içinde

rekabet ve yarışma ortamında “üstün gelme” ,dolayısıyla “başarma” zevkini tattırır ve onu hayata daha fazla bağlar.

Spor, insanın sınırsız ihtiraslarını köreltir ve teskin edici bir ruh dünyası geliştirir.

Sporun eğlendirici bir sosyal etkinlik olmasının yanında, modern toplumlarda ekonomik bir sektör olarak büyük gelişme sağladığı görülmektedir.

Sporun, özellikle genç nesillerin yapıcı, nitelikli, milli birlik ve beraberlik duygusu ve davranışı yüksek bir biçimde yetiştirilmelerine ve böylece ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmaya önemli katkı sağlar.

Modern toplumların hayatında spor ve sportif faaliyetler çok önemli hale gelmiştir. Bireylerin mutluluğu, sağlığı ve refahının sağlanmasında spor önemli bir araçtır. Toplumların ve bireylerin bilinçli olarak spor yapabilir anlayış ve imkanlara kavuşturulması artık çağdaşlıkla özdeş hale gelmiştir. Toplumların, bedenlen, ruhen ve fikren sağlam ve dengeli olmasının yanında, sosyal, kültürel, ekonomik yönden çağın şartlarının gerektirdiği hayat seviyesine yükseltilmesi, ayrıca sağlam ve sağlıklı nesillerin yetişmesi, millet bütünlüğünü ve onun devamının sağlanması hususunda, başka yollardan gerçekleştirilmesi zor olan amaçlara kolayca ulaştırabilecek bir olgudur.

2.3. Sporun İşlevleri:

Haz, eğlence, mutluluk

Sağlık

Gelir sağlama/meslek

Statü

Meşguliyet

Sosyal çevre

Güzellik/form

Güç

Aidiyet

Sosyalleşme

2.4. Sporun Yararları

Beden eğitimi ve spor, iradeyi güçlendirerek, insanın kendi kendine güvenini kazanmasını sağlayarak şahsiyetin oluşmasını kolaylaştırır. Ferdin keşfedilmemiş özelliklerini ve yapıcı yönünü harekete geçiren önemli bir faktördür. İnsanın beden ve ruh yapısını geliştirmek ve iradeyi güçlü kılmamanın yanı sıra, grup çalışmalarını kolaylaştırmak, karşılıklı dayanışmayı sağlamak, kendine güveni gerçekleştirmek, ferdin toplum üyeliğini kazanması olan sosyalleşmesinde de spor önem taşımaktadır. Bir başka açıdan spor, kişilere sosyal hareketlilik sağlayarak toplumda sahip oldukları statüyü yükseltici, tamamlayıcı bir etki yapmaktadır (Göktaş, 1994).

Bütün fonksiyonları ile esaslı bir sosyalleşme aracı olduğu bilinen spor genel eğitime katkı sağlarken, ferdî ve sosyal kalkınmayla birlikte ülke kalkınmasının da temel araçlarından sayılmaktadır. Topluma uyum sağlama, ferdin ne kadar sosyalleştiği ile yakından ilişkilidir. Sosyalleşme süreci ile birey farklı durumlarda farklı rolleri oynayabileceği, verimli normları kabul etmeyi öğrenir. İş hayatında ve daha sonra genelleşerek sosyal hayata yansıyan amaçsızlık ve monoton çalışma şartlarının doğurduğu kötümser ve bunalmış tutumların giderilmesinde spor, kişiyi, fiziki ve psikolojik yönden güçlendirmekle kalmamakta, aynı zamanda kişide sorumluluk ve işbirliği eğitimi ile düzen sağlama yeteneklerini ortaya çıkararak sosyalleşmesine katkıda bulunmaktadır. Hem kişisel, hem de sosyal kalkınmanın gelişmesine yardımcı olmaktadır. Spor kişi ve toplum ilişkilerini geliştirerek toplumun milli kültüründen kaynaklanan spor faaliyetleri o toplumlara kültürel etkileşim sağlamaktadır. Daha geniş kapsamıyla ele alındığında, suçlu, özürlü vb. gibi sorunlu insanların sosyal hayata uyum sağlamalarında önemli rol oynadığı söylenebilir. Toplumu oluşturan bireylerin, hem genç hem de yaşlı kesimi için önemli bir konu olan boş zamanlarının değerlendirilmesinde spor çok değerli bir ilgi alanıdır (Kara, 2006).

Yetim'e (2008) göre, bütün bu açıklamaların ışığında sporun bireysel, sosyal ve ekonomik faydaları özetlenecek olursa aşağıdakiler söylenebilir.

İnsanların, günlük iş ve yaşantılarında verimli ve sağlıklı olmalarını sağlar.

Güçlü ve sağlıklı bir fiziki yapıya kavuşmalarını sağlar.

Hayatın zorluklarına ve hastalıklara karşı dayanıklılık sağlar.

Kültürel zevkler ve duyarlılık sağlar.

Boş zamanların yararlı bir biçimde değerlendirilmesini sağlar ve böylece insanlar iyi dinlenir, eğlenir ve zinde olur.

Liderlik, hoşgörü, arkadaşlık, iyiyi, doğruyu, gücüyle kazananı takdir etme gibi nitelikle kazandırır.

Kendini kontrol etme, kendine ve başkalarına saygıyı öğrenir.

Ölçülü ve planlı bir çalışma ve dinlenme alışkanlığı kazandırır.

Sosyal sorumluluğu geliştirir.

İş, görev ve meslek sorumluluğu kazandırır.

İş gücünü artırır.

Çocuklar açısından konuya yaklaşırsa;

Bugün sporun bir eğitim aracı olarak çocuğun bedensel ve ruhsal yönden gelişmesinde büyük rol oynadığı bilinmektedir. Özellikle spor, kemik ve kas gelişiminin sağlıklı olması yanında bütün vücudun kan akımının düzenlenmesi ve çocukların beden sağlıklarının gelişmesine ortam sağlamaktadır. Zihinsel gelişimde çocuklar yeteneklerini öğrenirken, reflekslerini ve düşünme kapasitelerini geliştirmekte, çabuk karar verebilme, kararı uygulayabilme ve verdiği kararın sonuçlarını üstlenebilme alışkanlıklarını edinebilmektedirler. Arkadaşları ile birlikte grup edinimi kazanmakta, sosyalleşmekte kendisini ifade edebilme yeteneği kazanmakta ve en önemlisi yenmeyi ve yenilmeyi her ikisini de kabullenebilme yetisini kazanmaktadır. Spor yapan çocukların zamanın önemini öğrenmeleri ve disiplin kazanmaları çok daha kolay olmaktadır. Öyle ki bu disiplini öğrenip yaşamlarında uyguladıkları zaman ders çalışma ve insan ilişkileri konusunda olsun disiplinli bir birey haline gelecek ve kendi hayatının sorumluluğunu üstlenebilmeyi öğreneceklerdir. Çocukların spor sayesinde serbest zamanını doldurma problemi olmayacak ve televizyon karşısında saatler geçirme alışkanlığından kurtulacak ve kötü alışkanlıklardan uzak durmaları daha kolaylaşacaktır. Çocuklar, çarpık kentleşme nedeniyle oyun alanı ve parklara hasret kalmışlardır. Bu yüzden çocukların hareket ihtiyacını karşılayacak ve enerjisini boşaltacak ders dışı sportif faaliyetler giderek önem kazanmaktadır. Yan Amos Komenski'ye göre: "Her şeyden önce çocuğun dünyası oyundur. Oyun çocuğun her alanda serpilmesine ve kişilik kazanmasına imkan sağlayan bir etkinliktir. Oyun, bir yandan çocuğun fiziksel ve zihinsel yapısını geliştirirken, diğer yandan onun nesnelere dünyasıyla ilişki

kurmasını, özgürlük ve bireysellik kazanmasını sağlayan, daha sonra da toplumsallaşmasına büyük ölçüde yardımcı olan çok önemli bir etkinliktir” (Keskin, 2006).

Sonuç olarak spor, sağlıklı nesillerin yetiştirilmesi ve böylece çağdaş toplumların oluşturulmasında önemli bir araçtır. Özellikle, çocuklar ve gençlerin beden ve ruhen sağlıklı, sosyal yönden gelişmiş birer kişilik kazanmalarına katkı sağlarken, diğer taraftan, yapıcı, üretken, kişilikli, centilmen, sağduyulu, hoşgörülü, ahlaklı, düzgün davranışlı, kendine güvenli, beşeri münasebetleri düzgün örnek bir insan olarak yetişmesinde büyük katkılar sağlamaktadır (Yetim, 2008).

2.4.1. Sporun Bireysel Yararları

Bir milletin geleceğinin en büyük güvencelerinden biri iyi yetişmiş bilinçli ve sorumluluk sahibi bir gençliktir. Gençliğin eğitimi ve toplum sosyalizasyonunun başarıyla sağlanması ise, toplumsal idealler ve kültürel değerleri kazanmaları ile mümkündür. Gençlerin bilim, kültür ve sanatta olduğu gibi spor konusunun da geliştirilmesi, sahip olduğumuz kültürel miras ve medeniyeti dünyaya tanıtılabilmek için büyük bir fırsattır. Gençlik çağında başlayan ya da çocukluk çağında başlayıp sürdürülen sporun kişilik gelişimine katkıları büyüktür. Küçük yaştan itibaren toplumsal bir yapı üstlenme, sorumluluk kavramlarının gelişmesi için yapılan eğitim yollarının başında spor gelir. Hangi spor dalı için olursa olsun yetenekleri için harcanan çaba düşüncenin gelişmesinde de rol oynar. Kişiyi bir amaç uğrunda çaba harcamasını bunun için iradesini kullanmasını, fedakar ve sebatlı olmasını öğretir (Gökdoğan, 2007).

Günümüzde spor ve insan yaşamı birbirinden ayrılmaz hale gelmiştir. Bu nedenle hangi yaşta olursa olsun, bilimsel temellere dayalı, bilinçli ve sistemli yapılan spor, insanın tüm yaşamı boyunca sağlıklı, uyumlu, başarılı, mutlu olmasında ve normal gücün yüksek tutulmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, sporun yaygınlaştırılması gerekli görülmektedir. Bir toplumda sporun yaygınlaştırılması, söz konusu özelliklerin bireylere kazandırılmasının yanı sıra, üst düzeyde yarışmaya dayalı çalışmayı gerektiren ve evrensel kültür öğesi olarak değerlendirilen spor için de sağlam bir temel oluşmasına yardımcı olmaktadır. Küresel bir olgu olarak da spor, toplumların sosyo-ekonomik koşullarına bağlı olarak yaygınlık kazanmaktadır (<http://www.ulakbim.gov.tr/> Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2005).

Düzenli olarak yapılan spor sadece fiziksel değil, psikolojik bir takım değişikliklere de yol açmaktadır. Beden eğitimi ve spor iradeyi güçlendirerek, insanın kendine güven kazanmasını sağlayarak şahsiyetinin oluşmasını kolaylaştırır. Aynı zaman da spor ve beden eğitimi ferdin keşfedilmemiş özelliklerini ve olumlu yönünü harekete geçiren önemli bir faktördür (Gökdoğan, 2007).

Gerek ferdiyetin gelişmesinde, gerek şahsiyetin bundan etkilenmesinde sportif olay adeta, tamamlayıcı bir rol oynamaktadır. Spor yoluyla fertte gizli olarak bulunan kabiliyetlerin ortaya çıkışı ferdin akli ve idaresi tarafından yönetilmesi ile gerçekleşmektedir. Bu yönetilme işlemi sistemli bir bütün teşkil etmektedir. Aksi halde, ferdin yapıcılığı ve ferdiyet fonksiyonu zayıflamakta ve fert yeterince fonksiyonunu yerine getirememektedir. Ferdin sistemli bir bütün içinde ortaya çıkan ferdiyeti, şahsiyetini de etkileyerek geliştirmektedir (Erkal, 1992).

Dürüst bir karakter oluşmasında da sporun önemli bir rolü vardır. Spor yapan kişi, serbest zamanını verimli olarak değerlendirmiş olur. Serbest zamanında spor yaptığı için zararlı alışkanlıklara yönelmeyen birey, dürüst bir karakter olarak gelişebilmektedir. Hoşgörülü, centilmen, anlayışlı bir kişilik spor yoluyla da kazanılabilir. Saldırganlık eğilimlerinin doyurulması ve cinsel gerginliklerin giderilmesi de yine sporun sağladığı katkılardan biridir (Şimşek, 2005).

Spor yapan bireyler kendilerini daha dinç ve sıhhatli hissederler, kendilerine güvenleri ve verimlilikleri artar. Akciğerlerin hava alıp vermesi, kalbin beslenmesi ve vücuda gönderdiği kan miktarının artmasına sebep olur. Damar kireçlenmeleri önlenir, tansiyon, kolesterol, total lipit, kan şekeri yüksekliği dengelenir. İç salgı bezleriyle organların çalışmaları düzenlenir. Sinir sistemi üzerindeki etkisiyle aşırı heyecan, sinirlilik ve saldırganlık eğilimleri önenebilir. Ferdin adaptasyon ve dayanıklılık gücü artar, iradesi kuvvetlenir (Kara, 2006).

Spor, ortak amaçları dile getirebilme gücünü ve takdir edebilme duygusunu ortaya çıkarmaktadır. Bunların yanı sıra, spor, anlayış ve sorumluluk taşıyabilme ve işbirliği içinde düzen sağlama kabiliyetini de geliştirmektedir. Sebatsız ve enerjik olmayı sağlaması, sosyal gruba ve topluma mensubiyeti değerlendirebilme gücünü ferde kazandırmakla, fert ile toplum ilişkilerini daha ahenkli kılmaktadır (Erkal, 1992).

Nitelikli insan, sağlıklı olmadan verimli olamaz ve kendisinden beklenen katkıları yapamaz. İnsanların özellikle gençlerin beden ve ruh yapısının eğitilip

geliştirilmesinde en uygun en tesirli araç hareket faktörünün her çeşidini ve prensiplerini kapsayan beden eğitimi ve spor eğitimidir (Gökdoğan, 2007).

Şimşek'e (2005) göre, spora başlamak için belirli nitelikler gerekmektedir. Ancak unutmamak gerekir ki spor yapmayı sürdürdükçe bu nitelikler gelişir. Bu gelişim belli kurallara göre olur. Bu kuralların temelinde sportif etkinliğin kişilik üzerine etkileri bulunmaktadır. Bu etkinlikler aşağıdaki biçimde gösterilebilir:

Spor karakteri şekillendirir.

Takım sporları işbirliği yapmayı öğretir.

Bireysel sporlar kişisel disiplini geliştirir.

Spor mertçe mücadeleyi öğretir.

Spor, öğrenci-eğitici ilişkilerini geliştirerek, sosyalleşme sürecini kolaylaştırır.

Tehlikeli antrenmanlar cesareti artırır.

Bazı spor dalları yüksek bir iletişim değerine sahiptir. Özellikle bedensel temasın olduğu spor dallarında bu daha belirgindir.

Spor saldırganlık dürtülerini doğal yolla ve sosyal kurallara uygun olarak boşaltmayı öğretir.

Doğumdan itibaren gelişim ile ilgili en önemli deneyimler fiziksel kontrolün sağlanmasıdır. Nesnelere tutma-atma, emekleme, yürüme, koşma, zıplama, atlama vb. okul dönemi başladığında akranlarıyla ilişkiler ve otoriteyle başa çıkma gibi kişisel-duygusal deneyimler yaşanır. On yaşından itibaren yakın arkadaşlıklar ve paylaşma önem kazanır. Bu anlamda fiziksel hareketler, oyun ve spor çalışmaları insanların hayatındaki gelişme sürecinde önemli rol oynar. Çocukların hareket yoluyla edindiği yaşantılar onların fiziksel gelişimlerinin yanı sıra zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimleri için de önemlidir. Sözelimi, oyunlar sırasında çocuklar grup liderliği yağmayı, lidere ve kurallara uymayı, başkalarının haklarına saygı göstermeyi, dürüst ve adil olmayı öğrenirler. Bu tür etkinliklerle çocuklar bir takım yaşantılar edinirler (Bayrakçı, 2006).

Spor gibi önemli bir yaşam faktörü, çocuk ve gençlerin sağlıklı şekilde büyümeleri ve gelişmeleri için çok önemlidir. Spor yapmayan, dengesiz beslenen çocuk ve gençlerin sağlıklı bir gelişim süreci geçirmeleri çok zordur. Çocuk ve genç spor yapmamışsa, yetişkin yaşa gelindiğinde sahip olunan psikososyal ve fizyolojik özelliklerin istenilen düzeyde olmayacağı da bir gerçektir (Sevim, 2010).

2.4.1.1. Sporun Psikolojik Gelişime Katkısı

Spor psikolojisi, psikolojik olgu ve prensipleri, spor alanındaki insan davranışlarına uygulamaya çalışır. Dünyanın her tarafında her uygarlık düzeyinde gerek spor yaparak, gerekse de seyirci olarak pek çok insan spor ile ilgilenmektedir. Spor psikolojisi, bu evrensel etkinlik alanının birçok sorununu ortaya çıkarmak, deneysel ve teorik sonuçları göstermek ve özellikle de sporcuların eğitiminde bilimsel yöntemlerin geliştirilmesine katkı sağlamak amacıyla hizmet sunar. Sportif performans ve yarışmalarla ilgili olarak insanların psiko-sosyal ya da grup davranışları bir başka ilgi alanıdır. Bu nedenle sporda beceri öğreniminin temel psikolojik görünümü daha sonraları yüksek düzeyde beceri edinme ve performans sağlama konusunda bir bakıma farklı bir görünümünü oluşturabilir (Kazak, 2010).

Çocuk spor ile psikolojik açıdan kendini kontrol etmeyi, bir konuda konsantre olabilmeyi, iradesini kullanabilmeyi, başarıya güdülenme vb. gibi pek çok olumlu gelişim gösterir (Sevim, 2010).

Çankırılı'ya (2008) göre Çocukların Gelişim Özellikleri:

Gelişim sürecindeki çocuğun gelişimini tamamlayınca kadar geçirdiği süredeki psikolojik gelişim özelliklerini dört bölümde incelemek mümkündür.

Okul öncesi çağı

İlköğretim çağı

Ortaöğretim çağı

Gençlik çağı

Okul Öncesi Çağı (4-6): Bu yaştaki çocukların sportif aktiviteleri genelde oyunlardır. Bu yaş çocuğuna tüm aktiviteler oyun formunda verilmelidir. Bu oyunlar çocuğun, psikolojik isteklerini doyurmayı, hayal güçlerini geliştirmeyi, bedensel gelişim sürecini destekleyici ve sosyal alanda kullanılan gerçeklere uygun olmalıdır.

İlköğretim Birinci Kademe (7-11): Bu dönemdeki çocuklar okul öncesi özgür yaşamdan uzaklaşmış, planlı bir yaşama girmişlerdir. Çocuk toplum içinde birlikte yaşamaya, paylaşmaya, belirli zamanlarda çalışmaya, dinlenmeye başlamıştır. Yani bu dönem çocuğun yaşamına plan ve program girmiştir.

İlköğretim İkinci Kademe (12-14): Bu dönemde gelişme ve kişilik oluşumu beden eğitimi ve spor yoluyla olumlu yöne kanalize edilebilir. Bu döneme özgü ruhsal

ve fiziksel sorunlar sürekli göz önünde bulundurulmalıdır. Bu dönem çocuk ve gençlerin aşırı bir şekilde başkalarını beğenme ve örnek alma eğilimindedirler. Sportif başarısızlıklarda ümitsizliğe ve aşağılık duygusuna kapılma bu dönem çocuklarının özelliklerindedir.

Oyun, çocuğun fiziksel ve ruhsal gelişiminde çok önemli bir role sahiptir. Çocuk için oyunda daha zevkli ve etkili bir öğrenme aracı yoktur. Oyun, çocuğun kas ve sinir sistemini geliştirirken aynı zamanda biriken enerjisini de boşaltarak onu rahatlatır. Oyun çocuğun en ciddi işidir. O sadece eğlenmek için oynamaz, gücünü ve yeteneğini dener, içinde yaşadığı çevreyi ve eşyayı keşfeder, kendisini başkalarından ayıran özelliklerinin farkına varır, duygularını açığa vurur, kendisini tanımayı öğrenir (Çankırılı, 2008).

2.4.1.2.Sporun Zihinsel Gelişime Katkısı

Sinir sistemimizle bedenimiz arasında inanılmaz derecede karmaşık ve bir o kadar da basit bir ilişki vardır. Hareket ettiğimizde, bedenimiz beynimize her saniyede binlerce uyarım gönderir. Beyin bu uyarıları toplar, organize eder, belirli bir bütünlük içerisinde sınıflar. Daha sonra karar verir. Antrenman, sinir sistemimizin ve bedenimizin üzerine alabileceği bilgiyi uygun bir şekilde depolamamızı sağlar (Kazak, 2010).

Beden eğitimi, genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edildiğine göre, zihinsel gelişime katkısı kaçınılmazdır. Becerilerin kazanılması otomatik değildir, öğrenilir. Bu nedenle ferдин öğrenilmesini sağlayan algılama, düşünme, mantık yürütme gibi zihinsel eylemlere ihtiyacı vardır. Sporun zihinsel gelişime en başta gelen etkisi, öğrenmedir. Birey sporla her çeşit kavramı ve nesneyi tanıyarak kullanma özelliklerini ve görevini öğrenir. Ayrıca öğrenilen kavram ve nesnelerin ifade olarak kullanılması, kelime ve dil dağarcığına katılması, ayrı bir özelliktir ve dil gelişimini sağlamaktadır. Spor içerisinde birey sürekli olarak faaliyet içerisinde. Çünkü yeni kavramları ve nesnelere tanımayı öğrenir. Farkında olmadan bu kavramları ve nesnelere birbiriyle mukayese ederek özelliklerini kavramaya çalışır. Spor anında çocuk sürekli olarak düşünme, algılama, kavrama ve simgeleme gibi zihinsel, soyut yetenekler açısından faaliyet içerisinde. Bu da zihinsel gelişimi etkileyen önemli faktörlerdendir. Sporun akışı içerisinde kişi, rakiplerinin durumu ile ilgili tahminde bulunma ve akıl yürütme durumundadır. Bu, bir takım verilere dayanılarak yapılan akıl yürütme, ileriki hayatta

bilimselliğin temelini oluşturmaktadır. Kişi spor sayesinde girmiş olduğu zihinsel çalışmada doğru olarak algılama, yorumlama, değerlendirme ve karar verme gibi zihinsel yeteneklerin gelişmesini sağlar. Esasında şurası unutulmamalıdır ki zihinsel gelişim fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişimden ayrı olarak düşünülemez, bunların hepsi bir arada gelişir ve birbirini tamamlar (Bayrakçı, 2006).

Spor kişiliğin ve karakterin gelişmesine yardımcı olur cesaret, ataklık yapabilme düşüncesi ve hissi kazandırır. Bir dizi duygusal olay düşünmenin yoğunluğunu, süratini ve kesinliğini iyileştirebilir. Korku, yetersiz özgüven veya iç çatışmalar düşünmeye ket vurarak düşünme işlemlerinin sürat ve kesinliğini kısıtlar. İşte spor aktiviteleri bunun gibi olumsuz birçok faktörü yenerek kişinin zihinsel gelişimine büyük katkı sağlamaktadır (Kazak, 2010).

Becerilerin öğrenilmesi öncelikle beyin ile kaslar arasında bir koordinasyon kurulmasını, bunun yanı sıra zihinsel uyanıklık, hazırlık ve çabayı gerektirir. Becerinin öğrenilmesi yalnız o beceriye ilişkin düşünmeyi değil, buna bağlı olarak kurallar, teknikler, yöntemler ve terimlerin öğrenilmesini de içerir. Hareketin doğası, hareket ile ilgili zaman, mekan gibi etmenleri ilişkilendiren bilimsel ilkelerin kavranması, hareketin iyi yapılabilmesi ve yapılan hareketin öneminin anlaşılabilmesi için de gereklidir. Bilginin edinilmesi, anlaşılması ve iç görü kazanma zihinsel gücün malzemelerini oluşturur. Bu malzeme yorum yapabilme, değerlendirme, karar verme, düşünme süreçlerinde kullanılır. Eğitilmiş birey düşünen bireydir. Günümüzde bilim, düşünmeye yalnız zihinsel bir süreç olarak değil, tüm bedenin katıldığı bir süreç olarak bakmaktadır. Beden eğitimi etkinlikleri aracılığı ile birey, sağlık ilkeleri ve hareketin yaşamdaki önemini kavrar. İnsan hareketinin doğası, büyüme ve gelişmedeki önemi, temizlik, hastalıklardan korunma, dengeli ve yeterli beslenme, iyi sağlık alışkanlıkları vb. konularda bilgi edinir. Bu gerçeklere ilişkin bilgilerin birikimi ile etkinlikler yeni bir anlam kazanacak bu da her bireyin daha sağlıklı ve amaçlı bir yaşam sürdürmesine yardımcı olacaktır (Aracı, 1999).

2.4.1.3. Sporun Fiziksel Gelişime Katkısı

Bireylerin fiziksel gelişimlerine katkıda bulunmak yalnız beden eğitimine özgü bir amaçtır. Hareket, bireyin doğasında vardır. Hareket sisteminin temelini ise aktif olarak kaslar, pasif olarak da kemikler oluşturur. Hareket bunların daha güçlü olmasına

yardımcı olur. Yani, bedensel etkinlikler normal kas ve kemik gelişimi için zorunlu olmaktadır. Aynı zamanda beden eğitimi etkinlikleri, kemik özgül ağırlığını ve bağ dokularının esnekliğini artırarak bunları baskı ve gerginliklere karşı güçlendirir. Beden eğitimi etkinlikleri düzenli olarak yapıldıklarında, organizmanın fiziksel uygunluk ve dayanıklılığını buna bağlı olarak iç organların fonksiyonlarını geliştirir. Böylece organizmanın değişen koşullara daha kolay uyum sağlaması ve yorgunluğa karşı koyma gücü artar. En fazla etki, becerilerin gelişmesi, kassal hareketle verimliliğin yükselmesi, dolayısıyla kassal güç ve dayanıklılığın artmasında görülür. Şişmanlık, vücudun yağ oranını normal standartların üstünde olmasıdır. Şişmanlık; kronik kalp, böbrek, diyabet, psikolojik uyum bozukluğu, karaciğer hastalığı, vb. hastalıklara neden olur. Dolayısıyla hareketli zorluklar ortaya çıkar ki buna bağlı olarak aşırı terleme, damar setliği, nefes darlığı, çabuk yorulma gibi istenmeyen durumlar görülür. Hareket, bireyde şekeri tolere eder, kalp ve damar sertliğinin nedeni olan trigliseriti düşürür, kolesterolü dengeler. Egzersiz, kan basıncını düşürür ve tansiyonu dengeler. Daha enerjik bir organizma sağlar. Bedensel ve zihinsel yorgunluklara karşı direnci artırır. Kilo almasını önler, vücut yağ oranını düşürür. Bedensel işlerde geç yorulmayı, erken dinlenmeyi, iç salgı bezlerinin düzenli çalışmasını sağlar. Vücutta kılcal damar sayısı artar. Kalp üzerinde olumlu etkilere yol açar. Kalp volümü artar, hipertrofi olur, kalbi besleyen kronik damarlar genişler. Bu bakımdan spor vücudun yapı ve fonksiyonunu geliştirmesinde, eklem ve kasların kontrolü ve dengeli bir biçimde gelişmesini sağlayan, fizik gücü en ekonomik tarzda kullanmayı, dolayısıyla organların kontrolünü, metotlu bir şekilde hareket etmeyi öğreten bir faaliyet sistemidir. Spor, sağlığı koruma ve güçlendirme amacı taşıdığı gibi, bedensel enerjinin ve duygusal gelişimin boşaltılmasına da katkıda bulunduğu için, tedavi işlevi de yüklenilebilmektedir (Bayrakçı, 2006).

Kalp-damar rahatsızlıkları egzersizlerle engellenebilir. Egzersiz anında kaslar kanın kalbe dönüşünde aktif rol alırlar. Hareket sayesinde kalp kasları güçlenir ve büyür, kalp damar cepherleri yağdan temizlenir. Dolayısıyla kişilerin kalp-damar ve kalp atım düzenlemesi ile ilgili rahatsızlıklar giderilir veya görülmez. Egzersiz, damarlara daha fazla işlev verdiğinden, egzersiz yapan kişilerin damar hastalıklarına yakalanma riskini azaltır. Egzersiz, solunum ve dolaşım sistemlerinde oluşacak hastalıkları önler (astım ve nefes darlığı). Fiziki açıdan, çeviklik, esneklik, denge,

kuvvet, dayanıklılık, sürat, kondisyon, estetik görünüm, ritim ve koordinasyonda fiziki mükemmellik sağlar (Yetim ve Cengiz, 2010).

Sonuç olarak, insan sağlığını tehdit eden fazla kiloların atılmasına katkıda bulunduğu gibi, hastalıkları, sakatlıkları ve özellikle kalp-kan dolaşım sistemlerinde görülebilecek rahatsızlıkları önlemesi, onların iyileştirilmesi, gelişmiş kas, iskelet ve eklem oluşumu, fiziksel ve anatomik kondisyon ile yüksek performans bakımında beden eğitimi etkinliklerinin önemi tartışılmaz (Aracı, 1999).

2.4.1.4. Sporun Sosyal Gelişime Katkısı

Çocuk ve gençler için spor, psikolojik, zihinsel, fizyolojik gelişimle birlikte sosyal açıdan da oldukça önemlidir.

İnsanlar “sosyal hayat alanı” üzerinde irili ufaklı çok sayıda sosyal grup içinde yaşarlar. Bunlar toplum yapısını meydana getirir. Sosyal hayat alanı ise sosyal ilişkilerin, yaşantıların ve grupların üzerinde bulunduğu alandır. Sosyal ilişki, birbirinden haberi olan en az iki insan arasında, bir süre devam eden, anlamlı, belirli amaçları bulunan sosyal bir bağdır. İnsanların sosyal ilişkileri “sosyal gruplar” içinde geçer. İnsanlar hayatlarını devam ettirebilmek için işbirliği yapmak zorundadır. İşbirliği ise sosyal ilişki kurmakla mümkündür ve sosyal hayatta sosyal gruplaşmayı gerektirir. Toplum yapısı içinde niteliklerine göre aile, okul, cami, spor kulübü, dernek, sendika, hastane vb. sosyal gruplar vardır. Toplum sistemi, sosyal grupları amaçlarına, fonksiyonlarına göre birbirini tamamlamak üzere bir arada tutarlar. Böylece insan grupları arasında ilişkiler dizisi meydana gelir, gruplar arasında fonksiyonel, anlamlı, sosyal nitelikli bağlar ve etkileşimler kurulmuş olur. Spor, sağlıklı nesillerin yetiştirilmesi ve böylece çağdaş toplumların oluşturulmasında eğitimin bir parçasıdır. Özellikle genç nesillerin bedenlen ve ruhen sağlıklı, sosyal yönden gelişmiş birer kişilik kazanmalarına katkı sağlarken, diğer taraftan gençlerin yapıcı, üretken, kişilikli, centilmen, sağduyulu, hoşgörülü, ahlaklı, düzgün davranışlı, kendine güveni olan, beşeri münasebetleri düzgün, örnek birer insan olarak yetişmesine büyük katkı sağlar (Yetim ve Cengiz, 2010).

Beden eğitimi etkinliklerine katılma, bireyin fiziksel olduğu kadar benlik gelişimine de katkıda bulunur. Benlik genelde, “bireyin ne olduğu, ne olmak istediği ve çevresine nasıl tanındığı konularındaki bilinçliliği” olarak tanımlanabilir. Birey bu

bilince kendini başkaları ile karşılaştırarak ulaşır. Çocuk, diğer çocuklarla oynamaya başladığında kendisinin zayıf ve güçlü yönlerini anlamaya başlar. Oyunlar sırasında kendisi ile başkalarını karşılaştırır, yeterlilik ile yetersizliklerini fark eder. Fiziksel özellikleri nedeniyle akranları tarafın kabul ya da reddedilir. Diğer yandan; kendini, kendi gözüyle, görüşü ile kendisine ilişkin başkalarının görüşlerini karşılaştırır. Bu nedenle bireyin kendisini fiziksel olarak geliştirmesi yalnızca kendisi için değil, aynı zamanda fiziği ve fiziksel becerilerinin toplumsal imajı üzerindeki etkileri nedeni ile önemlidir. Spor bireylere etkin olma, sorumluluk yükleme ve sonuçlara katlanma ortamı sağlar. Bireyler kişisel sorumlulukların bilincine varır ve onları kabul ederler. Tavrı, beğeni ve değerlerini (dürüstlük, dostluk, işbirliğine yatkınlık, sevecenlik vb.) davranış yoluyla ifade olanağı bulurlar. Ayrıca duygusal anlamda da gelişim tam olarak kazanılmadan birey topluma katkıda bulunamaz. Bu nedenle bireyin önce birey olarak kendine uyum sağlaması, bir başka deyişle kendini kabul etmesi, daha sonra gruba uyum sağlaması söz konusudur. Uyum sağlama süreci, duygusal gerginliği de beraberinde getirir. Çünkü yeni durumlara uyum zihinsel ve hareketle ilgili davranışlarda değişikliği gerektirir. Toplumsal uyum zamanla kazanılır ve deneyimlerle gelişir. Geniş ölçüde ait olma, kabul edilme, sevilme, saygınlık kazanma ve statü sahibi olma gereksinimlerinin karşılanmasına bağlıdır. Her beden eğitimi etkinliği toplumsal bir deneyimdir ve çoğunlukla duyguları içerir. Bu tür etkinliklere katılan birey hareketler aracılığı ile duygularını ifade etme olanağı bulur. Saldırganlık, öfke, utangaçlık, kıskançlık vb. duygularında boşalım sağlar, bunları kontrol etmesini öğrenir. Baskı altındaki duygusal enerjiden kurtulmanın bir yolu spor ya da oyun etkinliklerine katılmaktır (Aracı, 1999).

İnsan, biyo-kültürel ve sosyal bir varlıktır. Kültürel koşullar içinde sosyal ilişkiler, hem toplumun hem de bireyin yapısını etkiler. Bireyin tüm bu yaşamı, çevresine uyum sağlama çabası içinde geçer. Bu uyum çabası, doğumdan başlayarak bir gelişim göstermektedir. Bu gelişimde spor önemli bir rol oynarken belli amaçlara ulaşmada eğitsel bir araç olur. Farklı toplumların insanlarını kaynaştırır. Fertler arasındaki işbirliğini geliştirir. Kötü alışkanlıklardan uzak tutar, toplum dışı fertleri topluma kazandırır. Kişilerin toplum içinde statü kazanmalarını sağlar, özrüleri yaşam koşullarına adapte eder. Görev ve sorumluluk alma, lidere uyma ve liderlik yapabilme özelliği vererek ferdin sosyalleşmesine yardım eder. Çocuk aktif spor yaparken, bir

gruba ait olma ve o grupla dayanışmaya girme şeklinde sosyal işlevi yerine getirebilmektedir. Spor, kişiler arası ve toplumlar arası ilişkileri geliştiren, insanların fiziksel ve psikolojik olarak sağlıklı, topluma uyumlu kişiler olmasını sağlayan bir unsurdur. Dolayısıyla böyle bireylerin meydana getirdiği gruplar ve toplumlar da aynı özelliklere sahip olacaktır. Sağlıklı bireyler, sağlıklı ve sağlam yapıdaki toplumu meydana getirecektir. Bu durumdaki toplumların sosyal kalkınmaları da hızlı ve sağlıklı bir gelişme gösterecektir. Bundan dolayı spora yapılacak yatırımlar ve götürülecek hizmetler, doğrudan ve olumlu yönde toplumların temel taşı niteliğindeki insanları etkileyeceğinden, büyüyerek ve gelişerek yine toplumun kalkınmasında rol oynayacaktır. Modern toplumlarda sporun çoğunlukla kolektif bir etkinlik olduğu göz önünde bulundurulduğunda sportif faaliyetler aracılığıyla, sporla ilgilenen bireyler değişik insan gruplarıyla sosyal ilişkiye girmektedir. Spor bireyin kendi dar dünyasından kurtularak başka ortamlarda, başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden insanlarla diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır. Bu yönüyle sporun, yeni dostlukların kurulmasına, pekiştirilmesine ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylenebilir. Spor, sadece spor yapanlar değil, izleyici kitleler arasında da önemli bir sohbet ve muhabbet konusu oluşturmaktadır (Bayrakcı, 2006).

Demokratik toplumlarda tüm bireylerin grup bilinci ve işbirliğine dayalı olumlu duygular geliştirmesi gerekir. Beden eğitimi etkinliklerinin demokratik bir ortamda, bireylerin planlama, programlama ve uygulamalara etkin katılımları ile yapılması bireylerde kurallara uyma, başkalarının haklarına saygı, yardımlaşma, işbirliğine dayalı yaşam biçimini gerçekleştirebilme becerilerini geliştirir (Aracı, 1999).

Çocuk spor yoluyla, çevresini tanır, iletişim kurar, kendine olan özgüveni artar, toplum içerisindeki sahip olduğu yerini sağlamlaştırır (Sevim, 2010).

Kısacası, beden eğitimi ve spor aktiviteleri sırasında çocukların ve gençlerin birbiri ile olan sürekli ilişkileri, kişisel ve sosyal uyum bakımından onlar için bir laboratuvar çalışması olarak nitelendirilebilir (Yetim, 2008).

2.4.2. Sporun Toplumsal Yararları

Sosyalleşme aşısında bireye toplumun bir üyesi olduğu duygusunu ilk veren gelişme şüphesiz oyun aracılığı ile spordur.

İnsanlar toplumsal bir ortamda sürekli davranışlar gösterir. En önemli özelliklerinden biri sürekli olarak hareket etmeleridir. Bu davranışlar insanın toplumsal ilişkilerinde, yaşamı sürdürme çabasında, eğlenme ve dinlenme etkinliklerinde görülür. Davranışlarının belli amaçları vardır. Bu amaçlar özetle varlığını denge içinde sürdürmek ve uyumdur. Spor etkinlikleri bireyin enerjisini, kaslarını, zihinsel yetilerini, algılarını, hızlı karar vermesini, toplumsal niteliklerini kullanmasını gerektirir. Bu özellikler sporun bedensel, ruhsal, toplumsal yönlerinin olduğunu gösterir. Sporun bireyler ve toplumlar üzerinde ruhsal, toplumsal etkileri de vardır. Sporun kişilik üzerine etkileri; sevmeyi, hakkını aramayı ve hak yememeyi, paylaşmayı, yarışmayı, kurallara uymayı, kazanmayı ve kaybetmeyi kabullenmeyi ilkel dürtülerin toplumun kabul ettiği biçimlerde anlatım bulmasını, yeni toplumsal ortamlara katılmayı, yeni arkadaşlar edinmeyi, haz duymayı kapsar. Haz alma hem spor yapanlarda, hem de izleyicilerde görülür (Doğan, 2004).

Özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısında spor gerek kitle iletişim araçlarının etkisiyle, gerek performans artışıyla, gerekse para kazanma ve propaganda aracı olmasıyla toplumsal bir nitelik kazanmıştır. Son yıllarda propaganda ve para kazanma amaçlarının öne çıkarılmasıyla, spor ekonomik ve politik bir kurum, ticari bir sektör durumunu almıştır. Spor insanların toplumsal etkileşimlerini geliştirme, başkaları ile birlikte olmaktan zevk alma, kendini gösterme, başkaları tarafından onay, kabul görme, toplumsal statüsünü yükseltme, üstünlük duygusu kazanma, arkadaşlık ilişkilerini geliştirme gibi gereksinimlerini karşılamalarına yardım eder. Yukarıda belirtilen özellikler ve yararlar ayrı-ayrı değil, bir bütün olarak görülmelidir. Bu özellikler iç içedir, sürekli ve karşılıklı olarak birbirini etkiler (Doğan, 2005).

Spor, toplum fertlerindeki potansiyel enerjisi bedenen ve zihnen en yararlı olacak şekilde tüketen; kişilerde ve toplumda sağlıklı ilişkiler oluşmasına imkan sağlayan; çeşitli durumlarda insanı dengeli bir şekilde mutluluğa götüren; topluma, disiplini, kurallara saygıyı ve sosyal barışa inanmış bireyleri topluma kazandıran önemli bir araçtır. Spor yapan, sportif geleneklerini devam ettiren toplumlar birlik ve dayanışma içinde olmalarının yanında barışçı; siyasal, kültürel, ekonomik, bilimsel alanlarda başarılı, dinamik ve yapıcıdır (Köybaşı, 2007).

Spor bireyin toplumsallaşmasına, toplum içinde yer bulmasına ve çağdaş yaşamın içinde yer edinmesine imkan sağlar. Bu özelliği ile hem kişiler arasındaki

davranış kalıplarının oluşturulmasında hem de toplumların ve hatta ülkelerin birbiriyle her anlamda alış verişte bulunmalarına da zemin hazırlar. İnsan, spor ortamı içinde kendi yeteneklerini ve başkalarının yeteneklerini tanımayı, eşit koşullarda yarışmayı, yenilgiyi kabullenerek başkalarını takdir etmeyi, kazandığı zaman mütevazî olabilmeyi, başkalarına yardım etmeyi, doğayla ve zamanla yarışarak zamanını ve emeğini en uygun biçimde kullanmayı öğrenir. Bu anlamda spor insanı çok yönlü olarak hayata hazırlayan çağdaş eğitim sisteminin önemli bir aracıdır (Temel, 2004).

Aynı zaman da spor, sosyalleşme ve sosyal değişim aracı olarak hizmet veren olağan üstü bir güce sahiptir. Sosyalleşme ve ferdin gelişmesini ömür boyu sürdürdüğünü düşünürsek, konunun önemi daha da iyi fark edilebilir. Her beden eğitimi etkinliği toplumsal bir deneyimdir ve çoğunlukla duyguları içerir. Bu tür etkinliklere katılan fert, hareketler aracılığı ile duygularını ifade etme imkanı bulur. Saldırganlık, öfke, kıskançlık vb. duygularına boşalım sağlar, bunları kontrol etmesini öğrenir. Spor ya da oyun etkinliklerine katılmak baskı ve gerilimin boşaltılmasında bir vasıta. Başarılı olma ihtiyacı ferdin önemli motivelelerinden ve doyurulması gerekir. Oyun ortamında uygun yaşantılar hazırlanarak fertlerin başarıya ulaşmaları sağlanabilir. Böylece ferdin kendine güveni artar. Başarının kendisi, öğrenme için ödül olur. Spor fiziki olduğu kadar bazı toplumsal ihtiyaçlara da cevap verebilir. Bu durum, sporu göz ardı edebilmiş hiçbir toplumun bulunmaması ile aşıkardır. Bireysel sporlar kadar sosyolojik anlamda “grup” halinde yapılan sporlar da bunun bir kanıtıdır. Sporun toplum bilincini dinamik tutma gibi önemli bir işlevi vardır. Toplumların, mertlik, cesaret, dürüstlük, mücadelelilik, örgütlenme, sosyal yapıyı tanıma, demokratikleşme, araştırmacılık, yeniliklere açık olma, sorumluluk duygusunun gelişmesi; sağduyulu, eğitilmiş, kültürlü, hoşgörülü, dirayetli, bilinçli, cesur, çağdaş düşünce ve davranışlara sahip insanlardan oluşabilmesinde, sporun, sportif aktivite ve organizasyonların katkısı çok büyüktür. Sportif faaliyetler, toplumdaki kültürel kaynaşmayı teşvik etmesi, sosyal davranış ve ilişkileri istenen düzeye getirmesi, insanların boş zamanlarını değerlendirmesi, bedeni, ruhi ve fiziki anlamda sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinin bir aracı olarak görev yapmaktadır (Gökdoğan, 2007).

Hülasa büyük Türk bilgini İbn-i Sina'nın bildirdiği gibi “Riyazet-i (beden eğitimi) terk eden hayatı terk eder” sözü sporun önemini gözler önüne sermektedir.

Toplumları bir arada tutan esas faktörlere baktığımız zaman; ortak çıkar ve amaçlar, dil, tarih, kültür, vatan sevgisi, inanç, milliyetçilik, ortak değerler, örf adetler... gibi bağları görmekteyiz. Spor da toplumları bir arada tutan en kuvvetli bağlardan bir tanesidir. Bu bağ, geçmiş çağlardan itibaren toplumlar arasındaki birlikteliğin, heyecanın, sevincin, üzüntünün ortak ifadesi olmuştur. Spor, toplumların sevinçlerini, kederlerini, başarılarını, başarısızlıklarını, içinde buldukları durumu gözler önüne seren bir aynadır. Bu durum tarihin her döneminde görülmektedir. İkel toplumlarda spor dinsel törenlerle iç içe geçmiş durumdadır. Dinsel törenlerin büyük bir bölümünde sportif etkinliklerin yoğunlaştığı görülmektedir. Aynı zamanda bu toplumlarda spor, güncel yaşam savaşı ile iç içe geçmiş durumdadır. Demek ki ikel toplumlarda dahi spor, gündelik yaşam ile iç içe geçmiş; hatta daha da ileri giderek dinsel ibadetlerin içerisine kadar girmiştir. Bu da sporun; toplumsal hayatın her alanına yayıldığıнын en güzel göstergelerinden biridir (Dever, 2010).

Galatasaray takımının Avrupa başarısı Türk insanın başarısı ve özgüveni anlamında çok önemli bir yere sahiptir. İnsanlarımızın ufkunu açmış, kendine güvenini temin etmiştir

Günümüzde sporda kazanılan uluslar arası başarılar, toplumun günlük yaşamında ve moral düzeyinde oldukça önemli bir değer taşır hale gelmiştir. Bu konuda Karasüleymenoğlu ise (1986), “Toplu spor ya da sporcuyu içeren eğlenceler, Türk toplumuna canlılık ve heyecan getirecektir. Ayrıca halkın değer yargıları değişecek, moral gücü artacaktır. Morali yükselen bir toplumun ise gelişmesi, çağdaşlaşması daha da hızlanır. Bu bakımdan sağlıklı bir toplum oluşturmak için gerekli ortam, zaman geçirilmeden hazırlanmalıdır” diyerek sporun toplum üzerindeki moral etkileri üzerinde durmaktadır. Diğer bir ifadeyle spor, toplumsal başarının yanında, toplumların gelişmesinde, doğrudan olmasa da hatırı sayılır düzeyde bir etkide bulunmaktadır. Spor alanlarındaki uluslararası başarılardan sonra kendisine olan güveni daha da artan toplumun fertleri, bu moral içerisinde işlerine daha sıkı sarılmakta ve bu da beraberinde toplumun daha hızlı ve sağlıklı bir şekilde gelişmesinde etkili olmaktadır. Ayrıca Türkiye'nin Dünya üçüncüsü olduğu 2002 Dünya Kupasında, her maçtan sonra Türkiye de adeta bir karnaval havası esmekteydi. Maçlar boyunca bütün yurttaki büyük şenlikler yapıyordu. Herkes derdini, kederini bırakmış; milli takımın başarıları ile seviniyordu. Çünkü başarı, sadece futbolculara değil, bütün topluma aitti. Bu da spor-toplum

özdeşleşmesinin en güzel göstergelerinden birisidir. Spor, beraberinde sağlıklı bir toplumun fertlerini de ortaya çıkarmaktadır. Nüfusunun büyük bir çoğunluğu spor yapan toplumun fertleri, daha sağlıklı olmakta ve bu da toplumun gelişmesinde etkili olmaktadır. Çevresiyle iyi ilişkiler içerisinde olan toplum üyeleri, daha sağlıklı bir yapıya sahip oldukları için üretimi daha da artırmaktadır (Dever, 2010).

Bütün bunların bir neticesi olarak günümüzde sıkça telaffuz edilen ve “Her Yerde Spor”, “Herkes İçin Spor”, “Hayat Boyu Spor”, “Sağlık İçin Spor” gibi kalıplaşmış sloganlaşmış sözlerde ifadesini bulan uygulamalar tüm dünyada da faaliyet sahalarının sınırlarını genişletebilme çabalarını sürdürmektedir (Taşmektepligil, 1995).

2.5. Sporun Sosyolojik Boyutu

İnsanın yaradılış itibariyle sosyal bir varlık olması, hayatını devam ettirebilmesi için grup yaşantısını mecburi kılmaktadır. Bu zorunlu birleşim insanlar arasında maddi ve manevi yakınlığı, devamlı sosyal münasebetler sağlayarak onların davranışlarında örneklemeye imkan verir. Böyle bir yapı içerisinde ortaya çıkan ve genel olarak bir toplumun tüm hayat biçimi olarak ifade edebileceğimiz sosyo-ekonomik yapı toplum içinde insanların birbiriyle olan ilgi ve ilişkilerini belirlemektedir (Taşmektepligil ve İmamoğlu, 1996).

Spor, toplum hayatına çok değişik yollardan girerek, bireyleri doğrudan ya da dolaylı olarak kendisine bağımlı kılmış ve her zaman toplumun ilgisini canlı tutmayı başarmış bir sosyal olgudur. Toplumun vazgeçilmez zevklerini, ihtiyaçlarını karşılayarak kendisine bağlayan spor, günümüz modern toplumlarında büyük bir sosyal kurum olduğunu kabul ettirerek, toplumu çok yakından ilgilendiren belli davranışlar, kurallar, inançlar ve simgeler geliştirmiştir. Bütün sosyal kurumlar gibi diğer sosyal kurumlarla sıkı bir ilişki halindedir. Modern toplumun en yaygın sosyal etkinliklerinden biridir olan spor; sanat, edebiyat, kültür vb. entelektüel uğraşlarla kıyaslanamayacak kadar yaygın bir etkinlik alanına sahiptir. Modern toplumlarda, bireysel görevlerinin yanında çok önemli sosyal fonksiyonlara da sahiptir. Spor ayrıca, önemli bir reklam ve propaganda aracıdır. Toplumların bu gün oynadıkları büyük “propaganda” oyununda spor, hem en büyük ilgi çeken hem de dil duvarlarını aşarak başarılarını geniş kitlelere en kolay anlatabilen sosyal bir olgudur. Spor toplumsal düzeyde gerçekleştirdiği ilgi ve itibardan, insanlara üzerinde bıraktığı kalıcı değerlere kadar, her toplum için en ciddi

“reklam” aracı haline gelmiştir. Spor yoluyla, toplumun düzenli ve her yaş grubu için uygunluğu önceden belirlenmiş, dengeli fiziksel etkinliklerde bulunmasını sağlamak, doğal olarak hastalıkların önemli sebeplerini ortadan kaldırmak ve böylece spordan, koruyucu hekimliğin bir aracı olarak istifade etmek mümkündür. Toplumların, mertlik, cesaret, dürüstlük, mücadelecilik, örgütlenme, yönetim, sosyal yapıyı tanıma, araştırmacılık, yeniliklere açık olma, sorumluluk duygusunun gelişmesi, sağduyulu, eğitilmiş, kültürlü, çağdaş düşünce ve davranış ve özelliklere sahip olmasında sporun katkısı tartışılmaz (Yetim ve Cengiz, 2010).

Ancak, spor eğitiminde verimliliğin artışı, eğitilen kimsenin eğitim sonrasında iş bulabilmesine (istihdama) bağlıdır. Bu eğitimi gören kimsenin eğitim sonrasında istihdam edilememesi, eğitimde verimliliği düşürecektir. Şu halde, spor eğitiminde verimliliğin artabilmesi eğitim araç ve gerecinin temini kadar, eğitilen kişinin bir işe yerleştirilmesine de bağlıdır. Eğer, spor eğitiminden geçen bir kimse gördüğü eğitime bağlı bir iş bulamıyorsa, eğitimi maliyeti yükseliyor, eğitim-istihdam ilişkileri yeterli kurulamıyor demektir. Bunun yanı sıra, spor eğitimi gören bir kimse, gördüğü eğitime uygun olarak bir iş sahibi olursa, spor eğitiminin “fonksiyonel eğitim değerinden” bahsedilebilir. Eğer, o kimse, gördüğü spor eğitimine uygun olmayan bir mesleği seçmişse, o takdirde spor eğitiminin “sembolik değerinden” söz edilebilir (Erkal, 1992).

2.6. Sporun Sosyal Çevre ile İlişkisi

Bireyin içinde yaşadığı ortamda ve bu ortamdaki ilişkilerde sosyal çevre çok büyük önem taşır. İlk etkilenme aile, sonra yakın çevre ve bu çevredeki arkadaşlık ilişkileri ile birlikte gelir. Arkadaşları arasında etkilendiği, kendini yakın hissettiği veya özdeşleştiği kişiler vardır. Örnek aldığı veya onun gibi olmak isteyip özendiği elit sporcudan etkilenip spora yönelebilir. Bu genellikle örgün eğitimde ve yaz okullarındaki genel spor egzersizleri ile başlar, daha sonraları branşa yönelme söz konusudur ve ciddi olarak bir kulüpte spor yapılmaya kadar devam eder. Spora yönelmede ve etkilenmede çok önemli olan sosyal çevre, doğaldır ki herkesi aynı oranda etkilemez veya bu etkinin dozu kişiden kişiye göre değişiklik gösterebilir (Kılıcıgil, 1998 a)

Gelişmekte olan organizmada cinsiyet, diğer gelişmelere paraleldir. Çocukluktan yetişkinliğe başarılı bir geçiş; biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişmenin

bir arada olmasıyla gerçekleşir. Sosyal gelişme, kişinin içinde yaşadığı toplum tarafından kabul edilir tarzda davranmayı öğrenme süreci demektir. Gençlik çağının bağımsızlık çağı olması nedeniyle bir anlamda birey topluma karışır, yani evden kopup çevreye yönelerek spora ilgisinin artması da söz konusudur. Birey kendi yaşlılarıyla kaynaşma imkanını spor ve diğer faaliyetlerle bulur. Çünkü arkadaşlarının da benzer sorunları vardır ve gruplaşmalar başlar. Bu gruplaşmalar birlikte hareket etmeye kadar götürür. Topluma karışma ve kaynaşma imkanı, yaşlılarıyla beraber ilgi duyduğu, etkilendiği veya merak edip denemek istediği spora yönelmeyle gelişir (Kılıçgil, 1998 b).

Kentleşme ve sanayileşme ile sportif etkinliklerin gelişmesi arasında da paralellik bulunmaktadır. Başka bir anlatımla, yükselen yaşam düzeyi, daha iyi ulaşım ve iletişim imkanları, gelişen teknoloji sayesinde nitelik ve nicelik yönünden mükemmelleşen araç ve gereçler sporu teşvik etmekte ve yaygınlaştırmaktadır. Bu bağlamda, kentte oturma, spora katılımı gerçekleştirdiği gibi, seçilen spor dalını da etkilemektedir. Toplumsal bir olgu olarak spor ailenin sosyo-ekonomik koşullarına bağlı olarak gelişmekte ve yaygınlık kazanmaktadır (Pepe ve Can, 2003).

Toplumda spor branşlarına katılımı kişilerin sahip oldukları sosyo-ekonomik yapılarının çizdiği sınırlar içerisinde gelişmekte ve yaygınlaşmakta olduğunu göstermektedir. Bundan dolayı toplumun değer yargılarına, anlayış ve idrakine cevap vermeyen sportif organizasyon ve uygulamalar kolayca kitlelere benimsetilemez. Bu yüzden sporu kitlelere yaymak ve benimsetmek için yapılan sportif tesis, araç gereç ve öğretici gibi faktörler yörelerin, bölgelerin her kesiminin sahip olduğu sosyo-ekonomik yapı irdelenip incelendikten sonra buraların arz ve taleplerine göre yatırımların yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir (Taşmektepligil ve İmamoğlu, 1996).

2.6.1. Sporun Aile ile İlişkisi

Aile; kan bağılılığı, evlilik ve diğer yasal yollardan aralarında akrabalık ilişkisi bulunan ve çoğunlukla aynı evde yaşayan fertlerden oluşan, fertlerin cinsiyet, psikolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı, fertlerin topluma uyum ve katılımlarının sağlandığı ve düzenlendiği temel toplumsal birimdir (Kılıçgil, 1998).

Aile; yüz yüze ve samimi ilişkilerin en güçlü olduğu birincil gruptur. Bu nedenle aile, kişinin tutum ve değerlerinin oluşumunda birincil etkileşimi sağlaması yönünden büyük bir öneme sahiptir (Acet, 2006).

Ailenin çocuk ile oynaması, spor yapması, spora yönelmede oldukça etkilidir. Aile bireyleri spora yönelmede model teşkil etmektedirler (Aydos, 2003).

Bireylerin beden eğitimi ve spor dünyasını görmesini sağlayan ilk birim ailedir. Öztürk'e göre, "ailelerin beden eğitimi ve sporla ilgili olması, çocuğun da aktivitelere katılımında hatta fiziksel aktivitelerin toplumun çoğunluğunca yapılmasında olumlu bir etkendir" (Gürsoy, 2007).

Sallis ve arkadaşları (1998) "Dokuz Yaş Çocuklarının Fiziksel Aktivitelerinde Ailelerin Davranışlarının Yeri" adlı çalışmalarında, ailelerin çocuklarını bizzat kendilerinin bir spor merkezine götürmelerine yardımcı olmaları gerektiğini çünkü çocuğun spora yönelmede bu durumun daha önemli olduğunu bulmuşlardır. Ailenin geçmişinde spor yapmasının, spora yönelmede söz ile teşvikten daha etkili olduğu görülmüştür (Kazak, 2007).

Aile bireye kişilik kazandırmak ve toplumun kültürünü özümsetmekten başka psikolojik açıdan güvence temelini de oluşturur. Çocuğun aile dışındaki dünyaya uyum sağlayabilmesinde gereken gücü kazandıran etken aile üyelerinden gördüğü destektir. Çocuk doğumdan itibaren okul dönemine kadar öncelikle aile üyeleri ile ilişki içerisindedir. Her şeyi onları taklit ederek öğrenir. Konuşma şekli, yeme alışkanlığı, okuma isteğinden müzik, sinema ve spora ilgi duymaya kadar tüm ilgi ve ihtiyaçları aile içerisinde taklit yoluyla şekillenir. Bu nedenle anne ve babasını kitap okurken gören çocuk kitap okumaya yatkın olacak, spor yaptığını gördüğünde de aktif olarak spora katılacaktır. Çocuğun spor faaliyetleri içerisindeyken ailesini yanında görmesi, aile ile paylaşılan konuların artmasına ve aile bağlarının da güçlenmesine katkıda bulunur. Bu durumlarda aileye düşen görev, çocuğa destek olması, olumlu eleştirmesi, spor gibi olumlu bir aktivitenin içinde olmasından dolayı takdir etmesidir (Kazak, 2010).

Bazı ünlü sporcuların çocuklarının da sporcu oldukları öteden beri bilinmektedir. Ailelerin, spor aktivitesi içerisinde olmalarıyla, özellikle babanın çocuklarının ilgisini spora yöneltmesi arasında yüksek bir ilişki olduğu araştırmacıların bulgularıyla da desteklenmektedir. Dolayısıyla, anne ve babanın sporun içine çekilmesiyle çocuklarda daha sağlıklı bir spor bilinci oluşturmak mümkün olabilir (Gürsoy, 2007).

Wignette; spora yönelmede ailenin rolü ile ilgili 1147 baba ve oğul beysbolcu üzerinde yaptığı araştırmada, spora katılımın ailesinde sporcu olanların % 50 oranında ailesinde sporcu olmayanlara göre daha fazla olduğunu bulmuştur (Kılıcıgil, 1998).

Spor bireyin sosyalleşmesinde önemli roller üstlendiği için, aileler çocuklarının daha sosyal olabilmelerine fırsat tanıyan spor olgusuna uzak kalmamalıdır (Aydos, 2003).

2.6.2. Sporun Eğitim ile İlişkisi

Eğitim, bireyleri ve toplumları amaçlı, düzgün bir yaşam biçimine ulaştırmada ve sahip olunan bilgi, beceri ve değerleri planlı bir şekilde bir sonraki kuşağa aktarmada, insan davranışlarını yaşantılar yoluyla değiştirme sürecidir (Bayrakçı, 2006).

Geniş anlamıyla, bireylerin toplumun standartlarını, inançlarını ve yaşama yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir (Fidan ve Erden, 1994).

Toplum hayatında çok önemli fonksiyonlara sahip olan eğitim, bağımsız bir değişken olmayıp, diğer sosyal kurum, olgu ve bilimlerle karşılıklı etkileşim halindedir. Eğitim, ekonomi, hukuk, yönetim, din, kültür, boş zamanları değerlendirme, beden eğitimi ve sporla çok sıkı ilişkiler içerisindedir. Beden eğitimi ve spor, insanın bedensel ve ruhsal eğitimine doğrudan olumlu etkilerde bulunurken, kişinin bu eylem içinde kendini tanımasına, toplum hayatında yerini almasına yardımcı olur. Eğitim bütünlüğü içinde bireyi ve toplumu eğitmede, beden eğitimi ve spor araç olarak kullanılırken, amaç olarak da yapılmaktadır. Beden eğitimi ve spor, insanın öz varlığı olan beden ve ruh sağlığını doğrudan etkilediği gibi zihinsel olarak da daha uyanık, disiplinli ve bilinçli olmasını sağlar (Yetim, 2008).

Milletlerin geleceği, yetişmiş ve yetişmekte olan gençlerin, fiziksel ve ruhsal olgunluğuna bağlıdır. Uygarlık bireye verilen önem ve bu önemle bağlantılı olarak ona verilen eğitime dayanır. Eğitimden beklenen fertlerin gizli güçlerini ve kabiliyetlerini ortaya çıkararak en üst düzeyde geliştirilmesine yardım etmektir. Fertleri fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmek modern eğitimin temel ilkelerindedir. Modern anlayışa uygun olarak eğitimdeki amacın gerçekleşmesi ferdin zihinsel eğitiminin yanında fiziksel eğitimiyle mümkündür. Aslında beden eğitimi genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır (Gökdoğan, 2007).

Bir eğitim şekli olarak sporu fiziki ve ruhi açıdan düşünersek, spor ile eğitimin özdeş olduğunu belirtebiliriz. Toplumların en kıymetli kaynakları insan olduğuna göre

en iyi şekilde eğitmek, yeteneklerini geliştirmek her açıdan yararlı özelliklerle yoğurmak da toplumların zorunlu ve önemli görevlerinden olmalıdır. Eğitim sporun en önemli boyutlarından biridir. Spor bu yönüyle ele alındığında iki şekilde değerlendirilmesi gerekir. Spor için eğitim ve eğitim için spor. Spor için eğitimde spor, amaçtır ve sporun üst düzeyde gerçekleştirilebilmesi için eğitimden yararlanılır. Eğitim için spor ise, eğitimin hedeflerine ulaşması için kullanılan araçlardan bir tanesi ama belki de en eğlencelisi ve doğru kullanıldığında en etkilisidir. Tüm dünyada eğitimin temel amacının, eğitilen ferde içinde yaşadığı toplumun değerlerinin aktarılması, uzun vadede onu toplumun yetkin, dengeli ve üretken bir üyesi haline getirmek, dolayısıyla da toplumsal entegrasyonu temin etmek ve sürdürmek olduğu açıktır. Ancak her ülke kendi eğitim politikasına göre eğitimin amaçlarını, süresini ve kapsamını belirleyerek uygular. Ülkemizde de spor temel eğitim programı içinde beden eğitimi dersleri ile yerini almıştır. Beden eğitimi derslerinin amacı ise, Atatürk İlke ve İnkılapları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitiminin temel amaçları doğrultusunda; öğrencilerin gelişim özellikleri de göz önünde tutularak, onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirilmesi olarak belirlenmiştir (Kazak, 2010).

Eğitim düzeyinin artması ile sportif etkinliklere katılım arasında, yakın ilişki bulunmaktadır. Buna göre, eğitim düzeyi yüksek olan kişilerin rekreatif (boş zaman etkinlikleri) etkinliklere daha fazla çeşitlilikle katıldıkları görülmektedir. Bu da çağdaş spor bilincinin oluşturulması için kolaylaştırıcı bir faktördür (Kazak, 2010).

Spor eğitimi de fertleri, ortak hayatın benzerliklerine yöneltmesi bakımından önem taşımaktadır. Eğitimin gayesi, fertleri duyarlı hale getirmektir. Aslında spor, bir zeka ve ihtimal oyunudur. İşte, spor eğitiminin de gayesi, fertlerin hem fiziki, hem psikolojik gelişmelerini sağlamak hem de onları sosyal hayata hazır ve üretken kılmaktır. Spor eğitimi, diğer eğitim şekilleri gibi ferde hem statü sağlamakta hem de gelir seviyesini yükseltebilmektedir (Yıldız, 2006).

Eğitimde direk yaşantılar ve dolaylı tecrübeler yoluyla öğrenme sağlanır. Yaşayarak öğrenmenin yanı sıra, soyut düşünceler aracılığıyla da öğrenme gerçekleşir. Yaşayarak öğrenme kolay ve kalıcı öğrenmeyi sağlamaktadır. Eğitim öğretim faaliyetleri sosyal, bedensel ve duygusal gelişmeye ve günlük yaşamın problemlerinin

çözümüne de önem vermektedir. Eğitim faaliyetlerinde bedensel, ruhsal ve sosyal gelişme boyutları birbiriyle dayanışma içindedir (Yıldız, 2006).

Beden eğitimi ve spor, insanın bedensel ve ruhsal eğitiminde doğrudan olumlu etkilerde bulunurken, kişinin bu eylem içinde kendini tanımasına ve tanıtmasına, toplum hayatında yerini almasında yardımcı olur. Beden eğitimi ve spor insanın öz varlığı olan beden ve ruhsal sağlığını doğrudan etkiler. Zihinsel olarak da daha uyanık, disiplinli ve bilinçli olunmasını sağlar. Bireylerin, fiziksel olarak daha güçlü, kuvvetli ve dayanıklı, iş verimi yüksek, becerikli, yapıcı ve üretken olmasını sağlar. Sosyal olarak kurallara ve yasalara uyan, birbirine karşılıklı saygı duyan, yanlışları tasvip etmeyen, doğruları, güzelleri alkışlayan, yeniliği, başarıyı, gerçeği araştıran bireylerin yetişmesini ve böylece çağdaş toplumun kurulmasını sağlar (Bayrakçı, 2006).

Ulusların geleceği, yetişmiş ve yetişmekte olan gençlerin fiziksel ve ruhsal olgunluğuna bağlıdır. Uygarlık, bireye verilen önem ve bu öneme bağlantılı olarak ona verilen değerdir. Eğitimden beklenen bireylerin, gizil güçlerini ve yeteneklerini ortaya çıkararak en üst düzeyde geliştirilmesine yardım etmektir. Bireyleri fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmek çağdaş eğitimin temel ilkelerindedir. Çağdaş anlayışa uygun olarak eğitimdeki amacın gerçekleşmesi bireyin, zihinsel eğitimi yanında fiziksel eğitimi ile olasıdır. Beden eğitimi, genel eğitimin vazgeçilmez bir parçasıdır (Aracı, 1999).

Yüzyıllar boyunca eğitimciler ve düşünürler çocukların eğitiminde oyunun ve sporun önemini vurgulamışlardır. Burada ki temel çıkış noktası, oyunun ve sporun çocuğun bedensel, ruhsal ve toplumsal gelişmesine olan katkılarıdır (Doğan, 2005).

Çocuğun beden sağlığı ve gelişimi için yapılan yatırım, aynı zamanda sosyal, zihinsel ve duygusal gelişim için yapılan yatırımdır. Eğitim faaliyetlerinde bu bağıntıların göz önünde bulundurulması gerekir (Kazak, 2007).

Bedensel gelişim ile zihinsel, sosyal, duygusal, gelişme arasında hayati bir bağıntı vardır. İlk çocukluk çağında motor faaliyetlerde bulunamayan çocuk, hiddet ve korkuya kapılacak ve bu hususta gelişmiş olan çocuk ise rahatça faaliyette bulunacaktır. Spor çocukların birbiriyle ilişkilerini, zihni faaliyetlerini ve duygusal gerginliklerini etkiler. Keza duygusal durumları, fiziksel gelişimlerin etkileyecektir. Eğitim faaliyetlerinde bu bağıntıların göz önünde bulundurulması gerekir. Çocuğun beden

sağlığı ve gelişimi için yapılan yatırım, aynı zamanda sosyal, zihinsel ve duygusal gelişim için yapılan bir yatırımdır (Yıldız, 2006).

Oyun ve spor çocukların bedensel gelişmelerini, güçlü, dayanıklı olmalarını; acıya ve ağrıya katlanmalarını, ani bir değişiklik durumunda uygun bir tepki ortaya koymalarını, sert davranışlar yerine uyumlu ve esnek davranışlar göstermelerini sağlar. Çocukların ve gençlerin kendine olan özgüvenini temin eder. Disiplinli bir kişi olmalarını, saldırgan dürtülerin toplumun benimsediği biçimde boşaltılmasını sağlar, eğlence yönüyle rahatlatır. Oyun ve spor çocukların ve gençlerin toplumsal ilişkilerini geliştirir, paylaşmayı ve dayanışmayı öğretir, uygun biçimde rekabeti öğretir, karşı cinsle ilişkileri geliştirir, grup içinde sorumluluk almayı öğretip geliştirir, kazanmanın ve kaybetmenin doğal olduğunu hakkını korumayı ve başkalarının hakkına saygılı olmayı öğretir (Doğan, 2005).

Çocuğun oyun içinde, oyun kurallarına göre hareket etmesini öğrenmesi, kuralları ve yasaları kolay tanınmasına ve daha uyumlu bir kişi olarak toplumda yerini almasına ortam hazırlar. Spor yapan birey, kendine, takımına taraftarına ve temsil ettiği kesime zararlı olabilecek davranışlardan kaçınır, öz denetimle disipline olur. Sporda sağladığı üstün başarısı, kişiliği ve zekasıyla, arkadaşlarına ve çevresine sağladığı üstünlük, onun zamanla liderlik özelliklerini ortaya çıkarır (Yetim, 2008).

Spor ve eğitim konusunda üzerinde durulması gereken bir nokta da, kazanma konusundaki vurgudur. Günümüzde sporun ticari boyutu çok önem kazandığı için, sporda en önemli vurgu kazanmaya yapılmaktadır. “Kazanmak her şey, kaybetmek hiçbir şeydir” mantığı, sporcuyu ve çabalarını yok saymak, duygusal ve toplumsal durumunu dikkate almamak, kazanmak için her şeyi geçerli saymak, yaralanma tehlikesini artırmak, takım içindeki grup dinamiğini bozmak, yapıcılığı ortadan kaldırmak ve sporun temel amaçlarından uzaklaşmak gibi tehlikeleri beraberinde taşımaktadır (Doğan, 2005).

Hiçbir sonuç çocuklardan, gençlerden kısacası insanlardan önemli değildir.

Beden eğitimi ve spor kültürü, insanlık tarihinin her döneminde görülen uygulamaları ile gelişmiş ve günümüzde artık, her düzeyde eğitimin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. İnsan varlığının gelişimini hedefleyen bu kültürün köklü bir filozofik ve sosyolojik temelleri vardır. İnsanlar beden eğitimi ve spor uygulamaları ile genetik yapı özelliklerini en üst düzeye kadar geliştirirler. Beden eğitimi ve spor

uygulamalarını yaşam boyu spor anlayışı ile hayatlarını bütünleştirmiş insanlar dinamik, sağlıklı ve üretken bir kişilik kazanırlar. Sağlıklı, gelişmiş, kişilikli, tüm ideallerini gerçekleştirmeye destek sağlayacak bir ruhsal denge ve beden dinamiği kazanmış, yarışmacı fakat sevecen, hoşgörülü, insancıl ve idealist bir toplumun olabilmesi için beden eğitimi ve spor yolu ile atılımları gerçekleştirebiliriz. Böylesi bir atılım, ulusal verimlilik ve ülke kalkınmasına da olumlu katkılar sağlayacaktır (Köybaşı, 2007).

Artık dünyanın her yerinde egzersiz ve spor genel eğitimin bir parçası olarak kabul görmektedir. Zira beden eğitimi ve spor eğitiminin amacı genel eğitimin amaçlarına hareket yoluyla katkıda bulunmaktadır (Zorba, 2001).

Beden eğitimi ve sporun, eğitimin ayrılmaz bir parçası olduğu gerçeği göz önüne alındığında, planlı eğitimin yapıldığı okulların her kademesindeki eğitim programlarında beden eğitimi ve spor özellikle yer almalıdır. Beden eğitimi ve spor programları yapılırken, yalnız yeteneklilerin değil, özurlülerin de dahil olduğu, herkesin spor yapabileceği şekilde hazırlanması gereklidir (Yetim, 2008).

2.7. Sporun Çocuk Gelişimine Etkisi

Çocukluk döneminin farklı ve özel bir dönem olduğunun anlaşılması ve spor kavramının özelliklerinin gündeme gelmesi 18. y.y.' dan itibaren ele alınmaya başlanmıştır. Bugün, günlük yaşamımızın iyi ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için yapılan etkinlikler, eğitim malzemeleri, alışveriş merkezleri, besin maddeleri ve benzeri birçok şey, çocukların ihtiyaçları, ilgileri, yetenekleri ve optimum gelişmeleri göz önünde bulundurularak yapılmaktadır. Sporun sağlıklı bir toplumun oluşmasındaki öneminin anlaşılması, dikkatlerin de çocukluk çağı fiziksel aktivite etkinliklerine yönelmesine neden olmuştur. Gelecek toplumunda sorumluluklar yüklenecek yetişkinlerin iyi alışkanlıklar edinmesine, gerek bireyler arası gerekse toplumlar arası iyi ilişkilerin kurulmasında ve devam ettirilmesinde çocukluktan başlayan sporun büyük bir önemi vardır. Yapılan araştırmalar, sporda beklenen başarının elde edilmesi için çocukluk çağında spor etkinliklerine başlanması gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu bakımdan gelişmiş ülkelerin dikkatleri çocukluk çağı spor faaliyetleri üzerine odaklanmıştır (Kazak, 2007).

Spor, yalnızca sağlıklı gelişme için değil, aynı zamanda şahsiyet gelişimiyle zihinsel sağlık açısından da önemlidir. Çocuklar genelde eğlenmek, heyecan duymak,

birlikteliği sağlamak, güç geliştirmek ve yeni beceriler edinebilmek için spor yaparlar. Spor yapan çocuklar kişisel deneyimlerini geliştirir ve sorumluluk duygusu kazanırlar. Yardımlaşma ve işbirliği yapma, arkadaşlarına ve oyun kurallarına saygı gösterme gibi sosyal davranışları da kazanarak olumlu bir benlik gelişimi sağlarlar (Kazak, 2007).

Çek eğitimci Yan Amos Komenski'ye göre, "her Şeyden önce çocuğun dnyası oyundur. Oyun çocuğun her alanda serpilmesine ve kişilik kazanmasına olanak sağlayan bir etkinliktir. Oyun, bir yandan çocuğun fiziksel ve zihinsel yapısını geliştirirken, diğer yandan da onun nesnelere dnyasıyla ilişki kurmasını, özgürlük ve bireysellik kazanmasını sağlayan, daha sonra da toplumsallaşmasına büyük ölçüde yardımcı olan çok önemli bir etkinliktir." Çocuklar, çarpık kentleşme nedeniyle oyun alanı ve parklara hasret kalmışlardır. Bu durumda hareket ihtiyacını karşılayacak, enerjisini boşaltacak ders dışı sportif faaliyetler giderek daha büyük önem kazanmıştır (Kazak, 2007).

2.8. Spor ve Kitle İletişim Araçları

Son yıllarda kitle iletişim araçları ile medyanın yararları ya da zararları konusu sık-sık gündeme gelmekte ve tartışma konusu olmaktadır. Tartışma konusu olma sebeplerinden en önemlisi, belki de başlıca sebebi insanların hayatını ve ruh sağlığını olumlu ya da olumsuz yönde etkilemesidir. Kitle iletişim araçları ile medyanın insanların hayatını kolaylaştırdığı kabul edilmekle birlikte zararları da kesinlikle göz ardı edilmemelidir. Kitle iletişim araçları ile medyanın zararlarına çocukların ve gençlerin maruz kalmamaları için aileler bu konuda eğitilmeli ve tedbirler alınmalıdır. Sadece aileler değil, devlet ve sivil toplum kuruluşları da koordine içinde hareket ederek tedbirler almalıdır. Gençlerin internet başında ve televizyon karşısında geçirdikleri zamanın çok fazla olması spora zaman ayırmayı önemli ölçüde etkilemektedir. Spor yapmayan gençler (öğrenciler) ise fazla enerjilerini farklı yönlerde hatta zararlı alışkanlıklarla harcamaktadırlar (Atılğan, 2011).

Çamurdan (2007), "Medyanın Olumsuz Etkileri" başlıklı yazısında Őunları dile getirmektedir: Televizyon, film, video oyunları, radyo, bilgisayar ve internet gibi kitle iletişim araçlarını aşırı kullanma çocuk ve ergenlerin beden ve ruh sağlığı için ciddi bir tehlike oluşturmaktadır. En önemli bedensel sorun yeme bozuklukları ve obezite iken, en önemli psikososyal sorunlar; okul başarısında düşme, öğrenme güçlüğü, toplum dışı davranışlar, cinsel davranış sorunları, saldırgan davranışlar, Őiddete karşı duyarsızlaşma,

gece korkuları, anksiyete, depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, uyku düzensizlikleri ve kendine zarar geleceği yönünde korkulardır. Günümüzün çocukları bir araya geldiklerinde bilgisayar karşısında yan yana oturup saatler boyunca konuşmaksızın ve göz göze ilişki kurmaksızın oyun oynar duruma gelmişlerdir. Medya karşısında geçirilen zaman yapıcı ve etkin toplumsal uğraşların yerini almaktadır. (Atılğan, 2011).

Bu bilgilerle kitle iletişim araçlarının sporla ilgili etkilerini ifade edecek olursak, sporla ilgili teorik, teknik ve pratik bilgiler kazandırması, spor seyircisini eğitmesi ve yönlendirmesi gibi birçok etkiye sahiptir. Kitle iletişim araçları ile spor çok büyük kitlelere ulaşabilmektedir. Bir ülkenin elit sporcularını o ülkedeki birçok insan bilmektedir ve bu kitle iletişim araçları vasıtasıyla olmaktadır. Kitle iletişim araçlarının bu etkisi elit spor yapma yaşındaki genç insanları daha fazla etkilediği için spora yönelmeler de artış gözlenmektedir (Aydos, 2003).

Bulunduğu toplumda gördüğü veya kitle iletişim araçlarında görüp etkilendiği yıldız elit sporcular, bireyi ister sosyal yönden olsun, ister duygusal yönden olsun etkiler. Kitle iletişim araçları özdeşleşme objeleri ortaya çıkarmakta etkilidirler ve elit sporcular özdeşlenen veya özdeşleşmek istenilen objeler olabilmektedirler. Kendini o sporcuların yerine koymak ve onlar gibi olmak duygusuyla spora yönelmede etkilidir (Kılcıgil, 1998).

2.9. Spora Katılımı Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler

Erkal ve ark.' göre (1998) spora katılımı etkileyen sosyo-ekonomik faktörleri maddeler halinde şöyle sıralayabiliriz:

- A. Kitle Haberleşme Araçlarının Etkinliği
- B. Gelir Seviyesinin Yüksekliği
- C. Boş Zaman Faaliyetlerine İmkan Verecek Ortamın Varlığı
- D. Nüfusun Sosyal Gelişmişlik Durumu Sosyal ve Kültürel Seviyenin Yüksekliği
- E. Toplumda Statünün Eğitim Yolu ile Kazanılmasının Yaygınlığı
- F. Fertlerin Sosyalleşme Durumu
- G. Beden Bilincinin Güncelleşmesi
- H. Nüfus Bileşimi

I. Kùltür Emperyalizmi

İ. İslah Edilmiş Bir Sosyal Çevreye Sahip Oluş

J. Spor ve Kùltür İçin Ayrılan Ekonomik Kaynakların Sağlayacağı Hasılanın Yùksekligi

K. Spor Alt Yapısının Yeterli Oluşu

L. İş Bölümüyle Birlikte Dayanışma Őuurunun Gelişmesi

M. Toplumun Sosyal, Ekonomik ve Kùltürel Hedeflerinin Belirlenmiş Olması ve Sosyal Bütünleşmenin Gerçekleştirilmesi

N. Milli Kùltürün ve Folklorun Zenginliği

O. Devlet Tarafından Alınacak Tedbirlerin Yeterliliği

Ö. Devlet ile İşbirliği Yapmaları

2.10. Spor ve Fiziksel Sağlık

2.10.1. Fiziksel Uygunluğun Tanımı

İlk fiziksel uygunluk programları 1860 yılında A.B.D’ de sağlıklı olmak için yoğun fiziksel aktivite gerektiği görüşü ile yapılmıştır (Zorba, 2001).

Fiziksel uygunluk; hayatımızı rahat bir şekilde sürdürme bilmek, günlük işlerimizi zorlanmadan yapabilmek ve boş zamanlarımızı verimli geçirebilecek enerjiye sahip olmak anlamlarını taşımaktadır.

Günlük işleri canlı ve uyanık, yorgunluk duymaksızın, boş zamanlarımızı neşeli uğraşlarla geçirebilecek gerekli enerjiye sahip ve beklenmeyen tehlikeleri karşılayabilecek yeterliliğe sahip olmak demektir. Fiziksel uygunluk, kalp solunum dayanıklılığı, kassal dayanıklılık, kas kuvveti, kas gücü, sürat, esneklik, çeviklik, denge, reaksiyon zamanı ve beden kompozisyonunu içermektedir (Özer, 2006).

Batılılar tarafından kullanılan “Physical Fitness” karşılığı olarak ülkemizde “Fiziksel Uygunluk” veya “Kondisyon” kelimeleri de kullanılmaktadır. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de fiziksel uygunluğun önemi ve gerekliliğinden söz edilmektedir. Doktorlar, bu günkü teknolojinin ilerlemesi ile insan vücudunun fazla yağlanmasından ve günümüz neslinin sinir ve ruhsal dengesizliklerinin artmasından şikayet etmektedirler. Fiziksel uygunluğun sedanter toplumda düşük, sporcularda yüksek oluşu çeşitli çevrelerde tartışma konusu olmakta ve herkesin iyi bir fiziksel uygunluğa sahip olmasının gerekliliği üzerinde durulmaktadır (Zorba, 2001).

Fiziksel uygunluk; hareketlerin doğru olarak yapılmasını ve fiziksel dayanaklılıkla ilgili olarak vücudun mevcut kondisyon durumunu ifade eder. Bu tanıma göre fiziksel uygunluğu en yüksek olan kişi yorulmaksızın en uzun süre hareket edebilen kişidir (Zorba, 2001).

Zorba'ya göre (2001) Morehouse ve Miller Fiziksel Yorgunluğu 3 Ana Başlıkta Ele Almıştır;

Anatomik Uygunluk: Ferdin elindeki işini yapmak için vücudunun parça ve organlarının tam olarak eksiksiz olması halidir.

Fizyolojik Uygunluk: Kas kuvveti ve dayanıklılığına sahip olma, hareket becerilerini ustalıkla yapabilme ve yorgunluktan normale süratle dönme halidir.

Psikolojik Uygunluk: Ferdin görevini yaparken duygusal sağlamlığı, eğitilebilme kabiliyeti, gayreti, zeka düzeyi ve etkili olma çabalarının bulunmasıdır.

2.10.2. Fiziksel Uygunluğun Sağlığa Etkisi

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), “sağlığı sadece hastalıklardan ve mikroplardan koruma değil, bir bütün olarak fiziki, ruhi ve sosyal açıdan iyi olma hali” olarak açıklar.

Yaşadığımız çağa göre ise; duygusal, ruhsal, entelektüel, toplumsal, mesleki ve fiziksel olarak sağlıklı olma hali olarak açıklanabilir (Zorba, 2001).

İlk insanların sağlıkla ilgili günümüze benzer sorunları yoktu. Günümüzde teknolojinin gelişmesi kolaylıklarıyla birlikte yeni sorunları da beraberinde getirdi. Yeni teknoloji, yeni hayatla birlikte yaşam şeklimizi de değiştirdi. Her yere arabayla giden, katları asansörle çıkan, birçok işi tek tuşla halleden, televizyonu bile uzaktan kumanda ile idare eden insanlar teknolojinin faydalarıyla birlikte bu zahmetsizliğin fiziksel, ruhsal ve sosyal birtakım zararlarını da yaşamaya başladılar.

İnsanın yeryüzünde dinlenmek için değil çalışmak için var olduğu düşünüldüğünde, insan fiziksel uygunluğunu her zaman korumak durumundadır. Bu nedenle fiziksel uygunluk programlarının temel amacı kişinin fizyolojik psikolojik sosyolojik ve zihinsel dengesini kurmaktır. Bu durumun ve içinde bulunduğumuz koşulların kaçınılmaz sonucu olarak, hareket azlığına bağlı sağlık sorunları belirmeye başlamış ve hareketsizlik insanı tehdit eden, yaşamı riske sokan bir etken durumuna gelmiştir. Bu riskin ne kadar büyük ve hareketsizliğin ne denli sakıncalı olduğunun en

çarpıcı örneğini uzun süre yatağa bağlı kalmak zorunda kalan hastalarda görmek mümkündür. Daha ilk günlerden itibaren bu kişilerin hemen tüm sistemlerinde gerilemeler olmakta bedensel çöküntüyü kısa bir süre sonra ruhsal çöküntü devresi izlemektedir (Zorba, 2001).

2.10.3. Fiziksel Uygunluğun Ölçülmesi

Fiziksel uygunluğun ölçülmesindeki “temel amaç”: Bireylerin var olan potansiyellerini belirlemek, bu doğrultuda bireylerin ihtiyaçlarını da dikkate alarak egzersiz (ya da antrenman) programları hazırlamak ve belirli aralıklarla ölçmeleri tekrarlayarak programların amaçlarına ulaşip ulaşmadığını saptamaktır. Geniş anlamda ölçme kişilere ya da nesnelere belli bir özelliğe sahip oluş derecesini belirlemek için belli kurallara uyarak semboller verme işlemidir. Ölçme genellikle belli bir amaç için yapılır. Amaç, ölçme konusu özellik bakımından kişiler hakkında değerlendirme yapmak ve elde edilen değerlendirme sonuçlarına dayanarak belli kararlar vermektir. Verilen kararların doğruluk ve yerindeligi, ölçme işinde kullanılan araçların belli niteliklere sahip olmasına bağlıdır. Bu nitelikler: Bir ölçme aracının ölçülecek özelliği tam ve doğru olarak ölçmesi (geçerlik), ölçtüğü özelliği tutarlı olarak ölçmesi (güvenirlilik) geliştirilmesi, uygulanması ve puanlanmasının kolay ve ekonomik olması (kullanışlılık) dır (Zorba, 2001).

2.11. Fiziksel Uygunluğun Geliştirilmesi ve Başarıya Etkisi

Mengütay’a (2006) göre, fiziksel uygunluk gelişim programı her beden eğitimi programının bir parçası olmalıdır. Fiziksel uygunluk gelişimi için gerekli olan usuller heyecan verici yollarla yapılmalı, her iki haftada bir değiştirilmeli, ayrıca sağlıklı fiziksel uygunluğun farkı, öğeleri geliştirilen egzersizlerden oluşmalıdır.

Mengütay’a (2006) göre, Fiziksel Uygunluk Çalışmalarının Başarılı Olması İçin Gerekli Hususlar:

1-Aktiviteler doğaya uygun bir şekilde bütün vücudun bölümlerini çalıştırmaya yönelik ve aynı zamanda yaşa, yeteneğe uygun seviyede olmalıdır.

2-Çocukların ilgisine ve yeteneklerine göre çeşitlilik oluşturulmalı ve her gün yapılan monoton hareketlerden vazgeçilmelidir.

3-Çocuklara, sporla uğraşmak için egzersiz yapılır, egzersiz yapmak için sporla uğraşılmaz düşüncesi kabul ettirilmelidir.

4-Öğretmen aktif rol üstlenmelidir. Çocuklarla egzersize katılmalı ve seçilen egzersizlerde sorunu olan çocuklara yardımcı olmalıdır.

5-Çocukların fitness'ı bir yaşam tarzı olarak benimsemeleri sağlanmalıdır. Müzik ve efektler kullanılarak çocukların motivasyonu artırılmalıdır.

6-Müzik ve efektler kullanılarak çocukların motivasyonu artırılmalıdır.

7-Çocukların ilgisini ve egzersizler hakkındaki bilgilerini arttırmak için fitness gelişimi düzenli olarak takip edilmelidir.

8-Yeni bir aktivite yaptırılırken önce nasıl yapılacağı gösterilmeli ve özel bir isimle adlandırılmalıdır.

9-Yapılan uygulamalar uygun zaman ve yeterli sayıda tekrar edilmelidir

2.12. Çocuklarda Fiziksel Uygunluk ve Özgüvene Etkisi

Günümüz çocuklarının geçmiş yıllardaki çocuklara göre daha hareketsiz ve daha kilolu oldukları, deri altı yağ dokularının daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun nedenleri düşünüldüğünde hemen ilk akla gelenler apartman yaşamının yanı sıra oyun alanlarının yetersiz olması, ulaşım kolaylığı, ana babaların daha rahat kontrol sağladıkları için çocuklarını evde oynamaya yönlendirmeleri, özellikle okul döneminde ders dışı kalan zamanlarının büyük çoğunluğunu çocukların televizyon, atari ve bilgisayar gibi araçların başında geçirmeleri gelmektedir. Bu hareketsiz yaşama ek olarak yemek zamanlarının abur-cuburla geçirilmesi, fastfood ağırlıklı beslenme yetişkinlik döneminde kanser ve kalp-damar hastalıklarına yakalanma riskini artırıcı bir faktör olarak görülmektedir. Oysa, egzersiz programı ile diyetin birlikte uygulandığında birçok kalp rahatsızlığı sıklığının azaltılabildiği ve rahatsızlığın ortaya çıkışını geciktirdiği konusunda birçok çalışma verisi bulunmaktadır. Bireyler sağlıklı ve mutlu yaşam imkanı sağlayan aktif bir yaşam tarzı düzenli olarak esnekliği, koordinasyonu, dayanıklılığı ve kuvveti artıran faaliyetlere katılmayı, dengeli beslenmeyi ve gerektiği kadar uyumayı içerir. Dengesiz beslenme ve hareketsizliğin yetişkinlerde şişmanlık, kalp ve damar hastalıkları, şeker hastalığı, yüksek tansiyon gibi hastalıklara yakalanma riskini artırdığının yaygın olarak kabul görmesi sağlıklı yaşam ya da aktif yaşam kavramlarının popüler olmasına neden olmuştur. Özellikle hareketsizlik ve yanlış beslenmenin neden olduğu şişmanlık, fiziksel sorun

olmanın yanı sıra psikolojik bir sorun olarak da kabul edilmektedir. Bedenini beğenmeme, diğerlerinden olumsuz yönde bir farklılığı olduğunu hissetme, çocuklarda güvensizlik, arkadaş edinmede güçlük, olumsuz benlik duygusu geliştirme gibi duygusal sorunlara yol açabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında aktif yaşam tarzının sadece sağlıklı değil mutlu yaşamayı da kapsadığı görülmektedir (Özer ve Özer, 2009).

Toplum sağlığının geliştirilmesi, korunması ve devamında çok önemli yeri olan fiziksel aktivite, çocukların büyüme ve gelişme sürecinde de hayati bir öneme sahiptir. Çünkü fiziksel aktivitenin çocuklukta ve yetişkinlikte, psikolojik, fizyolojik ve fiziksel yönden birçok olumlu etkileri olup, optimum verimlilikte sürdürülebilmesi için gerekli olan fiziksel uygunluk seviyesinin kazanılmasında önemli bir yeri vardır. Fiziksel eğitim deneyimleri sunulurken, yetenek gelişimi ve kognitif öğrenme bileşenleri asla bir kenara atılmamalıdır. Çocuklara uygulanan aktivitelerde çeşitlilik sunulmalıdır. Genellikle çocuklar sürekli olarak aynı hareketleri yapmaktan sıkılırlar ve egzersiz sırasında motivasyonları bozulabilir. Kendilerine önce basit sonra komplike hareketler yaptırılmalıdır. Çocuklara fiziksel uygunluk için egzersiz yapmanın birçok yolu olduğu ve bunun kendileri için daha faydalı olduğu öğretilmelidir. Fiziksel uygunluk aktivitelerinin öğrencilere performans seviyelerini ilerletme fırsatı verecek şekilde düzenlenmesi çok önemlidir. Eğer yüklenmelerde çita çok yükseğe ayarlanırsa ilk deneyim başarısızlıkla sonuçlanacaktır. Dozu, belli birkaç öğrenciye göre değil, her zaman sınıftaki tüm öğrencilerin başarıyı yakalayabileceği seviyeye ayarlamak gerekir. Eğer her öğrencinin kendi kabiliyeti ile uygun bir seviyede performans göstermesine izin verilirse ilerleme olacaktır. Başarılı deneyimler düzenlenebilir ve öğrenciler için önemli olan kişilerin görebileceği hale getirilebilir. Böylece öz güven ve başarı arasında sağlam bir ilişki kurulabilir (Mengütay, 2006).

Fiziksel görünüm insanların başkalarına nasıl gözüktüğü konusunda önemli etkiye sahiptir. Yapılan çalışmalar, toplum tarafından kabul görmeyen engelleri bulunan çocukların normal çocuklara göre daha düşük öz güvene sahip olduğunu göstermiştir ve fiziksel görünüş, yetenek seviyesine rağmen, kişinin özgüvenini olumsuz etkileyebilmektedir (Mengütay, 2006).

2.13. Spor ve Psikoloji

Spor psikolojisi, spor yapanlarda antrenmanların verimliliğini artırma, öğrenme sürecini hızlandırma, ulaşılabilecek performansın önündeki ruhsal engelleri ortadan kaldırma amaçlarını gerçekleştirmeye çalışan spor bilimleri dalı olarak tanımlanabilir (Doğan, 2004).

Spor psikolojisinde ilk önemli buluşun, 1873 yılında Carpenter tarafından ileri sürülen ve 1926 yılında Aller ve Scheminsky tarafında kanıtlanan “İdeo-Motorik Tepki” yasası olduğu söylenebilir. Bugün yaygın şekilde uygulanmakta olan “Zihinsel Antrenmanın Etkisi” bu yasaya dayanmaktadır (Başer, 1998).

Özellikle yirminci yüzyılda spor etkinlikleriyle ilgili çok sayıda kural getirilmiş, sporculardan beklentiler çok yükselmiştir. Getirilen her kural sporcu bedensel ve ruhsal yönlerden zorlamıştır. Yirminci yüzyılın ikinci yarısında iletişim araçlarının hızla gelişmesi, sporun amaçları arasına propagandayı ve reklamı da sokmuştur. Toplumun spora ilgisinin artmasıyla, spor bir kazanç kapısı ve ticari sektör durumuna gelmiştir. Tüm bunlar sporcuların antrenman biçimlerini, güdülenmelerini, performans düzeylerini, verimliliklerini, kişilik özelliklerini, sporcu seçimini bilimsel olarak daha iyi ve yakından incelemeyi gerekli kılmıştır (Yıldız, 2009).

Bu konudaki ilk çalışmalarda, sporcu popüler hale getirenlerin motor yetenekleriyle fiziki gücü ve kalıtsal güçleri olduğu savunulmakta ve bunlara önem verilmekteydi. Fakat giderek yalnız bu yönlerin, bu etmenlerin o kadar etkili olmadığı görülmüştür. Eskiden sporda fiziki güç çok önemli tutuluyordu. Ancak, yapılan yeni araştırmaların ortaya koyduğu bulgular, zihinsel yeteneğin önemini artırmış, zihinsel yetenek ile tekniğin ve duyuşsal gelişmenin birleşiminin sporcuların başarılarında etkili olduğunu göstermiştir. Zihinsel durum ile performans arasında güçlü bağların bulunduğu anlaşılınca Spor Psikolojisi, Olimpiyatlarda artan bir rağbet kazanmıştır. Örneğin 1994 Kış Olimpiyatlarında sporcuların en çok istediklerinin başında, masörün yanı sıra psikolojik hizmetler gelmiştir. Atlanta Olimpiyatlarında A.B.D. Olimpiyat Komitesinde 20 psikolog görev almış ve sporcuların zihinsel yeteneklerini güçlendirmelerinde profesyonel hizmet vermiştir. Sporcuların kişilik özelliklerini inceleyen Cristina Versari, Olimpiyatlara katılan sporcular arasındaki gerçek farklılık, onların coşkularını heyecanlarını kontrol yeteneklerindedir demektedir. Spor Psikolojisi,

psikolojik danışmanlar sporculara coşku yönetimini “emotional management” öğretmektedirler (Özoğlu, 1997).

Sosyolojik açıdan spor ve psikolojiyi değerlendirecek olursak, kitle toplumunda birey genellikle yalnızdır. Bu nedenle bir gruba, bir takıma vb. oluşumlara katılarak yalnızlığını gidermek ister. İşte bu aidiyet duygusuyla birey kendisini yalnız hissetmez. Böylece bir sportif takımı destekleyerek o takımla, onun başarıları ve başarısızlıkları ile özdeşleşir. O takımın başarılarını kendisine yansıtır. Yalnızken coşkunluk göstermeyen birey, grup halindeyken rahatlıkla coşkunluk gösterisinde bulunabilir. Bu nedenle psikiyatristler, statlara bir tür “hastane” gözüyle bakmaktadırlar. Bastırılmış duyguların dışarıya atılmasına, yani bireylerin boşalmasına yol açan statlar, psikiyatristlerce tedavi yeri olmaktadır. Böylece bireyler doyuma ulaşmaktadır (Şimşek, 2005).

2.13.1. Spor Psikolojisi

Sporun psikolojik açıdan ele alınmasında ve davranışsal analizinde (çözümlemesinde), bireyin fiziki hareketi veya coşku görünümü ve toplumsal yaşantısı incelenmektedir. Bireyin spordaki davranışının nedenini anlamak esas alınmaktadır. Motor ve atletik performansa verilen önem ise, bireyin davranışından nasıl etkilendiklerini anlama yönündedir (Özoğlu, 1997).

Singer ve diğer psikologlara göre, spor psikolojisindeki, “Gözünde Canlandırma”, “Olumlu Kendi Kendine Konuşma” ve “Zihinsel-Bilişsel Yeniden Yapılandırma” yöntemleri sporun dışında da kullanılmaktadır. Örneğin sporcular için oluşturulan bazı teknikler, doğal olarak hareket edemeyen hastalara bile uygulanmaktadır. Birçok spor psikolojisi tekniği Bilişsel ve Davranışsal Psikolojiden alınmaktadır. Genel Psikolojide yapılanlar ile Spor Psikolojisinde yapılanlar arasında büyük ölçüde bir örtüşme bulunmaktadır. Bireye, ulaşabileceğine en iyi düzeyde ulaşmasını, yapabileceğini en iyi biçimde yapabilmesi için yapılan yardım esastır, bu ister toplumsal ilişkileri geliştirme konusunda ister Olimpiyat Madalyası kazanması konusunda olsun, farklı değildir (Özoğlu, 1997).

2.13.2. Spor Psikolojisi ve Sporcu Öğrenciler

Ruhsal yaşam, sinir sisteminin işlevlerinden biridir. Çocuklarda sinir sisteminin anatomik gelişmesinin çok hızlı olmasına karşın ruhsal gelişmesi çok daha yavaş

olmakta ve çocukların ruhsal olgunluğa ulaşmaları ancak 25 yaşından sonra gerçekleşmektedir. Özellikle sporda bu gerçek çok önemlidir. Büyük bir bedensel ve ruhsal stres nedeni olan yüksek performans sporu, ağır antrenman ve yarışma koşulları ile henüz ruhsal olgunluğa erişmemiş genç sporcuları olumsuz etkileyerek, davranış bozukluklarına, psikolojik performans düşmelerine ya da spordan kopmalarına neden olabilmektedir (Başer, 1998).

Yönetici, antrenör veya öğretmenlerin bu konuları göz ardı etmeyerek her şeyin temelinde insanın olduğunu unutmamaları gerekir.

Ayrıca psikologlar, öğrenciler arasında sporcu kimliğinin, onlara benlik değeri-benlik saygısı duygusu sağladığı için olumlu karşılandığını belirlemişlerdir. Fakat öğrenci sporcuların sporcu yaşamı ile gerçek yaşam arasındaki boşluğun oluşturduğu sorunlarla karşı karşıya kaldıklarını da saptamışlardır. Örneğin, sporcu öğrencinin sporda saldırgan ve güçlü olduğunda kazandığını ancak, aynı davranışı gerçek yaşamda da gösterme eğilimini gösterdiklerinde sorun ortaya çıktığına dikkat çekmektedirler (Özoğlu, 1997).

2.13.3. Mental Sağlık

Dünya Sağlık Örgütü; kendi anayasasında sağlıklı olmayı “hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, bedence, ruha ve sosyal yönden tam bir iyilik halidir” diye tanımlamıştır. Bu tanımın üç önemli unsurundan biri ruh sağlığıdır.

Bu konumuzda mental sağlığı ve ruh sağlığını aynı çatı altında değerlendireceğiz.

Ruh sağlığı; kişinin kendi kendisiyle ve çevresiyle sürekli bir denge ve uyum içinde olmasıdır. Ancak bu denge uyumun katı ve durağan bir nitelik taşımayıp, değişen bir denge ve esnek bir uyum olduğunu belirtmek gerekir (Yörükoğlu, 1998).

Ruh Sağlığı: Kişinin yaşamdan sevinç duyması, kendisi ve çevresi ile barışık olarak uyum içinde yaşaması biçiminde tanımlanabilir. Ruh sağlığını koruyabilmek için çocukluktan itibaren insanların ruhsal dengelerini (diğer insanlarla sosyal ve psikolojik ilişkilerinin normal olmasını), çevreye uyumlarını sağlamak, içgüdüsel moral ve sosyal gelişmelerini yönlendirmek gereklidir. Ruh sağlığının amacı gelecekte daha mutlu ve sağlıklı bir toplum oluşturmaktır (Hatemi, 2005).

Dünya Sağlık Örgütüne göre: “**Mental Sağlık** kişilerin kendilerini ifade edebildikleri veya yeteneklerini sergiledikleri, hayatın normal stresleriyle başa çıkabildikleri, verimli ve sonuçları yararlı olacak şekilde çalıştıkları ve toplumlarıyla katkılı bir birliktelik içinde olabildikleri durumdur” diye tanımlanmıştır. Bunlar, vücudumuzun diğer organları gibi bir organ olan, beynin ana fonksiyonlarına ait belirtilerdir. Merkezi ve muhiti olarak sinir sisteminin karışıklığı, çeşitli merkezlerin ve birçok bağlantı yollarının mimari mükemmelliğiyle, insan ruhunun ifade zenginliği arasında paralel bir ilişki vardır. Sinir merkezleri, dışarıdan gelen uyarımları reaksiyonlara döndüren organlardır. Bunların en ilkel şekilleri olan refleksler, zaman içinde kazanılan çeşitli alışkanlıklara ve kabiliyetlere doğru, insan ruhu dehaya kadar uzanmaktadır. İnsanın psikolojik hayatı, fizik ve fizyolojik hayatına, yani bütün organizmaya bağlı olarak devamlı bir takım reaksiyonlardan ibarettir. Dış ve iç çevrelerden gelme uyarılara karşı, beyin organının beş duyu cihazları ve bütün sinir sistemi ile ilgili olarak verdiği cevaplar, ruh hayatımızı teşkil eder. Basit refleksler estetik heyecana, duyuşal duyarlıktan, derin tutkulara, en basit düşünceden matematik ve filozofik düşüncelere kadar bütün beşeri reaksiyonlar, bir ruhsal birleşimde, bir bütünlemede (mental integration) toplanır. Mental ve fiziksel sağlığın bozuk olması çok çeşitli sebeplerden kaynaklanabilir. Depresyon, stres, gerginlik, mutsuzluk, yeise düşme, aşırı kaygı ya da kaygısızlık, can sıkıntısı, medyanın olumsuz etkileri, yaşam tatminsizliği, iş hayatında doyumsuzluk, saldırganlık ve benzeri olumsuz durumlar kişinin ruh sağlığını bozabildiği gibi fiziksel olarak da vücut yapısını etkilemekte ve bünye zayıf düşüp, bazı fonksiyonları yitirmesine neden olmaktadır. Görüldüğü gibi mental sağlık durumu ve fiziksel sağlık durumu birbiriyle sürekli etkileşim süreci içinde bulunmaktadır. (Bulut, 2009).

2.13.4. Sporun Mental Sağlığa Etkisi

Modern toplumların en belirgin özelliği olan sosyal farklılaşma, artan iş bölümü ile sosyal bütünleşme arasındaki uyumun sağlanmasında spor aktif rol oynamaktadır. Toplumun sosyal yapısı içinde “uyum” ve “çatışma” modellerinin yanı sıra, huzursuzlukların sapma davranışların azaltılması ve bunların normlarla ahenkleştirilmesi, gerginliklerin toplumun yararına yöneltilmesinde spor önemli faktörlerden biridir. Aynı şekilde, toplumda çözülmeyi önleyici yönde dengesizlikleri

doğuran gerginlikleri azaltarak sosyal hareketlerin anarşi ve terör niteliği kazanmaksızın hafifletilebilmesinde önemli bir etkidir. Sporun teşvik görmesi ve toplumda sosyalleşebilmesi, sapma davranışların (toplumun hoş görüsü dışına taşan uyuşturucu madde alışkanlıkları, kan davaları, emperyalist güçlerce destek veren bölücü ve yıkıcı hareketler, siyasi kamplaşmalar, cinayet ve intiharlar, fuhuş gibi...) çoğalmasını önleyebilir. Ayrıca, bu gibi davranışların toplum için tehlikeli bir şekilde bürünmesi engellenerek sportif faaliyet yoluyla rekabet, işbirliği ve dayanışmanın kabulü ile başarıya ve sosyal gelişmeye yönelmek mümkün olur. Seyre dayanan sporların hemen hemen-hepsi ve bilhassa açık havada yapılanlarında, toplumdan ve sosyal gruptan ferde doğru yansıyan bir özellik aramak zorundayız. Bir olay olarak toplumda kolektif şuur kapsamı içine sokulan spor, fiili olarak katılanlarda yani bilfiil bu sporu yapanlarda ve seyirci durumunda bulunan her bir kimsede, psikolojik bazı değişikliklere de sebep olmaktadır. Bu değişikliklerin gözlenebildiği alanlar sayılamayacak kadar çoktur. Her şeyden evvel, ferdî esas olarak konuya psikolojik açıdan yaklaşırsa, sporun ruhi bunalımları azalttığı görülür. Sporun toplum üyelerinin mütecaviz davranışlarını frenleyen bir tedavi şekli olarak da düşünülmesi mümkündür (Erkal, 1992).

Saldırgan eğilimlerinin doyurulması ve cinsel gerginliklerin giderilmesi yine sporla sağlanabilir. Ayrıca kişiler spor yoluyla bir takıma veya bir gruba dahil olarak yalnızlık duygusundan kurtulur. Bir spor takımı destekleyerek o takımın başarı veya başarısızlıklarıyla bütünleşir ve takımın başarısını kendisine yansıtır. Yalnızken coşkunluk göstermezken, grup halindeyken gösterir (Kara, 2007).

Beden eğitimi ve spor yalnız vücut sağlığı yönünden olmayıp, çevre ile sosyal ilişkiler kurarak insanları daha ileriye götürmek ve eğitim sistemi içinde çocuğun fizyolojik görünümünü düzenlemesi yönünde önemli bir araç olmuştur. Böylece birey çocukluk yıllarında uygun ölçüler içinde gelişmekte, gençlik yıllarında güzel görünüşe kavuşmakta, okul sonrası yıllarda ve ihtiyarlık yıllarında da başkalarının yardımına gerek duymadan uzun bir ömür ve yaşantı sürdürebilme imkanına kavuşabilmektedir. Bununla birlikte ruhsal ve zihinsel özürülleri de bunalım ve streslerinden spor yaptırarak kurtarmak mümkün olmaktadır. Böyle bir yaşam süreci içinde olan insan, kuşkusuz ileriye güvenle bakarak yaşayacaktır (Bayrakçı, 2006).

Son yıllarda ergenlerle yapılan çalışmalarda fiziksel etkinliklerin kendilik algısı, yaşıt ve anne-baba ilişkileri, akademik başarı üzerinde olumlu etkilerinin olduğu

saptanmıştır. Spor ve fiziksel etkinliklerle stres, kaygı ve depresyon düzeyi arasında ters orantılı; benlik saygısı ve kendilik algısı ile doğru orantılı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca düzenli egzersiz yapan ergenlerin anne-babalarıyla daha az çatışma yaşadığı, daha az depresif belirti ve madde kullanımı tanımladığı, akademik başarılarının ortalamasının üstünde olduğu belirtilmiştir. Sporun bilinen bu olumlu etkileri kimi zaman ruhsal hastalıkların tedavisinin bir parçası durumuna gelmesini sağlamıştır. Ekeland ve arkadaşları fiziksel etkinliklerin çocuk ve ergenlerde benlik saygısı, depresyon, kaygı ve davranış sorunları üzerinde olumlu etkisinin olduğunu belirtmiştir (<http://www.psikiyatridizini.org/index.php>.2011).

Elde edilen bulgulara dayanarak bedensel egzersizin psikososyal sağlığa yönelik doğrudan ve dolaylı etkileri bulunduğu ileri sürülmüştür. Doğrudan etkinin meydana gelişindeki mekanizmayı açıklarken üç hipotezden yararlanılmaktadır. Fizyolojik harekete geçirme hipotezi, katekolamin hipotezi ve endorfin hipotezi. Genel fizyolojik harekete geçirme hipotezine göre, bedensel alıştırmada sonucunda merkezi sinir sistemine giden oksijen ile periferdeki organlara giden kan miktarı artar ve böylece ruhsal durumda genel bir iyileşme ortaya çıkmaktadır. Spor faaliyetinin ardından görülen beden ısısındaki yükselmenin de aynı etkiyi yaptığı düşünülmektedir. Olumsuz ruh hali ve depresyonun katekolaminler ve onun metabolik artıkları dopamin, norepinefrin ve serotonin düzeyindeki azalmaya bağlantılı olması, katekolamin hipotezinin çıkış noktasıdır. Biyolojik aminler olarak tanımlanan bu maddelerin üretim yeri, merkez sinir sisteminde duygusal tepki ve heyecanların gösterilmesi ve yönlendirilmesinden sorumlu olan limbik sistemdir. Dayanıklılık antrenmanlarıyla birlikte bu maddelerin konsantrasyonlarının artması, biyolojik aminlerin olumsuz ruh halini olumluya doğru değiştirebileceği varsayımını doğurmuştur (İkizler, 2000).

Konuyla ilgili deneysel çalışmaların sonuçlarını derleyen Knoll (1998), bedensel egzersize bağlı olarak duygu durumu ve benlik algısında olumluya doğru bir artışın, korku ve depresyonda ise bir azalmanın yaşandığı belirtilmiştir. Yine, bedensel egzersiz ve ruhsal sağlığın parametreleri arasında olumlu yönde bir ilişkinin olduğunu vurgulayan başka araştırmaların sonuçlarına dayanarak düzenli spor faaliyetinin depresyon, korku ve psikik gerginliği azalttığını, özgüveni artırdığını ve uyku bozukluklarının giderilmesine katkıda bulunduğu söylenebilir (İkizler, 2002).

İkizler'e (2002) göre, spor faaliyetlerinin ruhsal sağlığa etkisiyle ilgili çalışmalar genellikle dört boyut üzerinde yoğunlaşmıştır: Duygu durum, korku, depresyon ve benlik tasavvuru.

2.13.5. Sporun Mental Sağlığa ve Sosyal Yaşama Etkisi

Sporun özellikleri arasında bir de zevk verici yönü vardır. Spor yapan insan, yaptığı hareketlerden ve sonuçlarından zevk/keyif alır; bu bir anlamda yaşama sevincinin belirtisidir. Spor yaptıktan sonra dinlenme, gevşeme durumu görülür. Spor etkinlikleri ya da yarışmaları insanda kendini geliştirme, başkaları ile yarışma, macera, heyecan, günlük yaşamın tekdüzelikinden kurtulma gereksinimlerinin giderilmesini sağlar. Kendisiyle ve çevresiyle ilgili algıları değişir, zenginleşir. Tüm bu kazanımlar kendine güveninin artması, zihninin rahatlaması ile sonuçlanır. Yaşamı renklenir, canlılık kazanır (Doğan, 2005).

2.13.6. Spor Yapan ve Yapmayanların Kişilik Özellikleri

Spor psikolojisindeki gelişmelere koşut olarak son yıllarda en çok çalışılan konulardan biri, spor ve kişilik konusu olmuştur. Bu konuda sporcu kişiliği, sporun kişilik üzerine etkileri, kişilikle performans arasındaki ilişki, elit sporcuların kişilik özellikleri önemli çalışma alanlarını oluşturmuştur. Tüm araştırmacıların “sporla kişilik arasında bir etkileşim olduğu” ve “sporun olumlu etkiler oluşturduğu” biçiminde bir ön kabulü vardır. Bu alanda yapılan çalışmalar takım sporu yapanlarla bireysel spor yapanlar arasında kişilik özellikleri yönünden farklılıklar olduğunu göstermiştir. Değişik çalışmalarda, bireysel spor yapanların takım sporu yapanlara göre daha az kaygılı, daha bağımsız, daha güvenli, kendine daha yeterli, daha dışa dönük, daha öfkeli, becerilerini yalnız geliştirmek isteyen kişiler olduğu saptanmıştır. Ayrıca spor yapanların spor yapmayanlara göre daha canlı, dışa dönük, daha çalışkan, daha sabırlı, toplumsal ilişki kurmaya daha hazır, yeni bir duruma uyum sağlamalarının daha iyi, duygusal yönden daha dengeli oldukları bulunmuştur. Bir araştırmada tenisçilerin spor yapmayanlara göre daha dışa dönük olduğu; bir başka araştırmada spor yapmayanlara göre duygusal olarak dengesiz, çabuk sinirlenen, tepkisel özelliklere sahip oldukları saptanmıştır. Burada önemli olan, bu özelliklerin spor yapmayla mı oluştuğu, yoksa spor yapmadan öncede olup olmadığıdır. Spor yapanlar arasında ya da takım sporu

yapanlar arasında da farklı kişilik özelliklerinin olduğu belirtilmektedir. Tenisçiler ve yüzücüler genel olarak dışa dönük kişilik özellikleri gösterirken, içlerinden en başarılıları içe dönük olanlardır. Güreşçilerin genel olarak sert mizaçlı, güvenli oldukları bulunmuştur; atletlerin daha sinirli, fakat olumlu toplumsal özelliklere sahip oldukları bulunmuştur (Doğan, 2004).

2.14. İlgili Araştırmalar

Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Sallis ve ark. (1996); ‘Fiziksel Aktivitede Gençlerin Etnik, Sosyo-Ekonomik ve Cinsiyet Farklılıkları’ isimli makalelerinde Kaliforniya San Diego’daki 1871 lise öğrencisinin fiziksel aktivite, sosyo-ekonomik statüleri, etnik ve cinsiyet farklılıkları incelemişlerdir. Yaptıkları araştırma sonucunda, erkek öğrencilerin okul takımlarında olduğu gibi beden eğitimi dersi sırasında ve okul dışı sportif aktiviteleriyle ilgili daha aktif olduklarını, kızların ise daha çok sınıf ve dersle ilgili aktivitelere katıldıklarını, yüksek sosyo-ekonomik statüdeki öğrencilerin daha çok beden eğitimi sınıflarını seçtiklerini, daha aktif egzersizlere zaman ayırdıklarını ve okul dışında daha çok aktivite derslerine katıldıklarını, kısa süreli fiziksel aktivite ve beden eğitimi değişkenleri arasında birkaç etnik farklılık olduğunu bulmuşlardır. 22 aktivitenin 5’inde sosyo-ekonomik statü farklılıklarının olmadığını, ancak etnik farklılıklar olduğunu, fiziksel aktiviteyi etkileyebilecek demografik faktörlerden psikolojik, sosyal ve çevresel değişkenler incelenmiş, erkeklerin bazılarının yüksek aktivite seviyeleriyle açıklanabilen, kızlar ve erkekler arasındaki farklılıklar bu değişkenlerde ortaya çıkmıştır. Fiziksel aktivitenin etnik ve sosyo-ekonomik statü farklılıklarından etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Shimon (1996); ‘Genç Ergenlerde Fiziksel Aktiviteyi Belirleyici Etkenlerin Analizi’ isimli Doktora Tezi’nde Colorado’nun kuzey kıyı kesimindeki köy, kent ve şehir ortaokullarındaki 7. sınıftaki 599 öğrenci üzerinde genç ergenlerde fiziksel aktiviteyi belirleyen etkenleri, sosyal çevre, psikolojik çevre ve sosyo-ekonomik faktörler açısından incelemiştir. Sonuçta, oyunları ve sporu sevmenin fiziksel aktivitede ilgi çekiciliğinin etkili bir kategorisi olduğu, cinsiyet, fiziksel olarak aktif olma amacı, yer, engeller, arkadaş desteği ve arkadaş modeli ise daha düşük oranda etkili olduğu görülmüştür. Fiziksel aktivite için caziplik ve algılanmış fiziksel yetenekte daha yüksek

sonuçlar belirtilmiş, hispanik öğrenciler, fiziksel aktivite için caziplik ve algılanmış fiziksel yetenekte diğer etnik gruplarla karşılaştırıldığında anlamlı olarak daha düşük sonuçlar verdiği, kızların ve erkeklerin tamamıyla benzer fiziksel aktivite zamanı belirttikleri, ancak kızlar erkeklerle karşılaştırıldığında anlamlı olarak daha yüksek ev işi ve spor zamanı oranları belirttikleri, erkeklerin kızlardan fiziksel olarak daha aktif oldukları bulunmuştur.

Waters (1997); “Küçük Liseli Kızlar ve Boş Zaman Fiziksel Aktivitesine Karar Verme” isimli Yüksek Lisans Tezi’nde 9 Küçük liseli kız üzerinde boş zaman aktivitelerine katılımlarına etki eden faktörleri aile, arkadaş, zaman, programlama, fırsat, zevk, kendine güven gibi temel faktörler ve deneyim, fiziksel aktivite gibi değişken faktörler aracılığıyla incelemiştir. “Grounded Teori Modeli” kullanılmıştır. Katılımcılar, bir boş zaman fiziksel aktivitesiyle uğraşmak veya uğraşmamak için karar vermede aileler, arkadaşlar, zaman ve programlar, fırsat, zevk ve kendine güven gibi temel faktörleri; deneyim ve fiziksel aktivite gibi değişken faktörlerden etkilendiklerini belirtmişlerdir. Bu faktörlere ek olarak lider, maç, başarılı hissetme ve potansiyel gibi faktörlerin bir boş zaman fiziksel aktivitesi yapma veya yapmama için karar vermede temel faktörler olduğunu belirtmişlerdir.

Vilhjallmsson ve Thorlindsson (1998); “Fiziksel Aktiviteyle İlgili Faktörler: Gençler Üzerine Bir Çalışma” isimli makalelerinde 1131 Kuzey Almanya genci üzerinde yaptıkları anket çalışmasında fiziksel aktiviteye etki eden çeşitli fiziksel, psikolojik, sosyal ve demografik faktörleri incelemişlerdir. Bu faktörlerden erkek cinsiyet, yakınların fiziksel aktiviteyle ilişkisi (baba, arkadaş, büyük kardeş), sosyalleşebilme, spora ve sağlığın geliştirilmesine verilen önemin algılanması, okulda zorunlu cinnastik sınıflarındaki derslerden alınan doyum anlamlı olarak fiziksel aktivite ile daha çok ilişkili olduğu, işe harcanan zaman ve televizyon izleme zamanı daha az ilişkili olduğu bulunmuştur. Bunun yanında, verilerden fiziksel aktiviteye katılımda arkadaşların fiziksel aktiviteye katılımlarının etkisi genç kız ve genç erkeklerin duygusal yakınlıklarına dayandığı tespit edilmiştir.

Mota ve Silva (1999); “Gençlerin Fiziksel Aktivitesi: Bir Portekiz Örneğinde Sosyo-Ekonomik Statü ve Aile Katılımı” isimli makalelerinde Portekiz’deki yedi ortaöğretim okulunda öğrenim gören sporcu öğrencilerin fiziksel aktivite tercihleriyle, ailelerinin sosyo-ekonomik statüleri ve fiziksel aktivite alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi

incelemişlerdir. Araştırma anlamlı fiziksel aktivite cinsiyet farklılıkları belirtilmiş, ergenlerin fiziksel aktiviteler üzerinde sosyo-ekonomik statülerin etkilerine ilişkin hiçbir kanıt bulunamamış, ancak ergenlerin fiziksel aktiviteleri üzerinde anne ve babaların anlamlı bir etkiye sahip olduklarını bulmuşlardır.

Siegel (1999); “Kentli Meksika Gençliğinde Fiziksel Katılımın Modelleri ve Fiziksel Aktivite” isimli Doktora Tezi’nde yaşları 9 ile 18 arasında değişen Şehirli Meksika Gençliğinde sosyo-ekonomik faktörler doğrultusunda fiziksel aktivite tercihleri ve seviyeleriyle, spor için motivasyon ve katılımdan faydalanma imkanlarını ortaya koymuşlardır. Araştırma verilerine göre, kızlar ve erkekler sportif tercihlerde birbirlerinden ayrılmış, erkekler spor aktivitelerini tercih ederken, kızların bireysel yaşam aktivitelerini tercih ettikleri görülmüştür. Sportif katılım nedenlerinin eğlence olduğu, sportif motivasyonda fiziksel uygunluk ve antrenörlük yapmanın etkili olduğu bulunmuştur. Spordan ayrılma nedenleri olarak okul dersleri gösterilmiştir. Erkeklerin kızlardan daha aktif oldukları, küçük yaştaki kız ve erkeklerin büyük yaştaki kız ve erkeklerden daha aktif oldukları, spor katılan kız ve erkeklerin, spora katılmayan kız ve erkeklerden daha yüksek fiziksel uygunluk seviyesine ve kondisyona sahip olduklarını bulmuşlardır.

Bzdell (2001); “Spor Ölçeğinde Çocukların Katılımı için Ailesel Nedenlerin Gelişimi” isimli Doktora Tezi’nde çocukları buz hokeyi, futbol, beysbol, basketbol, artistik patinaj, voleybol, yüzme ve lacrosse spor dallarını yapan 405 aile üzerinde çocuklarını spora katılım için yönlendirme nedenlerini ve bu ailesel nedenlerin farklılıklarını inceleyerek sportif katılımın aile yönünü ele almışlardır. Sonuç olarak, ailelerin çocuklarını gençlik sporlarına yönlendirmek için sekiz anlamlı faktör olduğu bulunmuştur. Bu faktörlerin; yaşam becerisi, çocuk/spor deneyimiyle tanımlama, oynamayı ve mücadele etmeyi öğrenme, çocuğun öz kabulü, fiziksel ve sosyal gelişim, zevk ve aile desteği, başarı ve ödül kazanma olduğunu bulmuşlardır.

Carl (2002); “Sosyal Sermaye ve Sportif Katılım” isimli Doktora Tezi’nde 301 örneklem üzerinde 1988 yılında Coleman tarafından toplanan verileri, ilkökul çağındaki çocuklarda sosyal sermayenin sportif katılımı nasıl etkilediğini, çocukların sportif katılımlarına etki eden aile, komşu ve arkadaş etkenlerini incelemiştir. Sosyal sermayenin çocukların sportif katılımını etkilediğini, cinsiyetin özellikle erkek olmanın futbola katılımda önemli olduğunu, erkeklerin kızlardan daha fazla futbol branşını tercih

ettiklerini ve oynadıklarını, futbola katılımda sosyal sermayenin tüm parametrelerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu, sosyo-ekonomik statülerin, komşu ve arkadaş faktörlerinin futbola katılımı ile yakın ilişkide olduğunu bulmuşlardır.

Farrell ve Shields (2002); “İngiltere’de Sportif Katılımın Ekonomik ve Demografik Belirleyicilerinin İncelenmesi” isimli makalelerinde 6467 kişi üzerinde yaptıkları araştırmada İngiltere’de sportif katılımı belirleyen ekonomik ve demografik faktörleri incelemiştir. Bunun yanı sıra ev halkının gözlenemeyen sportif tercihlerini de dikkate almışlardır. Çoklu varyans analizinden çıkan sonuçlara göre, sportif katılımın ev halkının geliri, spora bilinçli katılım ile olumlu olarak ilgili olduğu bulunmuş, ancak sportif katılımda dinsel farklılıkların ve ev halkının tercih ettiği oyunların spora katılım için karar vermede önemli bir rol oynadığı ile ilgili bir kanıt bulunamamıştır.

Rimal (2002); “Egzersiz Alışkanlıkları ile Beslenme Alışkanlıkları ve Sosyo-Ekonomik Statülerin İlişkisi” isimli makalesinde Amerika Birleşik Devletlerinden 2880 aile üzerinde sosyo-ekonomik durum ve beslenme alışkanlıkları ile bireysel sağlık davranışı çeşitleri arasındaki ilişkiyi ve yetişkinlerin fiziksel egzersiz alışkanlıklarını etkileyen faktörleri incelemiştir. Sonuç olarak, United State popülasyonunun egzersiz alışkanlıklarını etkileyen anahtar sosyo-ekonomik değişkenlerin ev halkının gelir düzeyi, eğitim ve aile kompozisyonları olduğunu bulmuştur.

Tammelin ve ark. (2003); “Gençlerin Spora Katılımı ve Yetişkin Fiziksel Aktivitesi” isimli makalelerinde gençlerin spora katılımı ile yetişkinlikte fiziksel aktivite arasındaki ilişkiyi 14-31 yaş grubundan 7794 kişi üzerinde incelemiştir. Araştırma verilerine göre, gençlerde okuldan sonra spora düzenli katılımın yetişkinlikte fiziksel aktivitenin yüksek seviyeleri ile ilişkili olduğunu, erkeklerde toplu oyunlar, yoğun dayanıklılık sporları, atletizm ve dövüş sporlarına gençlikte katılımın, yetişkinlik aktivitelerinin yüksek ve çok yüksek seviyeleriyle ilişkili olduğunu, kadınlarda ise koşu, oryantiring, atletizm, bisiklet, cimnastik ve ata binmeye gençlikte katılımın, yetişkinlik aktivitelerinin yüksek ve çok yüksek seviyeleriyle ilişkili olduğunu, toplu oyunlara gençlikte katılımın, yetişkinlikte de toplu oyunlara katılımı artırdığını, özellikle erkeklerde dağ kayağı, koşu ve oryantiringe katılımın yetişkinlik çağında bazı dayanıklılık sporlarının üstünde kişilere mükemmel bir motivasyon sağladığı bulunmuştur.

McVeigh, ark. (2004); “Güney Afrika Çocuklarının Sosyo-Ekonomik Statüleri ve Fiziksel Aktivite Modelleri Arasındaki İlişki” isimli makalelerinde Güney Afrikalı çocukların sosyo-ekonomik statüleri, fiziksel aktivite, antropometrik ve vücut kompozisyonu değişkenleri arasındaki ilişkiyi, çocukların fiziksel aktivite seviyeleri üzerinde anne karakterinin sahip oldu etkiyi ve televizyon seyretme, aktivite seviyesi, vücut kompozisyonu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Yüksek sosyo-ekonomik statüdeki çocukların yüksek eğitim seviyesinde annelere sahip oldukları, boşanmamış ailelerden geldikleri, yüksek derecede sportif katılımlarının olduğu, az televizyon seyrettikleri, daha çok zihinsel faaliyette buldukları, düşük sosyo-ekonomik statüdeki çocuklara göre daha olumlu fiziksel uygunluğa sahip oldukları bulunmuştur. Düşük sosyo-ekonomik statüde ise düşük aktivite, yüksek televizyon seyretme zamanı tespit edilmiştir. Beyaz çocukların siyah çocuklara göre daha fazla aktif oldukları, daha yüksek oranda okulda beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katıldıkları ve siyah çocuklara göre daha az televizyon seyrettikleri bulunmuştur.

Hamlin ve Ross (2005); “Genç Yeni Zelandalıların Fiziksel Aktivite Engelleri” isimli makalelerinde yaşları 10 ile 25 arası Yeni Zelandalı Gençler için fiziksel aktiviteye katılım trendleri yeniden incelenmiş, bu katılımı olumlu ya da olumsuz etki eden fiziksel, çevresel, sosyo-ekonomik faktörler araştırılmıştır. Motorlu araçların çoğalmasıyla kalabalık yolların ve trafiğin arttığını, çocuklar için güvenli alanların azaldığını ve bunun çocukların fiziksel aktiviteye katılımları için bir engel teşkil ettiğini belirtmiştir. Okul çevresinin gençlerin fiziksel aktivitesi üzerinde iki önemli etkisinin olduğunu, bunlardan birincisinin, okul günlerinde aktivite için elverişli bir ortam oluşturduğu, ikincisinin ise, müfredata bağlı olarak öğrenilenlerin gelecekteki fiziksel aktivitelere etki edebileceğidir. Ayrıca araştırmada, Yeni Zelandalı kadınların ve genç kızların, erkeklere oranla daha az aktif oldukları, fiziksel aktiviteye katılımında cinsiyet farklılıklarının etki ettiğini tespit etmişlerdir. Sportif katılımında aile desteğinin önemli bir etkisinin olduğunu, sosyo-ekonomik durumların fiziksel aktiviteyi etkilediğini, düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının daha az fiziksel aktivite yaptığını, yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının ise oldukça aktif olduklarını bulmuşlardır. Yeni Zelandalılar da sportif katılım trendlerinin değiştiğini, etnik gruplar arasında fiziksel katılım açısından farklılıkların olduğunu tespit etmişlerdir.

Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Güntürk'ün (1986); "Manavgat Orta Öğretim Gençliğinde Beden Eğitimi ve Spor" isimli Yüksek Lisans Tezi'nde orta öğretim gençliğinin Manavgat'taki faaliyetlerine etki eden sosyo-ekonomik faktörler incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, spor yapan öğrencilerin çevreden ciddi bir baskı görmedikleri, aile çevrelerinde genellikle kabul edildikleri, sporu gelişigüzel değil, olumlu bir faaliyet şeklinde kabul ettikleri görülmüştür. Aktif spor yapmalarının derslerini olumsuz olarak etkilemediği, başarısızlığın nedeninin spor olmadığı tespit edilmiştir.

Altuntaş (1995); "Orta Öğretim Gençliğinin Sportif Eğilim ve Beklentileri (Trabzon Uygulaması)" adlı Yüksek Lisans Tezi'nde Trabzon'da orta öğretime devam eden öğrencilerin sportif eğilim ve beklentilerini araştırmıştır. Erkek katılımcıların sportif faaliyetlere faal olarak katılımının bayanlara oranla daha yüksek olduğu, ailelerin yaşam standartları ve eğitim seviyelerinin yüksek oluşunun sportif faaliyetlere katılım oranını artırdığını ve spor tesislerinin yetersizliğinin sportif katılımı etkilediği ve engellediği sonucuna varılmıştır.

Çon (1995); "Üst Düzeyde (Elit) Spor Yapanların Spora Yönelmelerindeki İlk ve Ortaöğretim Kurumlarının Etkisi" isimli Yüksek Lisans Tezi'nde elit düzeyde spor yapanların spora yönelmelerinde eğitim-öğretim kurumlarının etkilerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Öğrencilerin spora başlamalarında öncelikle arkadaş çevresi, aile, spor kulübü, beden eğitimi öğretmeni ve okulun spor alanındaki faaliyetleri; daha sonra ise kitle iletişim araçları ile beden eğitimi derslerinin etkili olduğu net olarak anlaşılmıştır. Bu arada, okullarla ilgili oranların istenilen seviyede olmayışı; eleman, tesis, malzeme, araç-gereç ve teknik donanım gibi unsurlara bağlı olarak beden eğitimi derslerinin amacına uygun işlenememesine bağlanmış, birçok spora başlama yaşına tekabül eden ilköğretim 1. kademe döneminde beden eğitiminden beklenen faydanın sağlanabilmesi için öncelikle bu derslere branş öğretmenlerinin girmesinin ve uygun spor ortamının oluşturulmasının gerekliliğine işaret edilmiştir.

Akkaya (1998); "Kocaeli'de Orta Öğretim Gençliğinin Sportif Tercihlerini, Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler" isimli Yüksek Lisans Tezi'nde Kocaeli'ndeki orta öğretim gençliğinin sportif tercihlerini etkileyen sosyo-ekonomik faktörleri incelemiştir. Çevresel spor alanlarının ve okul türünün öğrencilerin sportif tercihlerini etkilediği, ayrıca cinsiyet ve babanın mesleği de sportif tercihleri etkilediği tespit

edilmiştir. Sportif tercihleri etkileyen muhtemel faktörlerin ise, yaşanan yerleşim biriminin türü, babanın öğrenim düzeyi, annenin öğrenim düzeyi, referans grupları ve birincil gruplar (arkadaşlar) olduğu sonucuna varılmıştır.

Pepe (1998); “Isparta ve Burdur İl Merkezindeki Lisanslı Sporcuların Sosyo-Ekonomik Yapıları” adlı Yüksek Lisans Tezi’nde Isparta ve Burdur illerinin sosyo-ekonomik yapıları ile bu illerdeki 1996-97 sezonunda lisans vizelerini yaptırmış, futbol, voleybol, hentbol, basketbol, güreş, atletizm, yüzme, judo ve taekwon-do branşlarını yapan sporcuların sosyo-ekonomik yapılarını araştırarak mevcut durumun ortaya konulması amaçlanmıştır. Sosyo-ekonomik unsurlar yönünden basketbol, yüzme ve voleybol branşlarıyla ilgilenen sporcuların aralarında benzerlik gösterdiği ve daha üst tabaka, futbol, atletizm, taekwon-do, hentbol, judo branşlarındaki sporcuların da aralarında benzerlik gösterdiği, alt ve orta tabakaya yakın olduğu görülmüş, yalnız güreş sporu ile uğraşan sporcuların alt tabakada olduğu görülmüştür. Bulgulardan sosyo-ekonomik yapının spor branşları seçimi üzerinde etkili olduğu, iki ilin aynı bölgede ve birbirine yakın olması nedeniyle sosyo-ekonomik yönden benzerlik gösterdiği ve birçok ailenin her iki ilde de bağlantısının olmasından dolayı, sosyo-ekonomik yönden sporcular arasında belirgin farklılığın olmadığına gözlendiği sonucuna varılmıştır.

Mamak (2000); “Zonguldak’ta Spora Katılımın Sosyo-Ekonomik Boyutu” isimli Yüksek Lisans Tezi’nde Zonguldak il merkezindeki orta öğretim gençliğinin spora katılımına etki eden sosyo-ekonomik faktörleri incelemiştir. Araştırma sonucunda, Zonguldak’taki sporcu öğrencilerin spora yönelmelerine etki eden sosyoekonomik faktörlerin istatistiksel açıdan farklılık gösterdiği anlaşılmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, sporcu öğrenciler 15-17 yaş grubunda yoğunlaşmakta, aktif spor yapan öğrenciler içinde bayan sporcu oranının düşük olduğu, karma eğitim gördükleri, aile ortamında anne-babanın sağ ve birlikte oldukları, spora yönelim açısından ailenin önemli bir rol oynadığı görülmüştür. Sporcu öğrencilerin çekirdek ailelerden geldikleri, ekonomik gelir düzeylerinin orta seviyede olduğu, annelerinin mesleklerinin büyük oranda ev hanımı, babalarının mesleklerinin büyük oranda kamu sektöründe olduğu görülmüştür. Sporcu öğrencilerin öncelikli olarak ilgilendikleri spor branşları erkeklerde futbol, bayanlarda ise basketbol olduğu, sosyo-ekonomik yapıya bağlı olarak spora katılımları yönünde aileleri tarafından desteklenmekte oldukları, aile ve yakın çevrede spor yapanların çoğunlukta olmasının spora yönelmede önemli olduğu

görülmüştür. Spora katılımı teşvik etmesi yönünde; kitle iletişim araçları, spor tesisinin durumu, spor kulüplerinin ve okulların bu yöndeki çalışmaları, ailenin öğrenim düzeyi, beden eğitimi öğretmenlerinin ve antrenörlerinin spora teşvik edici rolü, basım-yayım araçlarının etkinliği spora katılımı etkileyen faktörler olarak ortaya çıkmıştır.

Yorulmazlar (2000); “Türkiye’deki ve Dünya’daki Elit Badminton Sporcularının Sosyo-Ekonomik Bir Analizi” isimli Yüksek Lisans Tezi’nde Kütahya’daki Balkan Büyükler Şampiyonasına katılan sporculara uygulanan anketle Türkiye’de ve Dünya’daki elit Badminton sporcularının sosyo-ekonomik profillerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma verilerine göre, elit badminton oyuncularının başarısının aile ve ülkelerinin sosyo-ekonomik düzeyleri ile ilişkisi olmadığı, buna karşılık başarıları, ülke ve ailelerinin badmintonda daha önceki başarıları ile anlamlı olarak ilişkili bulunduğu, badminton sporuna yönelmede sosyal çevrenin ve eğitim düzeyinin etkisinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Sporcuların spor faaliyetleri üzerinde sosyal çevrenin etkilerinin anlamlı bulunduğu, sporcuların içinde yaşadığı çevrenin badmintonu önem vermesi, aile ve yakın çevrelerinde başarı kazanmış kimselerin bulunması, kendilerinin ve ailelerinin eğitim düzeylerinin yüksek olması başarı ve seçicilik kriteri olarak tespit edilmiştir. Bir ülkede badminton sporunun uzun süredir yapılıyor olmasının ve bu sporun geniş kitleler tarafından tanınmasının ülke ve sporcu başarısında önemli rol oynadığı anlaşılmıştır.

Pepe (2001); “Spor Yapan ve Yapmayan Bayanların Sosyo-Ekonomik Seviyelerinin Araştırılması” isimli Yüksek Lisans Tezi’nde Konya ilinde spor yapan ve yapmayan bayanların sosyo-ekonomik seviyelerini araştırmayı amaçlamıştır. Çalışma sonucunda, sosyo-ekonomik yapının, spora katılım düzeylerini etkilediği, bu etkileme iyi imkanların sporu teşvik edici faktör veya kötü imkanların kısıtlayıcı faktör olarak gösterilemeyeceği sonucuna varılmıştır. Uç noktalarda spor yapan kesimin az olduğu, spor yapan kesimin ortanın üzerinde ve altında toplandığı tespit edilmiştir. Spor yapan ve yapmayan bayanların sosyo-ekonomik yönden farklılıklar gösterdiği görülmüş, sosyo-ekonomik yapının kişilerin yaşam şekillerini etkilediğini ve sahip olunan sosyo-ekonomik imkan doğrultusunda yaşamlarına yön verdiklerini ve her alanda olduğu gibi spora katılım düzeyini de etkilediği tespit edilmiştir.

Fidan (2002); “Türkiye’deki ve Dünya’daki Elit Cimnastikçilerin Sosyo-Ekonomik Analizi” isimli Yüksek Lisans Tezi’nde 16. Uluslararası Boğaziçi

Turnuvasına katılmış olan 23 ülkeden 69 örnek sporcuya uygulanan anketle, Türkiye’de ve Dünya’daki elit cimnastikçilerin sosyo-ekonomik özelliklerinin belirlenmesini amaçlanmıştır. Sonuç olarak, sporcuların genelde orta gelir düzeyine sahip ailelere mensup olduklarını, sporcuların başarıya ulaşmalarında, çevrenin ve medyanın doğrudan etkili olmadığı, sporcunun ailesinin yönlendirmesi ve eğitim seviyelerinin yüksek olmasının seçicilikte etkili bir kriter oluşturduğu tespit edilmiştir. Ayrıca sporcuların buldukları çevrede tesislerin yakın ve yeterli sayıda olmasının spora duyulan ilgi ve talebi artırmada etkili olduğu, sporcuların eğitim hayatları ile sportif yaşantıları arasında paralellik bulunduğu, başarıyı beraberinde getirdiği belirlenmiştir. Spor yapmış ailelerin çocuklarını bilinçli olarak spora yönlendirdikleri ve küçük yaşlarda spora başlayanların daha başarılı oldukları görülmüştür. Şehirleşmiş ve sosyo-ekonomik açıdan gelişmiş ülkelerde spora yönelimin erken yaşlarda olduğu ve alt tabakaya mensup kişilerin de elit sporu yaptıkları görülmüştür. Elit düzeyde sporun, sporcuların eğitim hayatlarına olumlu etkiler sağladığı ve başarıları neticesinde birçoğunun eğitim bursu kazandıkları tespit edilmiştir.

Sarı (2002); “Orta Öğretim Kurumlarında Sportif Faaliyetlere Katılan Öğrencilerin Katılım Amaçları ve Karşılaştıkları Problemlerin Tespitine Yönelik Durum Analizi” isimli Yüksek Lisans Tezi’nde Ankara Merkez İlçelerdeki orta öğretim kurumlarında okuyan sporcu öğrencilerin sportif faaliyetlere katılım amaçları ve karşılaştıkları sorunların, okul türü, cinsiyet, spor branşı ve gelir düzeyine göre farklılaşma durumları incelenmiştir. Öğrencilerin sportif faaliyetleri, sağlıklı olmak, zindelik, mutlu olmak ve kendilerini güçlü hissettikleri için, yetenek ve becerilerinin arttığını hissettikleri için, herkesin kendilerine beğeni ile baktığına inandıkları için yaptıkları görülmüştür. Faaliyetlere katılımlarında beden eğitimi öğretmenleri, aileleri ve arkadaşları dışında, kimseden destek görmedikleri ortaya çıkmıştır. Spor yaparken, üniversite sınavına hazırlanmak zorunda olmaları, spor çalışmalarının düzenli yapılmaması, yeterli spor malzemesinin bulunmaması, ders başarılarının olumsuz etkilenmesi, sportif faaliyetlerin maddi yükünün fazla olması gibi problemler diğerlerine göre ön plana çıkmıştır. Ayrıca, sporcuların cinsiyetleri ile uğraştıkları spor branşları, okul türleri ile okullarında bulunan bazı tesis ve malzemeler, okul türleri ile karşılaştıkları problemler ve spor branşları ile karşılaştıkları problemler arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Aydos (2003); “Kırıkkale’de Orta Öğretimdeki Sporcu Öğrencilerin Sportif Tercihlerini Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler” isimli Yüksek Lisans Tezi’nde 2001-2002 Eğitim-Öğretim yılında Kırıkkale ilindeki orta öğretim okullarında öğrenim gören lisanslı sporcu öğrencilerin sportif tercihlerini etkileyen sosyo-ekonomik faktörleri incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin sportif tercihlerine etki eden sosyo-ekonomik faktörlerin, cinsiyetleri, yaşları, doğdukları yer, yaşadıkları yer, aileleri ile birliktelik durumları, okudukları okul türü, okudukları sınıf, anne ve babalarının öğrenim durumu, ailelerinin gelir durumu, oturdukları konut tipi, yapmak istedikleri spor dalları, spora başladıkları yaş, spora başladıkları sınıf, spora katılımlarındaki tecrübe yılları, bir kulüpte spor yapıp yapmama durumları, spor branşlarında ki statüleri, sporcu öğrencilerin ailelerindeki bireylerin, aile dışı çevrelerindeki bireylerin ve örnek aldıkları sporcuların ilgilendikleri spor dalları ve sporcu öğrencilerin yakın çevrelerindeki spor alanları olduğunu, sporcu öğrencilerin sportif tercihlerinin futbol, basketbol ve voleybol branşlarında yoğunlaştığını, en az tercih edilen spor branşlarının ise tenis, yüzme ve taekwon-do olduğunu, öğrencilerin takım sporlarını tercih etme oranının yüksek, bireysel sporları tercih etme oranının ise düşük olduğunu tespit etmiştir.

Çoban ve ark. (2003); “Okul Takımlarında Faaliyet Gösteren Sporcu Öğrencilerin Faaliyet Amaçları ve Beklentileri Üzerine Bir Çalışma (Elazığ İli Örneği)” isimli makalelerinde Elazığ ilindeki 26 lisede okul takımlarında faaliyet gösteren sporcu öğrencilerin, faaliyet amaçları ve beklentileri tespit edilmiştir. Öğrencilerin okul spor takımında oynuyor olmaktan fiziksel beklentilerinin; sağlığın korunması, fiziksel gelişim sağlama ve okul stresinden kurtulma olduğu, sosyal anlamdaki beklentilerinin; spor yaparak kişiliği geliştirme, kendine olan güveni artırma ve sosyal statü kazanma, sporcu öğrencilerin kişisel ve gelecekle ilgili beklentileri ise spor ihtiyacını giderme, diğer öğretmenlerin takımdaki öğrencilerle daha ilgili olması, ileride iyi bir sporcu olma ve beden eğitimi bölümünde okuma olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak, ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi ve spor dersleri ile ilgili faaliyetlerin önemi anlaşılacak, uygulamalardaki eksikliklerin giderilmesi, öğrencilerin sosyo-kültürel donanımlarını artırarak eğitimlerine önemli ölçüde katkı sağlayacağı sonucuna varılmıştır.

Seven (2003); “Amatör Sporcularda Sosyo-Ekonomik Düzeyin Belirlenmesi (Samsun İli Örneği)” isimli Yüksek Lisans Tezi’nde Samsun ilinde ikamet eden amatör

lisanslı sporcuların sosyo-ekonomik düzeylerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Sonuç olarak, kişilerin sahip oldukları sosyo-ekonomik durumlarının, onların yaşam şekillerini büyük ölçüde etkilediği, yaşamlarını imkanları doğrultusunda sürdürdüklerini belirterek, sosyo-ekonomik yapı, eğitim durumları, kişileri her yönüyle etkileyen özellikler göstermesi sebebiyle, amatör sporcularda sosyo-ekonomik düzeyin önemli bir faktör olduğu sonucuna varılmıştır.

Güven ve Öncü (2006); “Beden Eğitimi ve Spora Katılımda Aile Faktörü” isimli makalelerinde, beden eğitimi ve spora katılımında aile faktörünün önemi ve ailelerin çocukların beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılımına yönelik düşüncelerini literatüre dayalı olarak değerlendirmişlerdir. Çocukların beden eğitimi ve spor aktivitelerine katılımının, büyük ölçüde anne-babalarının konuya olan bakış açısıyla ilgili olduğunu, ailelerin bu konudaki yaklaşımı, çocuklarının bu aktivitelere katılıp katılmamaları noktasında neredeyse en belirleyici unsur olduğunu, bazı ailelerin, beden eğitimi ve sporun çocuk gelişimi ve sosyalleşme süreci üzerindeki olumlu etkisinin bilinci olup çocuklarının bu aktivitelere katılımını desteklediklerini, çoğu ailenin ise, çocuklarının bu faaliyetlere katılımına sıcak bakmadıklarını belirtmişlerdir. Sporun akademik başarıyı olumsuz etkilediği ve sakatlanmalara neden olduğu düşüncesi, ailelerin beden eğitimi ve spor aktivitelerine karşı olumsuz tutum geliştirmelerine neden olduğu, günümüzde ailelerin eskiye oranla spora daha olumlu yaklaştığı ve çocuklarını spora yönlendirdikleri belirtilmiştir.

3. MATERYAL VE METOD

Bu bölümde, araştırmanın problem durumuna, problemine, alt problemlerine, yöntemine, bulgularına ve yorumlarına ait bilgiler yer almaktadır.

3.1. Problem Durumu

Bu çalışmada, İlköğretimdeki Sporcu Öğrencilerin Branş Tercihlerinde Rol Oynayan Sosyo-Ekonomik Faktörler ile Bu Öğrencilerin Fiziksel Uygunluk ve Mental Sağlık Durumlarının Araştırılması bir gereklilik olarak düşünülmüştür.

3.1.1.Problem Cümlesi

İlköğretimdeki Sporcu Öğrencilerin Branş Tercihlerinde Rol Oynayan Sosyo-Ekonomik Faktörler nelerdir? Sporun bu öğrencilerin Fiziksel Uygunluklarına ve Mental Sağlıklarına katkısı ne düzeydedir?

3.1.1.1. Alt Problemler

İlköğretim okullarında eğitim gören öğrencilerin spor branşı tercihlerine:

Ailesel faktörlerin etkileri nelerdir?

Çevresel faktörlerin etkileri nelerdir?

Ekonomik faktörlerin etkileri nelerdir?

Spor yapan öğrencilerin mental sağlıkları açısından olumlu görüşleri nelerdir?

Spor yapan öğrencilerin mental sağlıkları açısından olumsuz görüşleri nelerdir?

İlköğretim okullarında eğitim gören öğrencilerin spor branşı tercihlerine:

Yaşın,

Cinsiyetin,

Sınıf düzeyinin,

Ailenin birliktelik durumunun,

Ailedeki birey sayısının,

Babanın eğitim düzeyinin,

Annenin eğitim düzeyinin,

Oturulan konut tipinin,

Ekonomik gelir düzeyinin,

Mevcut imkanların etkileri var mıdır?

3.2. Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, verilerin toplanması, anketin geçerlik-güvenirlik çalışmasının yapılması, verilerin çözümlenmesi ve analizine ilişkin bilgiler yer alacaktır.

3.2.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan araştırma var olan durumu saptamaya yönelik betimsel türden bir araştırmadır. Araştırma “tarama” modeline göre düzenlenmiştir. Karasar’a (1998) göre, tarama modeli, iki veya daha çok değişken arasında birlikte değişim varlığını, ve/veya derecesini belirleme amacıyla yapılır.

3.2.2. Evren-Örneklem

Bu araştırma, İlköğretimdeki Sporcu Öğrencilerin Branş Tercihlerinde Rol Oynayan Sosyo-Ekonomik Faktörler ile Fiziksel Uygunluk ve Mental Sağlıklarının araştırılmasına yöneliktir.

Araştırmanın evrenini, Gaziantep ilinde 2010-2011 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 360 ilköğretim okulu öğrencileri oluşturmuştur. Öğrencilerin yaşları 10 ile 15 arasında değişmektedir. Evreni oluşturan bütün okullara ve bu okullardaki öğrencilerin hepsine ulaşmak zaman ve ekonomi yönünden zor olduğundan, araştırmanın örnekleme küme örnekleme olarak belirlenmiştir. Araştırmada random yöntemi kullanılmıştır. Var olan durumun değerlendirilmesi ve görüşlerin belirlenebilmesi için öğrenciler arasından örnekleme gidilmiştir.

Araştırmanın evrenini, Gaziantep ili merkez ilçelerinde yer alan 20 ilköğretim okulunda öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur.

Çalışma öncesi Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıbbi Araştırma Etik Kurulundan etik kurul onayı alınmıştır.

Öncelikle, hedeflenen 20 okulda öğrenim gören öğrencilere toplam 400 anket dağıtılmış, ancak anketlerden 370 tanesi geri dönmüştür. Bu anketlerden 6 tanesi eksik veri içerdiğinden değerlendirmeye tabi tutulmamış, 364 tanesi değerlendirmeye alınmıştır. Buna göre, dağıtılan toplam 400 anketin geri dönüş oranı (400) % 91’dir.

3.2.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmanın yapılabilmesi için öncelikle ilgili literatür incelendikten sonra, konu ile ilgili tezler, makaleler, kitaplar ve dijital veri tabanı kaynakları taranmıştır. Kaynak taramada, YÖK, üniversitelerin kütüphaneleri ve internetten faydalanılmıştır.

Araştırmanın verileri, geliştirilen bir anket aracılığı ile toplanmış, veri toplama aracı için öncelikle ilgili literatür incelenmiştir. Anket uygulamadan önce, seçilen örnekleme grubuna uygulama ile ilgili bilgiler verilmiş ve ad-soyad, okul adı gibi bilgiler istenmemiştir. Anket uygulaması elden yapılmış ve elden toplanmıştır.

Geliştirilen anket üç bölümden oluşmuş ve beşli likert ölçeğine uygun şekilde hazırlanmıştır.

3.2.4. Anketin Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışmasının Yapılması

Geliştirilen veri toplama aracı, kişisel bilgilerden oluşan birinci bölümden, spor branşı tercihi etki eden sosyo-ekonomik faktörleri ölçmeye yönelik ifadelerden oluşan ikinci bölümden ve mental sağlıklarını değerlendirme amaçlı kişisel düşünceleri ölçmeye yönelik üçüncü bölümden meydana gelmektedir.

Kişisel bilgilerden oluşan birinci bölümde, öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, sınıfı, aile durumu, ailedeki birey sayısı, anne ve babanın eğitim durumu, oturulan konut tipi, aylık gelir durumu ve yaptıkları spor dalı değişkenlerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Öğrencilerin spor branşı tercihlerine etki eden sosyo-ekonomik faktörleri ölçmeye yönelik ikinci bölümde, 27 maddeden oluşan ifadeler yer almaktadır.

Öğrencilerin mental sağlıklarını ölçmeye yönelik kişisel düşüncelerden oluşan üçüncü bölümde 15 maddeden oluşan ifadeler yer almıştır.

Anketin ikinci bölümde bulunan, öğrencilerin spor branşı tercihlerine etki eden sosyo-ekonomik faktörleri ölçmeye yönelik sorular üç boyutta toplanmaktadır:

Birinci boyutta, “ailesel faktörlere ilişkin 10 madde,

İkinci boyutta, “çevresel faktörlere ilişkin 9 madde,

Üçüncü boyutta, “ekonomik faktörlere ilişkin 8 madde bulunmaktadır.

Anketin üçüncü bölümde bulunan, öğrencilerin mental sağlıklarını ölçmeye yönelik kişisel düşünceleri tespit eden sorular iki boyutta toplanmaktadır:

Birinci boyutta, “olumlu düşüncelere ilişkin 10 madde,

İkinci boyutta, “olumsuz düşüncelere ilişkin 5 madde bulunmaktadır.

Geçerlik ve güvenirlik sonuçları için 100 kişilik bir öğrenci grubuna ön uygulama yapılmıştır. Spor branşı tercihlerine etki eden sosyo-ekonomik faktörler anketinin birinci alt ölçeği olan ailesel faktörler ölçeği Likert tipi dereceleme biçiminde oluşturulmuş 10 madde içermektedir. Bu alt ölçeğin faktör analizi için KMO değeri .70 olarak bulunmuştur ($X^2 = 172,95$; $p < ,001$). Verilerin faktör analizine uygun olduğu görülmüştür. Yapılan faktör analizi sonucunda ailesel faktörler alt ölçeğinin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu bulunmuş ve açıklanan varyans %29.12 olarak hesaplanmıştır. Maddelerin faktör yükleri .32 ile .72 arasında değişmiş ve ölçeğin iç tutarlık katsayısı .70 olarak bulunmuştur.

Spor branşı tercihlerine etki eden sosyo-ekonomik faktörler anketinin ikinci alt ölçeği olan çevresel faktörler ölçeği Likert tipi dereceleme biçiminde oluşturulmuş 9 madde içermektedir. Bu alt ölçeğin faktör analizi için KMO değeri .67 olarak bulunmuştur ($X^2 = 142,72$; $p < ,001$). Verilerin faktör analizine uygun olduğu görülmüştür. Yapılan faktör analizi sonucunda çevresel faktörler alt ölçeğinin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu bulunmuş ve açıklanan varyans %27,13 olarak hesaplanmıştır. Maddelerin faktör yükleri .30 ile .69 arasında değişmiş ve ölçeğin iç tutarlık katsayısı .68 olarak bulunmuştur.

Spor branşı tercihlerine etki eden sosyo-ekonomik faktörler anketinin üçüncü alt ölçeği olan ekonomik faktörler ölçeği Likert tipi dereceleme biçiminde oluşturulmuş 8 madde içermektedir. Bu alt ölçeğin faktör analizi için KMO değeri .67 olarak bulunmuştur ($X^2 = 74,07$; $p < ,001$). Verilerin faktör analizine uygun olduğu görülmüştür. Yapılan faktör analizi sonucunda ekonomik faktörler alt ölçeğinin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu bulunmuş ve açıklanan varyans % 27,79 olarak hesaplanmıştır. Maddelerin faktör yükleri .34 ile .73 arasında değişmiş ve ölçeğin iç tutarlık katsayısı .58 olarak bulunmuştur.

Spor yapan öğrencilerin mental sağlıklarını araştırmaya yönelik 15 maddelik kişisel düşünceler ölçeğinin birinci alt ölçeği olan olumlu düşüncelere yönelik sorular Likert tipi dereceleme biçiminde oluşturulmuş 10 madde içermektedir. Bu alt ölçeğin faktör analizi için KMO değeri .68 olarak bulunmuştur ($X^2 = 83,19$; $p < ,001$). Verilerin faktör analizine uygun olduğu görülmüştür. Yapılan faktör analizi sonucunda olumlu

düşünceler alt ölçeğinin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu bulunmuş ve açıklanan varyans %18,91 olarak hesaplanmıştır. Maddelerin faktör yükleri .35 ile .70 arasında değişmiş ve ölçeğin iç tutarlık katsayısı .68 olarak bulunmuştur.

Spor yapan öğrencilerin mental sağlıklarını araştırmaya yönelik 15 maddelik kişisel düşünceler ölçeğinin ikinci alt ölçeği olan olumsuz düşüncelere yönelik sorular Likert tipi dereceleme biçiminde oluşturulmuş 5 madde içermektedir. Bu alt ölçeğin faktör analizi için KMO değeri .63 olarak bulunmuştur ($X^2 = 84,06$; $p < ,001$). Verilerin faktör analizine uygun olduğu görülmüştür. Yapılan faktör analizi sonucunda olumsuz düşünceler alt ölçeğinin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu bulunmuş ve açıklanan varyans %18,29 olarak hesaplanmıştır. Maddelerin faktör yükleri .33 ile .79 arasında değişmiş ve ölçeğin iç tutarlık katsayısı .63 olarak bulunmuştur.

Başlangıçta 48 sorudan oluşan veri toplama aracının ikinci bölümünde yer alan madde 18 ile üçüncü bölümde yer alan madde 7, madde 12, madde 13, madde 14 ve madde 19 boyutlarda yer alan ifadelerin madde toplam korelasyonları için faktör yükü değerinin .30 olarak alınmasından ve bu soruların sınırın altında kalmasından dolayı uzman görüşleri doğrultusunda çıkartılmasında sakınca görülmediğinden atılmıştır.

3.2.5. Verilerin Çözümlemesi ve Analizi

Elde edilen verilerinin analizi SPSS 15.0 MS for Windows paket programı kullanılarak yapılmıştır. Cinsiyet, yaş, sınıf, aile durumu, ailedeki birey sayısı, anne ve babanın eğitim durumu, oturulan konut, aylık gelir ve yapılan spor dalı değişkenleri için n (sayı) ve % (yüzde) değerleri saptanmıştır.

Araştırmanın alt problemlerinin çözümlemesinde, öncelikle, öğrencilerin görüşlerine ilişkin aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (S) değerleri dikkate alınarak yorumlamalara gidilmiştir. Daha sonra, tüm değişkenler için her birinin öğrencilerin düşüncelerini nasıl etkilediğine ilişkin istatistiksel çözümleme yapılmıştır. Çözümlemelerde, cinsiyet, yaş, oturulan konut ve spor dalı (bireysel spor ve grup sporu) gibi iki alt kategorili bağımsız değişkenler için t-Testi; sınıf, ailedeki birey sayısı ve aylık gelir durumu gibi ikiden fazla alt kategorisi bulunan bağımsız değişkenler için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), aile durumu, annenin eğitim durumu ve babanın eğitim durumu bağımsız değişkenleri için ise Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Kişisel Bilgilere İlişkin Bulgular

Spor yapan ve araştırmaya dahil olan 364 ilköğretim öğrencisine ait kişisel veriler ve bunların yorumları Tablo-1 de verilmiştir.

Tablo-1: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişkenler	Alt Kategoriler	N	%
Cinsiyet	Erkek	241	66,2
	Kız	123	33,8
Yaş	10-12 arası	160	44,0
	13-15 arası	204	56,0
Sınıf	5.sınıf	56	15,4
	6.sınıf	109	29,9
	7.sınıf	93	25,5
	8.sınıf	106	29,1
Ailenin durumu	Anne-baba sağ birlikte	340	93,4
	Anne-baba sağ ve ayrı	14	3,8
	Anne-sağ baba vefat etmiş	10	2,7
Ailedeki birey sayısı	Dört kişi	88	24,2
	Beş kişi	134	36,8
	Altı kişi ve üzeri	142	39,0
Babanın eğitim durumu	Okuma-yazma bilmiyor	7	1,9
	Okur-yazar	14	3,8
	İlkokul mezunu	101	27,7
	Ortaokul mezunu	100	27,5
	Lise mezunu	81	22,3
	Üniversite mezunu	61	16,8
Annenin eğitim durumu	Okuma-yazma bilmiyor	32	8,8
	Okur-yazar	22	6,0
	İlkokul mezunu	165	45,3
	Ortaokul mezunu	72	19,8
	Lise mezunu	57	15,7
	Üniversite mezunu	16	4,4
Oturulan konut tipi	Kira	128	35,2
	Kendimize ait	236	64,8
Aylık gelir	0-500 TL arası	74	20,3
	501-1000 TL arası	107	29,4
	1001-1500 TL arası	73	20,1
	1501-2000 TL arası	57	15,7
	2001-2500 TL arası	53	14,6
Yapılan spor dalı	Futbol	154	42,3
	Basketbol	31	8,5
	Hentbol	24	6,6
	Voleybol	67	18,4
	Güreş	5	1,4
	Yüzme	15	4,1
	Karate	14	3,8
	Atletizm	15	4,1
	Tenis	24	6,6
	Bisiklet	2	0,5
	Diğer	13	3,6
Spor dalı (gruplanmış)	Takım sporu	276	75,8
	Bireysel spor	88	24,2
Toplam		364	100

Araştırmaya katılan 364 öğrencinin çeşitli değişkenlere göre dağılımı incelendiğinde, grubun yaklaşık üçte ikisini (% 66,2) erkek öğrencilerin oluşturdukları görülmektedir. Kız öğrencilerin grubun tamamına oranı yaklaşık üçte bir (% 33,8) oranında dağılım göstermektedir. Grubun yaş ortalamalarına bakıldığında, 10-12 yaş grubu ile 13-15 yaş grubunun hemen-hemen dengeli dağılım gösterdikleri görülmektedir. 10-12 yaş grubu toplam sayının % 44'ünü; 13-15 yaş grubu ise toplam sayının % 56'sını oluşturmaktadır. Sınıf değişkeninde, beşinci sınıf öğrencileri (% 15,4) dışında kalan grup hemen-hemen eşit dağılmıştır. Aile durumuna bakıldığında anne-babanın sağ ve birlikte olduğu grup % 93,4 ile en yüksek dağılımı göstermiştir. Ailedeki birey sayısına bakıldığında çoğunluğun 4 kişi ve üzeri olduğu görülmektedir. Babanın eğitim durumu incelendiğinde grubun ilköğretim (% 55,2) ve ortaöğretimde (% 22,3) yoğunlaştığı; annenin eğitim durumunda ise ağırlıklı olarak ilkokul (% 45,3) ve ortaokul (% 19,8) kademelerinde yoğunluk göze çarpmaktadır. Grubun yaklaşık üçte ikisi (% 64,8) kendilerine ait evlerde ikamet etmektedir. Aylık gelir dağılımında bariz farklar gözlenmemektedir. Yapılan spor dalına ilişkin en fazla yoğunluk futbolda (% 42,3), en az yoğunluk ise bisiklette (% 0,5) görülmektedir. Grubun yaklaşık dörtte üçü (% 75,8) takım sporunu, yaklaşık dörtte biri ise (% 24,2) bireysel sporları tercih etmektedir.

Genel bir bakış açısıyla, erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha fazla sporu tercih ettikleri, öğrencilerin ilköğretim II. kademedede daha fazla spora yöneldikleri, genel olarak aile düzenlerinde sorun olmayan ve gelir düzeyleri orta ve alt gruba ait öğrencilerin sporu tercih ettikleri, ebeveynlerin eğitim durumlarının spor branşı tercihinde önemli bir değişken olmadığı, grup sporlarının bireysel sporlara oranla daha fazla rağbet gördüğü söylenebilir.

4.2. Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Bu aşamada, alt problemlere ilişkin analiz ve yorumlar yer alacaktır. Öncelikle, ailesel faktörler, çevresel faktörler ve ekonomik faktörler ile kişisel düşünceleri saptamaya yönelik olumlu düşünceler alt ölçeği ve olumsuz düşünceler alt ölçeğine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine bakılarak bunların yorumları yapılacaktır.

Bu aşamadan sonra sırasıyla, cinsiyet, yaş, oturulan konut tipi ve spor dalı (bireysel spor ve grup sporu) değişkenleri için t-Testi, sınıf, ailedeki birey sayısı ve

aylık gelir durumu gibi değişkenler için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), aile durumu, annenin eğitim durumu ve babanın eğitim durumu gibi değişkenleri için ise Kruskal Wallis H Testi ve bunların yorumları yer alacaktır.

4.2.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Öğrencilerin spor branşı tercihine etki eden ailesel, çevresel ve ekonomik faktörlere ilişkin görüşleri ile mental sağlıklarını yansıtan kişisel düşüncelerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo-2, Tablo-3, Tablo-4, Tablo-5 ve Tablo-6’da verilmektedir. Tabloların devamında her tablo ile ilgili açıklamalar ve yorumlar yer alacaktır.

Tablo-2: Öğrencilerin Spor Branşı Tercihine Etki Eden Ailesel Faktörlere İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

İfadeler	\bar{X}	S	Önem Sırası
M-1 Yaptığım spora yönelmede aile etkili olmuştur.	3,23	1,50	8
M-2 A ilem yaptığım spor faaliyetlerini destekler.	4,14	1,12	3
M-3 A ileme göre, spor branşım toplumda yer edinmemde önemlidir.	3,91	1,18	6
M-4 A ilem sporu bir meslek olarak görmektedir.	3,00	1,46	10
M-5 Ailem sporu sosyal faaliyet olarak görmektedir.	3,98	1,20	4
M-6 A ileme göre, tercih ettiğim spor branşı ileride gelir elde etmek için önemlidir.	3,18	1,52	9
M-7 A ileme göre, tercih ettiğim spor branşı kişisel gelişimim için önemlidir.	4,30	1,00	2
M-8 A ileme göre, spor branşı tercihim bedensel gelişimim için önemlidir.	4,38	1,00	1
M-9 A ileme göre spor branşı tercihim cinsiyetime uygun olmalıdır.	3,96	1,44	5
M-10 Aileme göre spor branşı tercihim inançlarıma uygun olmalıdır.	3,88	1,34	7
Ortalama	3,80	0,67	-

Tablo-2’deki verilere göre, araştırmaya katılan öğrencilerin spor branşı tercihine etki eden ailesel faktörlere bakıldığında, Madde-8’deki “*Aileme göre, spor branşı tercihim bedensel gelişimim için önemlidir.*” ifadesine daha fazla katılım gösterdikleri görülmüştür. Bu ifade ile ilgili öğrencilerin görüşlerinin aritmetik ortalaması ($\bar{X}=4,38$) en yüksek düzeyde çıkarken; Madde-4’teki “*Ailem sporu bir meslek olarak görmektedir.*” ifadesinin kapsadığı kararlara katılım en düşük düzeyde ($\bar{X}=3,0$) çıkmıştır.

Verilere göre öğrencilerin aileleri spor branşı tercihinde öğrencinin fiziksel ve zihinsel gelişimi ile sağlık durumunu diğer konulardan daha fazla önemli buldukları söylenebilir. Madde-7’de yer alan “Aileme göre, tercih ettiğim spor branşı kişisel gelişimim için önemlidir.” ifadesine olan algıların ikinci en yüksek ($\bar{X}=4,30$) ortalamaya sahip olması bunu destekler niteliktedir.

Diğer taraftan öğrencilerin sporu bir gelir elde etme ve meslek olarak görme konusundaki algılarının düşük çıkması dikkat çekicidir. Madde-4’te “Ailem sporu bir meslek olarak görmektedir.” ($\bar{X}=3,0$) ve Madde-6’da “Aileme göre, tercih ettiğim spor branşı ileride gelir elde etmek için önemlidir.” ($\bar{X}=3,18$) yer alan ifadeler verilen cevapların en düşük ortalamaya sahip olmaları ülkemizde sporun henüz bir meslek olarak görülmediğini destekler niteliktedir.

Tablo-3’te, öğrencilerin spor branşı tercihine etki eden çevresel faktörlere ilişkin görüşlerinin dağılımı ve devamında bulgularla ilgili yorumlar yer almaktadır.

Tablo-3: Öğrencilerin Spor Branşı Tercihine Etki Eden Çevresel Faktörlere İlişkin Görüşlerin Dağılımı

İfadeler	\bar{X}	S	Önem Sırası
M-11 Spor branşı tercihimde öğretmenlerim etkili olmuştur.	3,37	1,53	7
M-12 Spor branşı tercihimde televizyon gazeteler vb. etkili olmuştur.	2,78	1,50	8
M-13 Spor branşı tercihimde arkadaş çevrem etkili olmuştur.	3,45	1,46	6
M-14 Yaptığım spor dalı çevrede saygınlık kazanmamda önemlidir.	3,97	1,19	3
M-15 Bu sporu insanları etkilemek için yapıyorum.	1,83	1,30	9
M-16 Bu spordaki başarımla okul ya da çevre tarafından ödüllendiriliyor.	3,61	1,36	4
M-17 Spor branşımı yeni insanlarla tanışmamda etkili oluyor.	4,27	1,01	1
M-18 Yaptığım spor dalı kötü alışkanlıklar edinmemi engeller.	4,17	1,19	2
M-19 Spor branşımı okul başarımla olumlu etkiler.	3,58	1,30	5
Ortalama	3,45	0,67	-

Tablo-3 incelendiğinde, öğrencilerin spor branşı tercihine etki eden çevresel faktörlere ilişkin görüşlerinde en fazla katılım gösterdikleri Madde-17’deki. “Spor

branşım yeni insanlarla tanışmamda etkili oluyor.” ifadesiyle belirtilen madde olup, ilgili maddenin aritmetik ortalaması ($\bar{X}=4,27$) diğer maddelere oranla en yüksektir. En düşük düzeyde katılım ($\bar{X}=1,83$) ise, Madde 15’teki “*Bu sporu insanları etkilemek için yapıyorum.*” ifadesinde belirtilmiştir. Diğer taraftan Madde-18’de “*Yaptığım spor dalı kötü alışkanlıklar edinmemi engeller.*” İfadesine katılımın ikinci en yüksek düzeyde ($\bar{X}=4,17$) çıkması dikkat çekicidir.

Elde edilen verilere göre, öğrencilerin yeni çevreler edinebilme ve kötü alışkanlıklardan uzak durabilme konusunu diğer konulara oranla daha fazla önemseydiği, sonucu çıkarılabilir.

Tablo-4: Öğrencilerin Spor Branşı Tercihine Etki Eden Ekonomik Faktörlere İlişkin Görüşlerin Dağılımı

İfadeler	\bar{X}	S	Önem Sırası
M-20 Spor branşı tercihimde ailemin maddi durumu önemli olmuştur.	2,56	1,59	6
M-21 Spor branşı tercihimde çevredeki sportif alan ve malzemeleri önemli olmuştur.	3,51	1,39	3
M-22 Spor branşı tercihimde para kazanma isteği etkili olmuştur.	2,09	1,37	8
M-23 Spor branşıma ilişkin ihtiyaçlarım ailem tarafından karşılanır.	3,63	1,40	2
M-24 Spor branşıma ilişkin ihtiyaçlarım okul ya da çevrem tarafından karşılanır.	2,86	1,60	5
M-25 Bu branşı meslek edinmek amacıyla seçtim.	2,95	1,54	4
M-26 Spor branşı tercihimde ülkemizin bu branşa verdiği destek önemli olmuştur.	3,67	1,36	1
M-27 İmkânı daha çok olan bir yerde yaşasaydım başka branşı tercih edebilirdim.	2,16	1,50	7
Ortalama	2,93	0,75	-

Araştırmaya katılan öğrencilerin spor branşı tercihine etki eden ekonomik faktörlere ilişkin veriler incelendiğinde, en yüksek katılım ($\bar{X}=3,67$) Madde-26’da belirtilen “*Spor branşı tercihimde ülkemizin bu branşa verdiği destek önemli olmuştur.*” ifadesinde, en düşük katılım ($\bar{X}=2,09$) ise, Madde 22’deki, “*Spor branşı tercihimde para kazanma isteği etkili olmuştur.*” ifadesinde olmuştur.

Yukarıda ki verilere dayanarak; öğrencilerin ülkede en fazla rağbet gören spora yöneldikleri, spora ilişkin malzeme temini imkanında branş tercihinde etkili olduğu ve

spor branşı tercihinde para kazanma isteğinden çok var olan imkanların önemli olduğu söylenebilir.

Tablo-5: Spor Yapan Öğrencilerin Mental Sağlıklarına İlişkin Olumlu Görüşlerin Dağılımı

İfadeler	\bar{X}	S	Önem Sırası
M-1 Kendimi severim.	4,66	0,70	1
M-2 İnsanların beni sevebileceğine inanıyorum.	4,33	,76	6
M-3 Gülmek için birçok nedenim var.	3,96	1,17	9
M-4 Kolayca arkadaş edinebilirim.	4,37	0,78	4
M-5 En az yaşlıtlarım kadar zekiyim.	4,38	0,80	3
M-6 Derdimi içime atmam.	3,51	1,29	10
M-7 Çevremdekilerle paylaşmayı severim.	4,43	0,83	2
M-8 Sosyal çevre oluşturmam kolaydır.	4,19	0,92	7
M-9 Kendimi çevremle uyumlu hissediyorum.	4,35	0,82	5
M-10 Kendimi bir grubun parçası gibi hissediyorum.	4,18	1,09	8
Ortalama	4,24	0,50	-

Yukarıdaki tablodan elde edilen verilere göre öğrencilerin, Madde-1’de belirtilen “*Kendimi severim.*” ifadesine en yüksek ($\bar{X}=4,66$) katılımı göstermeleri spor yapan öğrencilerin kendileriyle barışık olduklarını gösterir iken, sırasıyla “*Çevremdekilerle paylaşmayı severim.*” ($\bar{X}=4,66$), “*En az yaşlıtlarım kadar zekiyim.*” ($\bar{X}=4,66$) ifadelerinin önem sırasında ikinci ve üçüncü sırada yer alması bunu destekler niteliktedir.

Ancak, Madde-6’da belirtilen “*Derdimi içime atmam.*” ($\bar{X}=3,51$) ve Madde-3’te belirtilen “*Gülmek için birçok nedenim var.*” ($\bar{X}=3,96$), ifadesine katılımın düşük düzeyde çıkması yukarıda ifade edilen duruma zıtlık arz etmektedir.

Genel bir bakış açısıyla spor yapan öğrencilerin mental sağlıklarına ilişkin olumsuz bir veri bulunmamaktadır. Ancak, araştırmaya katılan öğrencilerin derdimi içime atmam, kendimi bir grubun parçası gibi hissediyorum ve gülmek için bir çok nedenim var maddelerine katılım düzeylerinin diğer maddelere oranla düşük çıkması sosyolojik ve psikolojik açıdan dikkate değer bir durumdur.

Tablo-6: Spor Yapan Öğrencilerin Mental Sağlıklarına İlişkin Olumsuz Görüşlerin Dağılımı

İfadeler	\bar{X}	S	Önem Sırası
M-11 Öfkelenince karşımdakine vurabilirim.	2,50	1,37	1
M-12 Çabuk küfür edebilirim.	1,55	0,94	5
M-13 İnsanları alt etmek bana keyif verir.	1,69	1,20	4
M-14 Bazen acımasız olmak gerekir.	2,43	1,28	2
M-15 İnsanlar beni gerçekten tanımıyorlar.	2,38	1,48	3
Ortalama	2,11	0,80	-

Araştırmaya katılan öğrencilerin mental sağlıklarına ilişkin olumsuz düşüncelerine ait veriler incelendiğinde, en yüksek katılım Madde-11’de belirtilen “*Öfkelenince karşımdakine vurabilirim.*” ($\bar{X}=2,50$) ifadesinde, en düşük katılım ise, Madde 12’deki, “*Çabuk küfür edebilirim.*” ($\bar{X}=1,55$) ifadesinde olmuştur. Buna göre spor yapan öğrencilerin saldırganlık davranışını yeteri derece bastıramadıkları düşünülebilir. Madde-14 “Bazen acımasız olmak gerekir.” ifadesine katılımın ikinci en yüksek düzeyde ($\bar{X}=2,43$) çıkması bunu destekler niteliktedir.

Tablo-7: Değişkenler Arası Korelasyonlar

Değişkenler	Ailesel Faktörler	Çevresel Faktörler	Ekonomik Faktörler	Olumlu Düşünce	Olumsuz Düşünce
Ailesel Faktörler	1.00	.38**	.49**	.25**	-.05
Çevresel Faktörler		1.00	.51**	.32**	.03
Ekonomik Faktörler			1.00	.17**	.06
Olumlu Düşünce				1.00	.10
Olumsuz Düşünce					1.00

** p < 0 .01

Öğrencilerin kendilerine ilişkin olumlu düşünceleri ile spor branşı seçiminde etkili olan ailesel faktörler alt ölçek puanları arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0,25$; $p<0,01$). Ayrıca, olumlu düşünceler ile çevresel faktörler arasında

($r = 0,32$; $p < 0,01$) ve ekonomik faktörler arasında da ($r = 0,17$; $p < 0,01$) pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Buna göre, öğrencilerin kendilerine ilişkin olumlu düşünceleri geliştikçe, ailesel, çevresel ve ekonomik faktörlere ilişkin algılarının da olumlulaştığı söylenebilir.

4.2.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin, spor branşı tercihlerinde rol oynayan sosyo-ekonomik faktörler ile mental sağlıklarının ölçülmesine ilişkin görüşlerin cinsiyete göre t-Testi sonuçları Tablo-8’de verilmiştir.

Tablo-8: Öğrencilerin Spor Branşı Tercihlerinde Rol Oynayan Sosyo-ekonomik Faktörler ile Mental Sağlıklarının Ölçülmesine İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	t	p
Ailesel faktörler	Erkek	241	3,79	0,69	-,470	,638
	Kız	123	3,81	0,63		
Çevresel faktörler	Erkek	241	3,40	0,68	-1,651	,100
	Kız	123	3,53	0,65		
Ekonomik faktörler	Erkek	241	2,96	0,80	,833	,405
	Kız	123	2,89	0,67		
Olumlu düşünce	Erkek	241	4,19	0,51	-2,757	,006
	Kız	123	4,33	0,45		
Olumsuz düşünce	Erkek	241	2,19	0,83	2,552	,011
	Kız	123	1,96	0,73		

Araştırmaya katılan öğrencilerin spor branşı tercihlerine etki eden ailesel faktörlere ilişkin görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık yoktur ($t = -0,470$; $p > 0,05$). Başka bir anlatımla, ailesel faktörler boyutunda öğrenci görüşleri cinsiyete bağlı olarak farklılık göstermemiştir. Bu boyutta erkek öğrencilerin algı puanlarının ortalaması $\bar{X} = 3,79$ iken, aynı değer, kız öğrencilerde $\bar{X} = 3,81$ olmuştur. Aradaki fark, anlamlı değildir. Bu nedenle, ailesel faktörlere ilişkin öğrenci görüşlerinin cinsiyete bakılmaksızın benzer olduğu yorumu yapılabilir.

Öğrencilerin spor branşı tercihlerine etki eden çevresel faktörlere ilişkin görüşler incelendiğinde, cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($t = 1,651$; $p > 0,05$). Çevresel faktörler boyutunda erkek öğrencilere yansıyan algı puanı ortalamaları $\bar{X} = 3,40$ iken, kız öğrenciler için bu değer $\bar{X} = 3,53$ olmuştur. Aradaki sayısal fark istatistiksel değer olarak bir anlam ifade etmemektedir.

Öğrencilerin spor branşı tercihlerine etki eden ekonomik faktörlere ilişkin görüşlerde cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($t=,833$; $p>0,05$). Diğer bir deyişle, erkek ve kız öğrencilerin ekonomik faktörlere ilişkin görüşlerinde cinsiyetlerinin etkisi yoktur. Ekonomik faktörlere ilişkin erkek ve kız öğrencilerin algı puanları ortalaması sırasıyla $\bar{X}=2,96$ ve $\bar{X}=2,89$ 'dur.

Diğer taraftan, spor yapan öğrencilerin mental sağlıkları açısından olumlu görüşleri incelendiğinde, kız öğrencilerin görüşleri erkek öğrencilere oranla farklılaşmaktadır ($t=-2,757$; $p<0,05$). Bu boyutta kız öğrencilerin algı puanı ortalamaları $\bar{X}=4,33$ iken; erkek öğrencilerin algı puanı ortalamaları $\bar{X}=4,19$ olmuştur. Başka bir deyişle kız öğrenciler erkek öğrencilere oranla daha olumlu görüşe sahiptir denilebilir.

Spor yapan öğrencilerin mental sağlıkları açısından olumsuz görüşleri incelendiğinde, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık vardır ($t=-2,552$; $p<0,11$). Bu boyutta erkek öğrencilerin algı puanı ortalamaları $\bar{X}=2,19$ iken; kız öğrencilerin algı puanı ortalamaları $\bar{X}=1,96$ olmuştur. Bu boyuta ilişkin ulaşılabilecek sonuç erkek öğrencilerin olumsuz düşüncelere ilişkin daha yüksek algıya sahip olduklarıdır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, spor branşı tercihlerinde rol oynayan sosyo-ekonomik faktörler ile mental sağlıklarının ölçülmesine ilişkin görüşlerin yaşa göre t-Testi sonuçları Tablo-9'da verilmiştir.

Tablo-9: Öğrencilerin Spor Branşı Tercihlerinde Rol Oynayan Sosyo-ekonomik Faktörler ile Mental Sağlıklarının Ölçülmesine İlişkin Görüşlerin Yaşa Göre t-Testi Sonuçları

Faktörler	Yaş	N	\bar{X}	S	t	p
Ailesel faktörler	10-12 arası	160	3,91	,580	3,081	,002
	13-15 arası	204	3,70	,718		
Çevresel faktörler	10-12 arası	160	3,41	,706	-,976	,330
	13-15 arası	204	3,49	,644		
Ekonomik faktörler	10-12 arası	160	2,90	,752	-,550	,583
	13-15 arası	204	2,94	,758		
Olumlu düşünce	10-12 arası	160	4,26	,489	,708	,479
	13-15 arası	204	4,22	,500		
Olumsuz düşünce	10-12 arası	160	2,08	,806	-,586	,558
	13-15 arası	204	2,13	,804		

Araştırmaya katılan öğrencilerin spor branşı tercihlerine etki eden ailesel faktörlere ilişkin görüşleri arasında yaşa göre anlamlı bir farklılık vardır. ($t=3,081$;

$p < 0,05$). Başka bir anlatımla, ailesel faktörler boyutunda öğrenci görüşleri yaşa bağlı olarak farklılık göstermektedir.

Bu boyutta 10-12 yaş grubu öğrencilerin algı puanlarının ortalaması $\bar{X}=3,91$ iken, aynı değer, 13-15 yaş grubu öğrencilerde $\bar{X}=3,70$ olmuştur. Aradaki fark, anlamlıdır. Bu nedenle, öğrenci görüşleri yaşa göre incelendiğinde 10-12 yaş grubunun spor branşı tercihlerinde ailesel faktörler daha fazla önem taşımaktadır.

Öğrencilerin spor branşı tercihlerine etki eden çevresel ve ekonomik faktörlere ilişkin görüşler incelendiğinde, yaşa göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($t=-0,976$; $p > 0,05$), ($t=-0,550$; $p > 0,05$).

Çevresel faktörler boyutunda 10-12 yaş grubu öğrencilere yansıyan algı puanı ortalamaları $\bar{X}=3,41$ iken, 13-15 yaş grubu öğrenciler için bu değer $\bar{X}=3,49$ olmuştur. Ekonomik faktörler boyutunda 10-12 yaş grubu öğrencilere yansıyan algı puanı ortalamaları $\bar{X}=2,90$ iken, 13-15 yaş grubu öğrenciler için bu değer $\bar{X}=2,94$ olmuştur. Aradaki sayısal fark istatistiksel değer olarak bir anlam ifade etmemektedir.

Spor yapan öğrencilerin mental sağlıkları açısından olumlu ve olumsuz görüşleri incelendiğinde, 10-12 yaş grubu ile 13-15 yaş grubu öğrencilerin ifadeleri farklılaşmamıştır ($t=0,708$; $p > 0,05$), ($t=-0,586$; $p > 0,05$). Başka bir deyişle mental sağlığa ilişkin görüşler yaşa göre anlamlı farklılık içermemektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, spor branşı tercihlerinde rol oynayan sosyo-ekonomik faktörler ile mental sağlıklarının ölçülmesine ilişkin görüşlerin oturulan konut tipine göre t-Testi sonuçları Tablo-10'da verilmiştir.

Tablo-10: Öğrencilerin Spor Branşı Tercihlerinde Rol Oynayan Sosyo-ekonomik Faktörler ile Mental Sağlıklarının Ölçülmesine İlişkin Görüşlerin Oturulan Konut Tipine Göre t-Testi Sonuçları

Faktörler	Oturulan Konut	N	\bar{X}	S	t	p
Ailesel faktörler	Kira	128	3,83	0,641	0,896	0,371
	Kendimize ait	236	3,78	0,682		
Çevresel faktörler	Kira	128	3,42	0,689	-0,441	0,660
	Kendimize ait	236	3,47	0,664		
Ekonomik faktörler	Kira	128	2,98	0,798	0,771	0,441
	Kendimize ait	236	2,90	0,731		
Olumlu düşünce	Kira	128	4,21	0,491	-0,550	0,583
	Kendimize ait	236	4,25	0,498		
Olumsuz düşünce	Kira	128	2,10	0,795	-0,264	0,792
	Kendimize ait	236	2,11	0,810		

Araştırmaya katılan öğrencilerin spor branşı tercihlerine etki eden ailesel, çevresel ve ekonomik faktörlere ilişkin görüşleri arasında oturulan konut tipine göre anlamlı bir farklılık yoktur ($t=0,896$; $p>0,05$), ($t=-0,441$; $p>0,05$), ($t=0,771$; $p>0,05$). Başka bir anlatımla, her üç faktör boyutunda öğrenci görüşleri konut tipine bağlı olarak farklılık göstermemiştir.

Ailesel faktörler boyutunda kirada oturan öğrencilere yansıyan algı puanı ortalamaları $\bar{X}=3,83$ iken, kendilerine ait evde oturan öğrenciler için bu değer $\bar{X}=3,78$ olmuştur. Çevresel faktörler boyutunda kirada oturan öğrencilere yansıyan algı puanı ortalamaları $\bar{X}=3,42$ iken, kendilerine ait evde oturan öğrenciler için bu değer $\bar{X}=3,47$ olmuştur. Ekonomik faktörler boyutunda ise kirada oturan öğrencilere yansıyan algı puanı ortalamaları $\bar{X}=2,98$ iken, kendilerine ait evde oturan öğrenciler için bu değer $\bar{X}=2,90$ olmuştur. Aradaki sayısal fark istatistiksel değer olarak bir anlam ifade etmemektedir.

Diğer taraftan olumlu ve olumsuz düşünceler boyutunda oturulan konut tipine bakıldığında öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($t=-0,550$; $p>0,05$), ($t=-0,264$; $p>0,05$). Olumlu düşünceler incelendiğinde kirada oturan öğrencilere yansıyan algı puanı ortalamaları $\bar{X}=4,21$ iken, kendilerine ait evde oturan öğrenciler için bu değer $\bar{X}=4,25$ olmuştur. Olumsuz düşünceler boyutunda kirada oturan öğrencilere yansıyan algı puanı ortalamaları $\bar{X}=2,10$ iken, kendilerine ait evde oturan öğrenciler için bu değer $\bar{X}=2,11$ olmuştur.

Yukarıdaki verilere bakılarak, ailesel, çevresel ve ekonomik faktörlere ve öğrencilerin mental sağlıklarını yansıtan olumlu ve olumsuz düşüncelere ilişkin öğrenci görüşlerinin konut tipine bakılmaksızın benzer olduğu yorumu yapılabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, spor branşı tercihlerinde rol oynayan sosyo-ekonomik faktörler ile mental sağlıklarının ölçülmesine ilişkin görüşlerin spor dalına göre t-Testi sonuçları Tablo-11'de verilmiştir.

Tablo-11: Öğrencilerin Spor Branşı Tercihlerinde Rol Oynayan Sosyo-ekonomik Faktörler ile Mental Sağlıklarının Ölçülmesine İlişkin Görüşlerin Spor Dalına Göre t-Testi Sonuçları

Faktörler	Spor Dalı (gruplanmış)	N	\bar{X}	S	t	p
Ailesel faktörler	Takım sporu	276	3,78	,668	-,918	,359
	Bireysel spor	88	3,85	,670		
Çevresel faktörler	Takım sporu	276	3,42	,666	-1,472	,142
	Bireysel spor	88	3,54	,688		
Ekonomik faktörler	Takım sporu	276	2,92	,766	-,259	,796
	Bireysel spor	88	2,95	,721		
Olumlu düşünce	Takım sporu	276	4,23	,495	-,547	,585
	Bireysel spor	88	4,26	,497		
Olumsuz düşünce	Takım sporu	276	2,09	,761	-,682	,496
	Bireysel spor	88	2,16	,928		

Öğrencilerin spor branşı tercihlerine etki eden ailesel, çevresel ve ekonomik faktörlere ilişkin görüşleri arasında yapılan spor dalı türüne ilişkin anlamlı bir farklılık yoktur ($t=-0,918$; $p>0,05$), ($t=-1,472$; $p>0,05$), ($t=-0,259$; $p>0,05$). Her üç faktör boyutunda öğrenci görüşleri spor dalı türüne bağlı olarak farklılık göstermemektedir.

Ailesel faktörler boyutunda takım sporu yapan öğrencilere yansıyan algı puanı ortalamaları $\bar{X}=3,78$, bireysel spor yapan öğrenciler için $\bar{X}=3,85$ olmuştur. Çevresel faktörler boyutunda takım sporu yapan öğrencilere yansıyan algı puanı ortalamaları $\bar{X}=3,42$ iken, bireysel spor yapan öğrenciler için bu değer $\bar{X}=3,54$ olmuştur. Ekonomik faktörler boyutunda ise takım sporu yapan öğrencilere yansıyan algı puanı ortalamaları $\bar{X}=2,92$ iken, bireysel spor yapan öğrenciler için bu değer $\bar{X}=2,95$ olmuştur. Aradaki sayısal fark anlamlı değildir.

Olumlu ve olumsuz düşünceler boyutunda yapılan spor dalı türüne bakıldığında öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($t=-0,547$; $p>0,05$), ($t=-0,682$; $p>0,05$). Olumlu düşünceler incelendiğinde takım sporu yapan öğrencilere yansıyan algı puanı ortalamaları $\bar{X}=4,23$ iken, bireysel spor yapan öğrenciler için bu değer $\bar{X}=4,26$ olmuştur. Olumsuz düşünceler boyutunda takım sporu yapan öğrencilere yansıyan algı puanı ortalamaları $\bar{X}=2,09$ iken, bireysel spor yapan öğrenciler için bu değer $\bar{X}=2,16$ olmuştur.

Yukarıdaki verilere incelendiğinde, ailesel, çevresel ve ekonomik faktörlere ve öğrencilerin mental sağlıklarını yansıtan olumlu ve olumsuz düşüncelere ilişkin öğrenci görüşleri yapılan spor dalına bakılmaksızın benzerdir denilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeylerine göre yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları Tablo-12’de ve bununla ilgili Betimsel Veriler Tablo-13’te verilmiştir. Tabloların devamında verilere ilişkin yorumlar yer alacaktır.

Tablo-12: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Faktörler	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Fark Tukey
Ailesel faktörler	Gruplar Arası	7,507	3	2,502	5,826	,001	5-8 6-8
	Gruplar İçi	154,619	360	,429			
	Toplam	162,125	363				
Çevresel faktörler	Gruplar Arası	1,835	3	,612	1,358	,256	
	Gruplar İçi	162,228	360	,451			
	Toplam	164,063	363				
Ekonomik faktörler	Gruplar Arası	,377	3	,126	,220	,883	
	Gruplar İçi	206,239	360	,573			
	Toplam	206,616	363				
Olumlu düşünce	Gruplar Arası	1,546	3	,515	2,122	,097	
	Gruplar İçi	87,406	360	,243			
	Toplam	88,952	363				
Olumsuz düşünce	Gruplar Arası	5,051	3	1,684	2,637	,050	5-8
	Gruplar İçi	229,829	360	,638			
	Toplam	234,880	363				

Tablo-13: Sınıfa Göre Betimsel Veriler

Faktörler	Sınıf	n	X	S
Ailesel faktörler	5. sınıf	56	4,00	,673
	6. sınıf	109	3,89	,520
	7. sınıf	93	3,80	,694
	8. sınıf	106	3,60	,731
	Toplam	364	3,80	,668
Çevresel faktörler	5. sınıf	56	3,44	,814
	6. sınıf	109	3,40	,636
	7. sınıf	93	3,57	,692
	8. sınıf	106	3,40	,601
	Toplam	364	3,45	,672
Ekonomik faktörler	5. sınıf	56	2,93	,831
	6. sınıf	109	2,91	,745
	7. sınıf	93	2,98	,795
	8. sınıf	106	2,89	,691
	Toplam	364	2,92	,754
Olumlu düşünce	5. sınıf	56	4,38	,444
	6. sınıf	109	4,19	,500
	7. sınıf	93	4,25	,496
	8. sınıf	106	4,20	,506
	Toplam	364	4,23	,495
Olumsuz düşünce	5. sınıf	56	1,87	,634
	6. sınıf	109	2,16	,818
	7. sınıf	93	2,06	,778
	8. sınıf	106	2,22	,871
	Toplam	364	2,11	,804

Tablo-12 ve Tablo-13'teki verilere göre, araştırmaya katılan öğrencilerin spor branşı tercihine etki eden ailesel faktörler boyutunda sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık vardır ($F_{(3-360)} = 5,826$; $p < 0,05$). Anlamlı farkın oluştuğu sınıf düzeyleri beşinci sınıf ile sekizinci sınıf ve altıncı sınıf ile sekizinci sınıflardır. Başka bir anlatımla, öğrencilerin spor branşı tercihine etki eden ailesel faktörler boyutunda öğrenci görüşleri sınıfa göre farklılaşmıştır.

Bu boyutta Tablo-13'teki betimsel veriler incelendiğinde, beşinci sınıf grubunda yer alan öğrencilerin aritmetik ortalaması ($\bar{X} = 4,00$), altıncı sınıf grubunda yer alan öğrencilerin aritmetik ortalaması ($\bar{X} = 3,89$), sekizinci sınıf grubunda yer alan öğrencilerin ise aritmetik ortalaması ($\bar{X} = 3,60$) olmuştur. Bu bulgulara göre, beşinci sınıf ve altıncı sınıf öğrencilerinin spor branşı tercihine etki eden ailesel faktörler algıları sekizinci sınıf öğrencilerine oranla daha yüksektir.

Yine aynı tablolar incelendiğinde spor yapan öğrencilerin mental sağlıklarını yansıtan olumsuz düşünceler beşinci sınıf ve sekizinci sınıf düzeyinde farklılaşmaktadır ($F_{(3-360)} = 2,637$; $p < 0,05$). Olumsuz düşüncelere ilişkin veriler sekizinci sınıf öğrencilerinin daha yüksek algıya sahip ($\bar{X} = 2,22$) olduklarını buna karşın beşinci sınıf öğrencilerinin algılarının en düşük orana sahip ($\bar{X} = 1,87$) olduklarını göstermektedir. İlgili verilere bakılarak öğrencilerin yaşları büyüdükçe olumsuz algı geliştirdikleri, ya da ergenlik çağına yaklaştıkça algılarının olumsuzlaştığı söylenebilir. Diğer taraftan, altıncı ve yedinci sınıf seviyesinde sınıf düzeyine göre olumsuz düşünce gelişiminde anlamlı farklar yoktur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailedeki birey sayısına göre yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları Tablo-14'te ve bununla ilgili Betimsel Veriler Tablo-15'te verilmiştir. Tabloların devamında verilere ilişkin yorumlar yer almaktadır.

Tablo-14: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailedeki Birey Sayısına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Faktörler	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Ailesel faktörler	Gruplar Arası	1,929	2	,964	2,173	,115
	Gruplar İçi	160,197	361	,444		
	Toplam	162,125	363			
Çevresel faktörler	Gruplar Arası	1,984	2	,992	2,210	,111
	Gruplar İçi	162,079	361	,449		
	Toplam	164,063	363			
Ekonomik faktörler	Gruplar Arası	0,619	2	,309	,542	,582
	Gruplar İçi	205,997	361	,571		
	Toplam	206,616	363			
Olumlu düşünce	Gruplar Arası	1,294	2	,647	2,664	,071
	Gruplar İçi	87,658	361	,243		
	Toplam	88,952	363			
Olumsuz düşünce	Gruplar Arası	0,843	2	,422	,651	,522
	Gruplar İçi	234,037	361	,648		
	Toplam	234,880	363			

Tablo-15: Ailedeki Birey Sayısına Göre Betimsel Veriler

Faktörler	Birey Sayısı	n	X	S
Ailesel faktörler	Dört kişi	88	3,74	,773
	Beş kişi	134	3,89	,598
	Altı kişi ve üzeri	142	3,74	,656
	Toplam	364	3,78	,668
Çevresel faktörler	Dört kişi	88	3,33	,733
	Beş kişi	134	3,52	,628
	Altı kişi ve üzeri	142	3,45	,667
	Toplam	364	3,45	,672
Ekonomik faktörler	Dört kişi	88	2,87	,757
	Beş kişi	134	2,97	,811
	Altı kişi ve üzeri	142	2,93	,698
	Toplam	364	2,93	,754
Olumlu düşünce	Dört kişi	88	4,22	,501
	Beş kişi	134	4,31	,493
	Altı kişi ve üzeri	142	4,17	,487
	Toplam	364	4,24	,495
Olumsuz düşünce	Dört kişi	88	2,19	,810
	Beş kişi	134	2,08	,788
	Altı kişi ve üzeri	142	2,09	,818
	Toplam	364	2,11	,804

Tablo-14 ve Tablo-15'teki verilere göre, araştırmaya katılan öğrencilerin spor branşı tercihine etki eden ailesel faktörler boyutunda ailedeki birey sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık yoktur. ($F_{(2-361)} = 2,173$; $p > 0,05$).

Bu boyutta Tablo-15'teki betimsel veriler incelendiğinde, en yüksek katılımı gösteren, ailesinde beş kişi olan grubunda yer alan öğrencilerin aritmetik ortalaması ($\bar{X} = 3,89$), en düşük katılımı gösteren ailesinde dört ve altı birey bulunan grubun aritmetik ortalaması ($\bar{X} = 3,74$) olmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin spor branşı tercihine etki eden çevresel faktörler boyutunda ailedeki birey sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık yoktur. ($F_{(2-361)} = 2,210$; $p > 0,05$).

Öğrencilerin spor branşı tercihine etki eden ekonomik faktörler boyutunda ailedeki birey sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık yoktur. ($F_{(2-361)} = 0,542$; $p > 0,05$).

Verilere göre, araştırmaya katılan öğrencilerin spor branşı tercihine etki eden olumlu düşünceler ve olumsuz düşünceler boyutunda ailedeki birey sayısı değişkenine göre görüşleri farklılaşmamaktadır. ($F_{(2-361)} = 2,664$; $p > 0,05$), ($F_{(2-361)} = ,651$; $p > 0,05$).

Genel olarak, ailede yaşayan birey sayısının spor branşı tercihine istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisi yoktur denilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin aylık gelir durumuna göre yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları Tablo-16'da ve bununla ilgili Betimsel Veriler Tablo-17'de verilmiştir.

Tablo-16: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelir Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Faktörler	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark Tukey
Ailesel faktörler	Gruplar Arası	2,623	4	,656	1,476	,209	
	Gruplar İçi	159,502	359	,444			
	Toplam	162,125	363				
Çevresel faktörler	Gruplar Arası	1,418	4	,355	,783	,537	
	Gruplar İçi	162,645	359	,453			
	Toplam	164,063	363				
Ekonomik faktörler	Gruplar Arası	8,493	4	2,123	3,848	,004	1-2; 1-3; 1-4; 1-5
	Gruplar İçi	198,122	359	,552			
	Toplam	206,616	363				
Olumlu düşünce	Gruplar Arası	1,776	4	,444	1,828	,123	
	Gruplar İçi	87,176	359	,243			
	Toplam	88,952	363				
Olumsuz düşünce	Gruplar Arası	1,755	4	,439	,676	,609	
	Gruplar İçi	233,125	359	,649			
	Toplam	234,880	363				

Tablo-17: Aylık Gelir Durumuna Göre Betimsel Veriler

Faktörler	Gelir Durumu	n	X	S
Ailesel faktörler	0-500 TL arası	74	3,92	,71299
	501-1000 TL arası	107	3,70	,66377
	1001-1500 TL arası	73	3,86	,67409
	1501-2000 TL arası	57	3,76	,64366
	2001-2500 TL arası	53	3,74	,61663
	Toplam	364	3,80	,66830
Çevresel faktörler	0-500 TL arası	74	3,56	,77216
	501-1000 TL arası	107	3,45	,67448
	1001-1500 TL arası	73	3,38	,59635
	1501-2000 TL arası	57	3,41	,65751
	2001-2500 TL arası	53	3,44	,63674
	Toplam	364	3,45	,67228
Ekonomik faktörler	0-500 TL arası	74	3,22	,79376
	501-1000 TL arası	107	2,88	,73950
	1001-1500 TL arası	73	2,86	,72444
	1501-2000 TL arası	57	2,76	,68802
	2001-2500 TL arası	53	2,90	,75787
	Toplam	364	2,93	,75445
Olumlu düşünce	0-500 TL arası	74	4,11	,54586
	501-1000 TL arası	107	4,24	,50007
	1001-1500 TL arası	73	4,26	,46417
	1501-2000 TL arası	57	4,30	,42782
	2001-2500 TL arası	53	4,32	,50297
	Toplam	364	4,24	,49502
Olumsuz düşünce	0-500 TL arası	74	2,08	,83748
	501-1000 TL arası	107	2,05	,78396
	1001-1500 TL arası	73	2,14	,77951
	1501-2000 TL arası	57	2,26	,84832
	2001-2500 TL arası	53	2,07	,79333
	Toplam	364	2,11	,80440

Tablo-16 ve Tablo-17'deki verilere göre, araştırmaya katılan öğrencilerin spor branşı tercihinine etki eden ekonomik faktörler boyutunda aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık vardır ($F_{(4-359)} = 3,848$; $p < 0,05$). Anlamlı fark, gelir düzeyi grubu, 0-500 TL geliri olan grup ile diğer dört grup arasında oluşmuştur. Başka bir anlatımla, öğrencilerin spor branşı tercihinine etki eden ekonomik faktörler boyutunda öğrenci görüşleri gelir düzeyine göre farklılaşmıştır.

Bu boyutta Tablo-17'deki betimsel veriler incelendiğinde, 0-500 TL geliri olan grupta yer alan öğrencilerin aritmetik ortalaması ($\bar{X} = 3,22$) iken, diğer dört grupta yer alan öğrencilerin aritmetik ortalaması sırası ile ($\bar{X} = 2,88$), ($\bar{X} = 2,86$), ($\bar{X} = 2,76$), ($\bar{X} = 2,90$)

olmuştur. Bu bulgulara göre, 0-500 TL geliri olan öğrencilerinin spor branşı tercihinde ekonomik faktörlerin etkileri diğer dört gruba oranla daha yüksektir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, spor branşı tercihlerinde rol oynayan sosyo-ekonomik faktörler ile mental sağlıklarının ölçülmesine ilişkin görüşlerin aile durumuna göre Kruskal Wallis H Testi sonuçları Tablo-18'de verilmiştir.

Tablo-18: Aile Durumu Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Faktörler	Aile Durumu	N	Sıra Ort.	X ²	sd	p
Ailesel faktörler	Anne-baba sağ ve birlikte	340	184,11	3,624	2	,163
	Anne-baba sağ ve ayrı	14	187,79			
	Anne sağ, baba vefat etmiş	10	120,25			
	Toplam	364				
Çevresel faktörler	Anne-baba sağ ve birlikte	340	185,30	7,226	2	,027
	Anne-baba sağ ve ayrı	14	108,61			
	Anne sağ, baba vefat etmiş	10	190,70			
	Toplam	364				
Ekonomik faktörler	Anne-baba sağ ve birlikte	340	184,42	4,534	2	,104
	Anne-baba sağ ve ayrı	14	124,89			
	Anne sağ, baba vefat etmiş	10	197,80			
	Toplam	364				
Oluşmuş düşünce	Anne-baba sağ ve birlikte	340	185,04	6,562	2	,038
	Anne-baba sağ ve ayrı	14	112,43			
	Anne sağ, baba vefat etmiş	10	194,15			
	Toplam	364				
Oluşmuş düşünce	Anne-baba sağ ve birlikte	340	180,53	4,690	2	,096
	Anne-baba sağ ve ayrı	14	179,82			
	Anne sağ, baba vefat etmiş	10	253,30			
	Toplam	364				

Öğrencilerin, spor branşı tercihlerinde rol oynayan sosyo-ekonomik faktörler ile mental sağlıklarının ölçülmesine ilişkin görüşlerin aile durumuna göre Kruskal Wallis H Testi sonuçlarına göre, ailesel faktörler boyutunda anne ve babası sağ ve birlikte olan, anne ve babası sağ ve ayrı olan ile annesi sağ babası vefat etmiş olan öğrencilerin algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Bununla birlikte, anne ve babası sağ fakat ayrı olan öğrencilerin spor branşı tercihine ailesel faktörlerin etkisi daha yüksektir (S.O=187,79).

Çevresel faktörler boyutunda ise, her üç kategoride öğrenci algıları arasında anlamlı farklar bulunmuştur ($\chi^2=7,226$; $p<0,05$) . Bu boyutta annesi sağ, babası vefat etmiş öğrencilerin spor branşı tercihine çevresel faktörlerin etkisi anlamlı derecede yüksektir (S.O=190,70).

Aynı boyutta anne ve babası sağ ve ayrı olanların spor branşı tercihlerine çevresel faktörlerin etkisi diğerlerine oranla en düşüktür. Başka bir deyişle ailenin birliktelik durumunun öğrencilerin spor branşı tercihine çevresel faktörlerin etkisi istatistiksel açıdan anlamlıdır.

Diğer taraftan, ekonomik faktörler ile, mental sağlığa ilişkin olumlu ve olumsuz düşünceler incelendiğinde aile durumuna göre öğrenci görüşleri farklılaşmamıştır. Bunun yanı sıra, ekonomik faktörler boyutunda öğrenci görüşlerinin sıra ortalaması (197,80) ile en yüksek annesi sağ babası vefat etmiş olanlarda ortaya çıkar iken; olumlu düşünceler boyutunda (194,15), olumsuz düşünceler boyutunda (253,30) ile yine annesi sağ babası vefat etmiş öğrenci grubunda en yüksek algı ile karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, spor branşı tercihlerinde rol oynayan sosyo-ekonomik faktörler ile mental sağlıklarının ölçülmesine ilişkin görüşlerin babanın eğitim durumuna göre Kruskal Wallis H Testi sonuçları Tablo-19'da verilmiştir.

Tablo-19: Baba Eğitim Durumu Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Faktörler	Baba Eğitimi	N	Sıra Ort.	X ²	sd	p
Ailesel faktörler	Okuma-yazma bilmiyor	7	250,71	13,321	5	.021
	Okur-yazar	14	195,25			
	İlkokul mezunu	101	161,50			
	Ortaokul mezunu	100	207,01			
	Lise mezunu	81	177,66			
	Üniversite mezunu	61	172,75			
	Toplam	364				
Çevresel faktörler	Okuma-yazma bilmiyor	7	198,00	9,586	5	.088
	Okur-yazar	14	243,71			
	İlkokul mezunu	101	189,97			
	Ortaokul mezunu	100	171,56			
	Lise mezunu	81	190,99			
	Üniversite mezunu	61	160,98			
	Toplam	364				
Ekonomik faktörler	Okuma-yazma bilmiyor	7	207,36	16,755	5	,005
	Okur-yazar	14	263,21			
	İlkokul mezunu	101	179,59			
	Ortaokul mezunu	100	194,70			
	Lise mezunu	81	181,11			
	Üniversite mezunu	61	147,78			
	Toplam	364				
Olumlu düşünce	Okuma-yazma bilmiyor	7	189,64	1,555	5	,907
	Okur-yazar	14	169,46			
	İlkokul mezunu	101	187,80			
	Ortaokul mezunu	100	172,93			
	Lise mezunu	81	187,51			
	Üniversite mezunu	61	184,94			
	Toplam	364				
Olumsuz düşünce	Okuma-yazma bilmiyor	7	134,07	4,460	5	,485
	Okur-yazar	14	167,46			
	İlkokul mezunu	101	177,13			
	Ortaokul mezunu	100	187,49			
	Lise mezunu	81	197,37			
	Üniversite mezunu	61	172,48			
	Toplam	364				

Öğrencilerin, spor branşı tercihlerinde rol oynayan sosyo-ekonomik faktörler ile mental sağlıklarının ölçülmesine ilişkin görüşlerin baba eğitim durumu Kruskal Wallis H Testi sonuçlarına göre, ailesel faktörler boyutunda ve ekonomik faktörler boyutunda öğrenci görüşleri farklılaşmaktadır.

Ailesel faktörler boyutunda, okuma-yazma bilmeyenlerin sıra ortalamaları (250,71) ile en yüksek çıkarıken; en düşük sıra ortalaması (161,50) ilkokul mezunlarında ortaya çıkmaktadır.

Ekonomik faktörler boyutunda ise, en yüksek algı (S.O=187,79) babası ilkokul mezunu olanlarda; en düşük algı (S.O=147,78) babası üniversite mezunu olanlarda görülmektedir.

Genel bir bakış açısıyla, babanın eğitim durumunun spor branşı tercihinde etkisi incelendiğinde ailesel faktörler boyutunda ve ekonomik faktörler boyutunda öğrenci görüşleri farklılaşmaktadır. Ekonomik faktörlere ilişkin verilere göre, babası üniversite mezunu olanların spor branşı tercihinde ekonomik faktörlerin etkisi yoktur. Bu durum gelir düzeyinin de yükselmiş olması ihtimali ile birlikte değerlendirilmelidir.

Spor branşı tercihinde çevresel faktörlerin etkisi ve mental sağlığa ilişkin olumlu ve olumsuz görüşler babanın eğitim durumuna göre incelendiğinde öğrenci görüşleri farklılaşmamaktadır. Çevresel faktörler boyutunda en yüksek sıra ortalaması (243,71) ile okur-yazar olanlarda, en düşük sıra ortalaması (160,98) ile üniversite mezunu olanlarda görülmektedir.

Mental sağlığa ilişkin olumlu düşünceler incelendiğinde, babası okuma-yazma bilmeyenlerin (S.O=189,64) en yüksek algıya sahip oldukları görülmüşken; okuma-yazma bilenlerin (S.O=169,46) en düşük algıya sahip oldukları görülmektedir.

Olumsuz düşünceler boyutunda ise, babası lise mezunu olanlar en yüksek algıya (S.O= 197,37) sahip iken, babası okuma-yazma bilmeyenlerin en düşük algıya (S.O= 134,07) sahip oldukları görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, spor branşı tercihlerinde rol oynayan sosyo-ekonomik faktörler ile mental sağlıklarının ölçülmesine ilişkin görüşlerin annenin eğitim durumuna göre Kruskal Wallis H Testi sonuçları Tablo-20'de verilmiştir.

Tablo-20: Anne Eğitim Durumu Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Faktörler	Anne Eğitim	N	Sıra Ort.	X ²	sd	p
Ailesel faktörler	Okuma-yazma bilmiyor	32	189,77	1,397	5	,925
	Okur-yazar	22	164,07			
	İlkokul mezunu	165	180,61			
	Ortaokul mezunu	72	189,86			
	Lise mezunu	57	179,28			
	Üniversite mezunu	16	191,13			
	Toplam	364				
Çevresel faktörler	Okuma-yazma bilmiyor	32	175,58	5,315	5	,379
	Okur-yazar	22	210,75			
	İlkokul mezunu	165	188,53			
	Ortaokul mezunu	72	167,56			
	Lise mezunu	57	177,28			
	Üniversite mezunu	16	168,81			
	Toplam	364				
Ekonomik faktörler	Okuma-yazma bilmiyor	32	220,94	15,357	5	,009
	Okur-yazar	22	247,77			
	İlkokul mezunu	165	173,92			
	Ortaokul mezunu	72	179,48			
	Lise mezunu	57	170,44			
	Üniversite mezunu	16	160,97			
	Toplam	364				
Olumlu düşünce	Okuma-yazma bilmiyor	32	149,81	5,878	5	,318
	Okur-yazar	22	201,16			
	İlkokul mezunu	165	188,44			
	Ortaokul mezunu	72	171,73			
	Lise mezunu	57	183,52			
	Üniversite mezunu	16	205,78			
	Toplam	364				
Olumsuz düşünce	Okuma-yazma bilmiyor	32	180,48	10,819	5	,055
	Okur-yazar	22	224,82			
	İlkokul mezunu	165	170,05			
	Ortaokul mezunu	72	173,78			
	Lise mezunu	57	203,84			
	Üniversite mezunu	16	219,91			
	Toplam	364				

Öğrencilerin, spor branşı tercihlerinde rol oynayan sosyo-ekonomik faktörler ile mental sağlıklarının ölçülmesine ilişkin görüşlerin anne eğitim durumu Kruskal Wallis H Testi sonuçlarına göre, ekonomik faktörler boyutunda öğrenci görüşleri farklılaşmaktadır.

Ekonomik faktörler boyutunda, okur-yazar olanların sıra ortalamaları (247,77) ile en yüksek çıkarırken; en düşük sıra ortalaması (160,97) ile üniversite mezunlarında ortaya çıkmaktadır.

Diğer bir deyişle, annenin eğitim durumunun spor branşı tercihinin etkisi incelendiğinde ekonomik faktörler boyutunda öğrenci görüşleri farklılaşmaktadır.

Spor branşı tercihine ailesel faktörlerin ve çevresel faktörlerin etkisi ile mental sağlığa ilişkin olumlu ve olumsuz görüşler incelendiğinde, annenin eğitim durumuna göre öğrenci görüşleri farklılaşmamaktadır. Ailesel faktörler boyutunda, en yüksek sıra ortalaması (191,13) ile annesi üniversite mezunu olanlarda; en düşük sıra ortalaması (164,07) ile annesi sadece okur-yazar olanlarda ortaya çıkar iken, çevresel faktörler boyutunda en yüksek sıra ortalaması (210,75) ile annesi okur-yazar olanlarda, en düşük sıra ortalaması (167,56) ile annesi ortaokul mezunu olanlarda görülmektedir.

Mental sağlığa ilişkin olumlu düşünceler incelendiğinde, annesi üniversite mezunu olanların (S.O=189,64) en yüksek algıya sahip oldukları görülüyor iken; annesi okuma-yazma bilmeyenlerin (S.O=149,81) en düşük algıya sahip oldukları görülmektedir.

Olumsuz düşünceler boyutunda ise, annesi okur-yazar olanlar en yüksek algıya (S.O= 224,82) sahip iken, annesi ilkokul mezunu olanların en düşük algıya (S.O= 170,05) sahip oldukları görülmüştür.

5. TARTIŞMA

Erkek öğrencilerin (% 66,2), kız öğrencilerin (% 33,8) oranında daha fazla sporu tercih ettikleri görülmüştür. Shimon (1996); “Genç Ergenlerde Fiziksel Aktiviteyi Belirleyici Etkenlerin Analizi” isimli Doktora Tezinde de aynı sonuca ulaşmıştır.

Öğrencilerin ilköğretim ikinci kademedede (% 84,5) oranında daha fazla spora yöneldikleri görülmüştür.

Aile düzenlerinde sorun olmayan (anne-baba sağ ve birlikte % 93,4) ve gelir düzeyleri orta ve alt gruba ait (0-1500 TL arası % 69,8) öğrencilerin sporu daha çok tercih ettikleri, ebeveynlerin eğitim durumlarının spor branşı tercihinde önemli bir değişken olmadığı görülmüştür. Fakat bu sonucu destekleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Takım sporlarının (% 75,8) bireysel sporlara (% 24,2) oranla daha fazla tercih edildiği görülmüş. Aynı sonuç Mamak (2000); “Zonguldak’ta Spora Katılımın Sosyo-Ekonomik Boyutu” isimli Yüksek Lisans Tezi’nde ve Aydos (2003); “Kırıkkale’de Orta Öğretimdeki Sporcu Öğrencilerin Sportif Tercihlerini Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler” isimli Yüksek Lisans Tezi’nde de takım sporlarının ön planda olduğu tespit edilmiştir.

Spor yapan çocukların ailelerinin eğitim durumu ilköğretim ve orta öğretim seviyesinde (baba % 77,5 anne % 80,8) yoğunlaşmakta olduğu görülmüştür.

Ailelerin aylık gelir durumlarının iyi olması, çocuklarının spora yönelmesinde önemli bir etken olduğu gözlemlenmiştir. Aynı şekilde Altuntaş (1995); “Orta Öğretim Gençliğinin Sportif Eğilim ve Beklentileri (Trabzon Uygulaması)” adlı Yüksek Lisans Tezi’nde de ekonomik düzeyi iyi olan aileler çocuklarını daha fazla spora yönlendirdikleri görülmektedir. Anne ve babanın eğitim düzeyi arttıkça ekonomik gelirinin arttığı düşünülürse, eğitim düzeyi yükseldikçe ekonomik kaygıların spor branşı tercihinde etkisi azalmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin spor branşı tercihinde etki eden ailesel faktörlere bakıldığında, “Aileme göre, spor branşı tercihim bedensel gelişimim için önemlidir.” ifadesi ($\bar{x}=4,38$) en yüksek düzeyde çıkarken; “Aileme göre, tercih ettiğim spor branşı kişisel gelişimim için önemlidir.” ifadesi ikinci en yüksek ($\bar{x}=4,30$) ortalamaya sahip olması, “Ailem sporu bir meslek olarak görmektedir.” ifadesi en düşük düzeyde (\bar{x}

=3,0) çıkması öğrencilerin ailelerinin sporu bir meslek olarak görmekten çok çocuklarının fiziksel, zihinsel, ruhsal ve sosyal anlamda gelişmeleri için tercih ettiklerini göstermektedir. Benzer bir yaklaşım da Bzdell (2001); “Spor Ölçeğinde Çocukların Katılımı için Ailesel Nedenlerin Gelişimi” isimli Doktora Tezi’nde “Çocukların Spor Tercihlerinde Sosyal Nedenler Ön Plandadır” sonucunda görülmüştür.

“Aileme göre, tercih ettiğim spor branşı ileride gelir elde etmek için önemlidir.”

($\bar{X}=3,18$) yer alan ifadelere verilen cevapların en düşük ortalamaya sahip olması spordan ekonomik bir beklentinin olmadığını göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin mental sağlıklarına ilişkin olumsuz düşüncelerine ait veriler incelendiğinde, en yüksek katılım “*Öfkelenince karşımdakine vurabilirim.*” ($\bar{X}=2,50$) ikinci en yüksek katılım “*Bazen acımasız olmak gerekir.*” ($\bar{X}=2,43$) çıkması sporun, öğrencilerin saldırganlık davranışını yeteri derece bastıramadığını düşündürmektedir. Yani spor öğrencileri sakinleştirmiyor aksine sınırlendiriyor diye biliriz. Bunda temel faktör toplum, teknik adamlar, yöneticiler, öğretmenler kısaca bizden kaynaklandığını düşünüyorum. Kazanmak için her şeyin meşru görülmesi, yak-yık parçala kazan düşüncesi bu sonucu ortaya çıkarıyor.

Öğrencilerin kendilerine ilişkin olumlu düşünceleri ile spor branşı seçiminde etkili olan ailesel faktörler alt ölçek puanları arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0,25$; $p<,01$). Ayrıca, olumlu düşünceler ile çevresel faktörler arasında ($r=0,32$; $p<,01$) ve ekonomik faktörler arasında da ($r=0,17$; $p<,01$) pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Buna göre, öğrencilerin kendilerine ilişkin olumlu düşünceleri geliştikçe, ailesel, çevresel ve ekonomik faktörlere ilişkin algılarının da olumlu olarak geliştiği söylenebilir.

Spor yapan öğrencilerin mental sağlıkları açısından olumlu görüşleri incelendiğinde, kız öğrencilerin görüşleri erkek öğrencilere oranla farklılaşmaktadır ($t=-2,757$; $p<,05$). Bu boyutta kız öğrencilerin algı puanı ortalamaları $\bar{X}=4,33$ iken; erkek öğrencilerin algı puanı ortalamaları $\bar{X}=4,19$ olmuştur. Spor yapan kız öğrenciler, erkek öğrencilere oranla daha pozitif düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin spor branşı tercihlerine etki eden ailesel faktörlere ilişkin görüşleri arasında yaşa göre anlamlı bir farklılık vardır. ($t=3,081$; $p<,05$). Bu boyutta 10-12 yaş grubu öğrencilerin algı puanlarının ortalaması $\bar{X}=3,91$ iken, aynı değer, 13-15 yaş grubu öğrencilerde $\bar{X}=3,70$ olmuştur. Aradaki fark,

anlamlıdır. Bu nedenle, öğrenci görüşleri yaşa göre incelendiğinde 10-12 yaş grubunun spor branşı tercihlerinde ailesel faktörler daha fazla önem taşımaktadır. Mota ve Silva (1999); “Gençlerin Fiziksel Aktivitesi: Bir Portekiz Örneğinde Sosyo-Ekonomik Statü ve Aile Katılımı” isimli makalelerinde ailenin etkisi konusu bu görüşü desteklemektedir. Ayrıca, öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf düzeyine bağlı olarak spor yapan öğrencinin yaşı büyüdükçe ailenin branş tercihinin etkisi azalmaktadır diye biliriz.

Spor yapan öğrencilerin mental sağlıklarını yansıtan olumsuz düşünceler beşinci sınıf ve sekizinci sınıf düzeyinde farklılaşmaktadır ($F_{(3-360)} = 2,637$; $p < 0,05$). Olumsuz düşüncelere ilişkin veriler sekizinci sınıf öğrencilerinin daha yüksek algıya sahip ($\bar{X} = 2,22$) olduklarını buna karşın beşinci sınıf öğrencilerinin algılarının en düşük orana sahip ($\bar{X} = 1,87$) olduklarını göstermektedir. İlgili verilere bakılarak öğrencilerin yaşları büyüdükçe olumsuz algı geliştirdikleri, ya da ergenlik çağına yaklaştıkça algılarının olumsuzlaştığı söylenebilir.

Ekonomik faktörler boyutunda, en yüksek algı (S.O=187,79) babası ilkököl mezunu olanlarda; en düşük algı (S.O=147,78) babası üniversite mezunu olanlarda görülmektedir. Genel bir bakış açısıyla, babanın eğitim durumunun spor branşı tercihinin etkisi incelendiğinde ailesel faktörler boyutunda ve ekonomik faktörler boyutunda öğrenci görüşleri farklılaşmaktadır. Ekonomik faktörlere ilişkin verilere göre, babası üniversite mezunu olanların spor branşı tercihinde ekonomik faktörlerin etkisi yoktur. Bu durum gelir düzeyinin de yükselmiş olması ihtimali ile birlikte değerlendirilebilir. Spor branşı tercihinin gelir düzeyi düşük olan ailelerin etkisi, gelir düzeyi yüksek olan ailelere oranla daha fazladır diye biliriz.

Öğrencilerin spor branşı tercihinin etki eden çevresel faktörlere ilişkin görüşlerinde en fazla katılım gösterdikleri “*Spor branşım yeni insanlarla tanışmamda etkili oluyor.*” ifadesiyle belirtilen madde olup, ilgili maddenin aritmetik ortalaması ($\bar{X} = 4,27$) diğer maddelere oranla en yüksektir. En düşük düzeyde katılım ($\bar{X} = 1,83$) “*Bu sporu insanları etkilemek için yapıyorum.*” ifadesinde belirtilmiştir. Diğer taraftan “*Yaptığım spor dalı kötü alışkanlıklar edinmemi engeller.*” ifadesine katılımın ikinci en yüksek düzeyde ($\bar{X} = 4,17$) çıkması dikkat çekicidir. Elde edilen verilere göre, öğrencilerin yeni çevreler edinebilme ve kötü alışkanlıklardan uzak durabilme konusunu diğer konulara oranla daha fazla önemsendiği, sonucu çıkarılabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin spor branşı tercihine etki eden ekonomik faktörlere ilişkin veriler incelendiğinde, en yüksek katılım ($\bar{X}=3,67$) “*Spor branşı tercihimde ülkem bu branşa verdiği destek önemli olmuştur.*” ifadesinde, en düşük katılım ($\bar{X}=2,09$) ise, “*Spor branşı tercihimde para kazanma isteği etkili olmuştur.*” ifadesinde olmuştur. Yukarıda ki verilere dayanarak; öğrencilerin ülkede en fazla rağbet gören spora yöneldiklerini (medyanın çok büyük etkisi her zamanki gibi göz ardı edilmemeli), spordan ekonomik anlamda bir beklentilerinin olmadığını söyleyebilir.

“*Kendimi severim.*” ifadesine en yüksek ($\bar{X}=4,66$) katılımı göstermeleri spor yapan öğrencilerin kendileriyle barışık olduklarını gösterir iken, sırasıyla “*Çevremdekilerle paylaşmayı severim.*” ($\bar{X}=4,66$), “*En az yaşitlarım kadar zekiyim.*” ($\bar{X}=4,66$) ifadelerinin önem sırasında ikinci ve üçüncü sırada yer alması bunu destekler niteliktedir. Ancak, “*Derdimi içime atmam.*” ($\bar{X}=3,51$) ve “*Gülmek için birçok nedenim var.*” ($\bar{X}=3,96$), ifadesine katılımın düşük düzeyde çıkması yukarıda ifade edilen duruma zıtlık arz etmektedir. Genel bir bakış açısıyla spor yapan öğrencilerin mental sağlıklarına ilişkin olumsuz bir veri bulunmamasıyla birlikte araştırmaya katılan öğrencilerin derdimi içime atmam, kendimi bir grubun parçası gibi hissediyorum ve gülmek için birçok nedenim var maddelerine katılım düzeylerinin diğer maddelere oranla düşük çıkması sosyolojik ve psikolojik açıdan dikkate değer bir durumdur. Yani spor yapan çocukların özgüven anlamında iyi fakat hayata pozitif yaklaşma anlamında çok da başarılı oldukları söylenemez.

Araştırmaya katılan öğrencilerin spor branşı tercihine etki eden ailesel faktörler boyutunda ailedeki birey sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık yoktur. ($F_{(2-361)}=2,173$; $p>0,05$). Bu boyutta betimsel veriler incelendiğinde, en yüksek katılımı gösteren, ailesinde beş kişi olan grubunda yer alan öğrencilerin aritmetik ortalaması ($\bar{X}=3,89$), en düşük katılımı gösteren ailesinde dört ve altı birey bulunan grubun aritmetik ortalaması ($\bar{X}=3,74$) olmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin spor branşı tercihine etki eden çevresel faktörler boyutunda ailedeki birey sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık yoktur. ($F_{(2-361)}=2,210$; $p>0,05$). Öğrencilerin spor branşı tercihine etki eden ekonomik faktörler boyutunda ailedeki birey sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık yoktur. ($F_{(2-361)}=0,542$; $p>0,05$). Verilere göre, araştırmaya katılan öğrencilerin spor branşı tercihine etki eden olumlu düşünceler ve olumsuz düşünceler boyutunda ailedeki birey sayısı değişkenine göre görüşleri farklılaşmamaktadır. ($F_{(2-361)}=2,664$;

$p>0,05$), ($F_{(2-361)} = 0,651$; $p>0,05$). Genel olarak, ailede yaşayan birey sayısının spor branşı tercihinin istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisi yoktur denilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin spor branşı tercihinin etki eden ekonomik faktörler boyutunda aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık vardır ($F_{(4-359)} = 3,848$; $p<0,05$). Anlamlı fark, gelir düzeyi grubu, 0-500 TL geliri olan grup ile diğer dört grup arasında oluşmuştur. Başka bir anlatımla, öğrencilerin spor branşı tercihinin etki eden ekonomik faktörler boyutunda öğrenci görüşleri gelir düzeyine göre farklılaşmıştır. Betimsel veriler incelendiğinde, 0-500 TL geliri olan grupta yer alan öğrencilerin aritmetik ortalaması ($\bar{X}=3,22$) iken, diğer dört grupta yer alan öğrencilerin aritmetik ortalaması sırası ile ($\bar{X}=2,88$), ($\bar{X}=2,86$), ($\bar{X}=2,76$), ($\bar{X}=2,90$) olmuştur. Bu bulgulara göre, 0-500 TL geliri olan öğrencilerinin spor branşı tercihinin ekonomik faktörlerin etkileri diğer dört gruba oranla daha yüksektir. Bunun sonucu olarak ekonomik düzeyi zayıf olan öğrencilerin spordan maddi beklentileri vardır diyebiliriz.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Spor yapanların çoğunluğu erkek öğrencidir. Yaşa ve sınıfa göre spora yönelme farklılaşmakta, ileriki sınıflarda spora yönelme daha fazladır. Ailesi parçalanmamış normal aile çocukları daha fazla spor yapmaktadır. Spor yapan çocukların ailelerinin eğitim durumu ilköğretim seviyesinde yoğunlaşmaktadır. Ailelerin aylık gelir durumlarının iyi olması, çocuklarının spora yönelmesinde önemli bir etkidir.

Takım sporları bireysel sporlara oranla daha çok tercih edilmekte (popüler olan futbol en çok tercih edileni). Bunda çevrenin ve medyanın etkisi büyüktür denilebilir. Öğrencilerin aileleri sporu bir meslek olarak görmekten çok çocuklarının fiziksel, zihinsel, ruhsal ve sosyal anlamda gelişmeleri için tercih etmektedirler. Ülkemizde spor henüz bir meslek olarak görülmemekte bu da beraberinde spora katılımı azaltmaktadır. Öğrenciler, sporun sosyal yönünü, yeni çevre edinebilme ihtiyacını ve kötü alışkanlıklardan uzak durabilme fonksiyonunu daha fazla önemsemektedirler. Kurumlar, medya ve özel kuruluşlar tarafından desteklenen futbol, basketbol gibi popüler sporlar öğrencilerin tercihinde ilk sıralarda yer almaktadır.

Spor yapan öğrencilerin kendileriyle barışık olmalarına rağmen saldırganlık düzeylerinin yüksek çıkması dikkat çekicidir. Öğrencilerin kendilerine ilişkin olumlu algıları geliştikçe ailesel, çevresel ve ekonomik faktörlerin spor branşı tercihinine ilişkin algıları da gelişmekte ve olumlulaşmaktadır.

Öğrencilerin cinsiyet farklılıklarının spor branşı tercihinine etkisi incelendiğinde herhangi bir fark çıkmamıştır ancak, spor yapan kız öğrenciler erkek öğrencilere oranla daha fazla olumlu düşünce geliştirmektedirler. Öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf düzeyine bağlı olarak spor yapan öğrencinin yaşı büyüdükçe ailenin branş tercihinine etkisi azalmaktadır. Yine yaşa bağlı olarak öğrencinin yaşı ilerledikçe olumsuz düşünce gelişimi artmaktadır. Bu konu ergenlikle de paralellik arz edebilir. Gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin spor branşı tercihinine ailenin etkisi, gelir düzeyi yüksek olan ailelere oranla daha fazladır. Anne ve babanın eğitim düzeyi arttıkça ekonomik gelirin arttığı düşünülürse, eğitim düzeyi yükseldikçe ekonomik kaygıların spor branşı tercihinine etkisi azalmaktadır.

6.2. Öneriler

Kız öğrencilerin spora yönlendirilmesi için akla uygun ve uygulanabilir projeler hazırlanmalıdır. Bu konuda ailelerle diyalog kurularak kız çocuklarının da sosyal imkanlardan faydalanmaları ve spora aktif katılımları sağlanabilir.

Öğrencilerin daha küçük yaşta spora başlaması ve daha elit düzeyde spor yapabilmesi için imkan sağlanmalı, bu konuda bir eğitim planlaması ve seferberliği yapılmalıdır. Beden eğitimi dersinden ziyade çocuklarımız veya gençlerimiz branşa yönlendirilmeli ve uygun olan branşta emek verilmelidir.

Gelir düzeyi iyi olmayan öğrencilerin spora yönlendirilmelerinde kurumsal destek sağlanmalıdır. Sporun bir meslek dalı olabilmesi için sosyal ve ekonomik anlamda desteklenmelidir. Kurumlarca alt yapı desteği ve ekonomik anlamda devlet güvencesi; sadece başarılı olan sporcu değil sporcu çocuklarımızın sahiplenilmesi bu konuda önemli bir adım olacaktır.

Bireysel sporlara özendirici çalışmalar hızlandırılarak kurumlar ve medya tarafından bireysel sporlar desteklenmelidir.

Sporun ruh sağlığı açısından disipline edici yönüne ağırlık verilmelidir. Çocuklarımıza sporun savaş olmadığını anlatmak için psikiyatristler, rehber

öğretmenler, psikologlarla birlikte medya desteğini de göz önünde bulundurarak kurum, kuruluş yetkilileri ve halk bilinçlendirilmelidir. Bu konu Milli Eğitim Bakanlığınca da desteklenmelidir.

Bu araştırmanın geliştirilmesi ve daha etkili olabilmesi açısından “spor branşları tercihinin medyanın etkisi” araştırılabilir.

7. KAYNAKLAR

- Acet M. Sporda Saldırganlık ve Şiddet. 1. Baskı, İstanbul, Morpa Kültür Yayınları.2006; 103–109.
- Akkaya L. Kocaeli’de Orta Öğretim Gençliğinin Sportif Tercihlerini Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.
- Altuntaş M. Orta Öğretim Gençliğinin Sportif Eğitim ve Beklentileri (Trabzon İli Uygulaması). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1995.
- Amman M. T. Spor Sosyolojisi. 1. Baskı, İstanbul, Alfa Yayınları. 2000; 120–131.
- Aracı H. Okullarda Beden Eğitimi. 2. Baskı, Ankara, Bağırğan Yayımevi. 1999; 31–39.
- Aslan M F. Kocaeli Bölgesi İlköğretim Okullarında Okuyan Öğrencilerin Spora Yönelmelerinde Ailenin, Beden Eğitimi Öğretmeni ve Çevrenin Etkileri.
- Atılğan D. Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Orta Öğretim Okullarında Lisanslı Olarak Spor Yapan ve Spor Yapmayan Öğrencilerin Mental ve Fiziksel Sağlıklarının Araştırılması. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011; 54-59.
- Aydos S. Kırıkkale’de Orta Öğretimdeki Sporcu Öğrencilerin Sportif Tercihlerini Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Yüksek Lisans Tezi, 2003; 28–31.
- Başer E. Uygulamalı Spor Psikolojisi Performans Sporunda Psikolojinin Rolü. 3. Baskı, Ankara, Bağırğan Yayımevi. 1998; 17–59.
- Bayrakçı M. İlköğretim Okulunda Okuyan ve Aktif Olarak Spor Yapan Öğrencilerle, Aktif Olarak Spor Yapmayan Öğrencilerin Psiko-Sosyal Gelişimlerinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Yüksek Lisans Tezi, 2006; 3-14.
- Bulut S. Öğretmenim Hayat. 1.Baskı, Ankara Kalkan Matbaacılık, 2009; 54.
- Bzdell W. B. Development of The Parents’ Motivations for Children’s Participation in Sport Scale. Ph. D. Thesis, Boston University. 2001.
- Carl J. D. Social Capital And Sport Participation. Ph. D. Thesis, University of Oklohoma. 2002.

- Çankırılı A. Okul Ailede Başlar. 2. Baskı, İstanbul, Zafer Yayınları. 2008; 125.
- Çoban B., Devecioğlu S., Güler G., Zirek O., Sarıkaya, M. ve Turan, M. Okul Takımlarında Faaliyet Gösteren Sporcu Öğrencilerin Faaliyet Amaçları ve Beklentileri Üzerine Bir Çalışma (Elazığ İli Örneği). Ankara Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi Bildiriler Kitabı. 2003; 396-404.
- Çon M. Üst Düzeyde (Elit) Spor Yapanların Spora Yönelmelerinde İlk ve Ortaöğretim Kurumlarının Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1995.
- Demirci A. İlköğretimde Beden Eğitimi Uygulamaları. 1. Baskı, İstanbul, Değişim Yayınları. 2006; 3-14.
- Dever A. Spor Sosyolojisi Tarihsel ve Güncel Boyutlarıyla Spor ve Toplum. 1. Baskı, İstanbul, Başlık Yayın Grubu. 2010; 156-160.
- Doğan O. Spor Psikolojisi. 2. Baskı, Adana, Nobel Kitabevi. 2005; 55-149.
- Doğan O. Spor Psikolojisi. 1. Baskı, Sivas, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları. 2004;1-56.
- Erkal M. E. Sosyolojik Açından Spor. 2. Baskı, İstanbul, Kutsun Matbaa. 1992; 9-98.
- Erkal M., Güven Ö., Ayan D. Sosyolojik Açından Spor. 3. Baskı, İstanbul, Der Yayınları.1998; 139-146.
- Farrell L. and Shieldsbb M. A. Investigating The Economic And Demographic Determinants of Sporting Participation In England. Journal of Royal Statistical Society. 165. Part 2002; 335-348.
- Fidan N., Erden M. Eğitime Giriş. 5. Baskı, Ankara, Meteksan Matbaacılık. 1994; 12-19.
- Fidan S. Türkiye'deki ve Dünya'daki Elit Cimnastikçilerin Sosyo-Ekonomik Analizi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2002.
- Fişek K. Spor Yönetimi. 1. Baskı, İstanbul, Mart Matbaası. 2003; 53.
- Gürsoy E. Edirne'de Orta Öğrenimdeki Sporcu Öğrencilerin Sportif Tercihlerini Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Yüksek Lisans Tezi, 2007; 11-48.
- Gökdoğan D. Kahramanmaraş İlindeki Öncelikli Spor Branşlarının Tespiti İle Bu Branşların Seçimine Etki Eden Sebeplerin Araştırılması ve Kitle Sporunun

- Yaygınlaşması Açısından Değerlendirilmesi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, Yüksek Lisans Tezi, 2007; 7–24.
- Göktaş Z. Farklı Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Ortaöğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Spora Katılımına Etki Eden Faktörler. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Yüksek Lisans Tezi, 1994; 5–21.
- Güntürk Y. Manavgat Orta Öğretim Gençliğinde Beden Eğitimi ve Spor. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1986.
- Güven Ö., Öncü E. Beden Eğitimi ve Spora Katılımda Aile Faktörü. Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi. 2006; 81–90.
- Hatemi H. Sağlık Bilgisi. 1. Baskı, İstanbul, Bayrak Basımevi, 2005; 14. <http://www.ulakbim.gov.tr/> Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2005. <http://www.psikiyatridizini.org/index.php.2011>.
- Hamlın M. J. and Ross J. J. Barriers to Physical Activity In Young New Zealanders. Youth Studies Australia. 2005; 31-37.
- İkizler H. C. Spor Sağlık ve Motivasyon. 1. Baskı, İstanbul, Alfa Yayınları. 2002; 20-35.
- İkizler H. C. Sporda Sosyal Bilimler 1. Baskı, İstanbul, Alfa Yayınları. 2000; 8–33.
- İnal A. N. Beden Eğitimi ve Spor Bilimi. 1. Baskı, Ankara, Nobel Basımevi. 2003; 4-38.
- Kara D. Niğde İlinde Sporun Topluma Yaygınlaştırılmasında Sosyo-Ekonomik Faktörlerin Araştırılması. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, Yüksek Lisans Tezi, 2007; 12–20.
- Karasar, Niyazi Araştırmada Rapor Hazırlama Ankara: Ankara Eğitim Danışmanlık L.T.D. 1998.
- Kazak Ö. O. 9–14 Yaş Arasındaki Çocukların Spora Katılım Nedenlerinin Değerlendirilmesi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, Yüksek Lisans Tezi, 2007; 9–104.
- Kazak H. İlköğretim Öğrencilerinin Spora Başlamasında Sosyal Faktörlerin Rolü. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, Yüksek Lisans Tezi, 2010;16–42.

- Kepçeoğlu M. Psikolojik Danışma ve Rehberlik. 10. Baskı, Ankara, Özdemir Ofset. 1996; 7.
- Keskin V. Çocukların Spora Yönelmelerinde Anne Ve Babaların Beklentileri. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyon, Yüksek Lisans Tezi, 2006;14.
- Kılıcıgil E. Sosyal Çevre-Spor İlişkisi. 1. Baskı, Ankara, Bağırhan Yayimevi. a, 1998; 8-56.
- Kılıcıgil E. Elit Sporcuların Sosyal Çevreyle İlişkisi Ve Sosyal Çevrenin Spora Yönelmeye Etkisi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Doktora Tezi, b, 1998; 6-42.
- Köybaşı Ş. Değişen Değerlerin Sportif Katılıma Etkisi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Yüksek Lisans Tezi, 2007; 21.
- Mamak H. Zonguldak'ta spora Katılımın Sosyo-Ekonomik Boyutu (Orta Öğretim Gençliği Üzerine Bir Araştırma). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2000.
- Mengütay S. Çocuklarda Hareket Gelişimi ve Spor. 1. Baskı, İstanbul, Morpa Kültür Yayınları. 2006; 102-115.
- Mc Veigh J.A., Norris S.A. And de Wet T. The relationship between socio-economic status and physical activity patterns in South African children. Acta Paediatr. 2004; 982-988.
- Mota J. and Silva G. Adolescents Physical Activity: Association With Socio-Economic Status And Parental Participation Among A Portuguese Sample. Sport, Education and Society. 1999; 193-199.
- Muratlı S. Çocuk Ve Spor. 1. Baskı, Ankara, Bağırhan Yayimevi. 1997; 21.
- Özer D. S., Özer M. K. Çocuklarda Motor Gelişim. 6. Baskı, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım. 2009; 176-184.
- Özer K. Fiziksel Uygunluk. 1. Baskı, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım. 2006; 244.
- Özoğlu S. Ç. Spor Psikolojisi Ve Gelişmeler. 1.Uluslar arası Spor Psikolojisi Sempozyumu. Mersin, 1997; 3-10.
- Pepe K., Can S. Spor Branşlarına Katılımın Sosyo Ekonomik Boyutunun Araştırılması. Beden Eğitimi Ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, Ankara, Bildiriler Kitabı, 2003; 485-489.

- Pepe H. Spor Yapan ve Yapmayan Bayanların Sosyo-Ekonomik Seviyelerinin Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2001.
- Pepe K. Isparta ve Burdur İl Merkezindeki Lisanslı Sporcuların Sosyo-Ekonomik Yapıları. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.
- Rımal A. Association Of Nutrition Concerns And Socioeconomic Status With Exercise Habits. *International Journal Of Concumer Studies*. 2002; 322-327.
- Sallis J. F., Zakarian J. M., Hovell M. F. and Hofstetter L. R., Ethnic, Socio-Economic And Sex Differences In Physical Activity Among Adolescent. *Journal of Clinical Epidemiology*. 1996; 125-134.
- Sarı F. Orta Öğretim Kurumlarında Sportif Faaliyetlere Katılan Öğrencilerin Katılım Amaçları ve Karşılaştıkları Problemlerin Tespitine Yönelik Durum Analizi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2002.
- Seven N. Amatör Sporcularda Sosyo-Ekonomik Düzeyin Belirlenmesi (Samsun İl Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2003.
- Sevim Y. Antrenman Bilgisi. 8. Baskı, Ankara, Fil Yayınevi. 2007; 357-358.
- Shimon J. M. Analysis of Physical Activity Determinants In Young Adolescents. Ph. D.Thesis. University of Northern Colorado. 1996.
- Siegel S. R. Patterns of Sport Participation And Physical Activity In Urban Mexican Youth. Ph. D. Thesis. Michigan State University. 1999.
- Spss 15.0 MS for Windows” paket programı
- Şimşek K. Y. Çocukların Spora Yönlendirilmesinde Ailenin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Yüksek Lisans Tezi, 2005; 26-29.
- Tammelin, T., Nayha, S., Hills, A. P. and Jarvelin, M. R. Adolescent Participation in Sports And Adult Physical Activity. *American Journal of Preventive Medicine*. 2003;22-28.
- Taşmektepligil M. Y. Sporun Yaygınlaştırılmasında Semt Sahalarının Etkileri. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Doktora Tezi, 1995; 54.

- Taşmektepligil Y., İmamoğlu O., Türkiye’de Kültürel Yapının Spora Etkisi Üzerine Düşünceler. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1996; 1(1): 41-51.
- Temel C. Farklı Sosyo Ekonomik Düzeylerde Bulunan Orta Öğretim Öğrencilerinin Spora İlgileri. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Yüksek Lisans Tezi, 2004; 1-14.
- Vilhjallmsson R. and Thorlindsson, T. Factors Related to Physical Activity: A study of Adolescents. Social Science and Medicine. 1998; 665-675.
- Waters M. E. Junior High Girls And Free Time Physical Activity Desicion Making. MS Thesis. University of Alberta. 1997.
- Yetim A. A., Cengiz R. İletişim ve Spor. 1. Baskı, Ankara, Berikan Yayınevi. 2010; 121-142.
- Yetim A. A. Sosyoloji ve Spor. 3. Baskı, Ankara, Berikan Yayınevi. 2008; 133-150.
- Yıldız H. G. Ortaöğretim Kurumları Spor Alanında Okuyan Öğrencilerin Spora Başlama Ve Bu Alanı Seçme Nedenleri İle Beklentileri. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Yüksek Lisans Tezi, 2006; 10-21.
- Yıldız S. Spor Yapan ve Spor Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya, Yüksek Lisans Tezi, 2009; 6-7.
- Yorulmazlar M. M. Türkiye’de ve Dünya’daki Elit Badminton Sporcularının Sosyo-Ekonomik Bir Analizi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2000.
- Yörükoğlu A. Çocuk ve Ruh Sağlığı. 22. Baskı, İstanbul, Özgür Yayınları. 1998; 13-24.
- Zorba E. Fiziksel Uygunluk. 2. Baskı, Muğla, Gazi Kitapevi. 2001; 46-134.

8. EKLER

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
TIBBİ ARAŞTIRMA ETİK KOMİSYONU

Sayı: 038

12.08.2011

Sayın: Yrd. Doç. Dr. M. Yalçın TAŞMEKTEPLİGİL

Etik Komisyonumuza sunmuş olduğunuz **İlköğretimdeki Sporcu Öğrencilerin Branş Tercihlerinde Rol Oynayan Sosyo-Ekonomik Faktörler İle Fiziksel Uygunluk ve Mental Sağlıklarının Araştırılması** başlıklı Tıbbi Araştırma Etik Komisyonu 2011/364 Karar nolu **Anket çalışması** nitelikli araştırma projeniz: Amaç, gerekçe, yaklaşım ve yöntemle ilgili açıklamaları, OMÜ-TAEK yönergesine göre incelenmiş etik açıdan bir sakınca olmadığına, çalışmanın süresi 6 ayı geçerse 6 aylık bildirimlerinin yapılmasına; çalışma tamamlandıktan sonra sonucunun tarafımıza en geç üç(3) ay içerisinde bildirilmesine 11.08.2011 tarihli etik komisyonumuzda oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize arz/rica ederim.

Prof.Dr.Abdurkerim BEDİR
Tıbbi Araştırma Etik Komisyonu
Başkanı

T.C.
GAZİANTEP VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.27.00.11-605.01/
Konu : Araştırma İzin Talebi

10.03.2011* 7608

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörlüğünün 25/02/2011 tarih ve B.30.2.ODM.0.70.
00.00/605.01-[107]-1671 sayılı yazısı.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Mehmet Vakıf DURMUŞOĞLU'nun "İlköğretimdeki Sporcu Öğrencilerin Branş Tercihlerinde Rol Oynayan Sosyo-Ekonomik Faktörler ile Fiziksel Uygunluk ve Mental Sağlıklarının Araştırılması" konulu tez çalışmasına veri oluşturmak amacıyla, İlimiz Şahinbey ve Şehitkamil İlçesindeki ekli listede isimleri yazılı bulunan ilköğretim okullarında anket uygulamak isteği ilgi yazıda belirtilmektedir.

Bu nedenle; İlimiz Şahinbey ve Şehitkamil İlçesindeki ekli listede isimleri yazılı bulunan ilköğretim okullarında anket uygulanması, Bakanlığımız Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının 28/02/2007 tarih ve 311/1084 sayılı "Bakanlığımıza Bağlı Okul ve Kurumlarda Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesine" göre Müdürlüğümüz Ar-Ge Bürosu bünyesinde oluşturulan komisyonun uygunluk raporu doğrultusunda Müdürlüğümüzce uygun mütalaa edilmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Fikret ATAK
Milli Eğitim Müdür V.

OLUR
10./03/2011

Mehmet OKUR
Vali a.
Vali Yardımcısı

09/03/2011 VHKİ M.OĞUZHAN
09/03/2011 Şef S.ÇINAR
09/03/2011 Şb.Md. M.YAĞCI

Adres : Yeni Valilik Binası 3. Kat Büyükşehir/GAZİANTEP
Ayrıntılı bilgi için irtibat : Şube Müd.Mehmet YAĞCI-Strateji Geliştirme Şefi S.ÇINAR
Telefon : (0342) 231 10 58 - 232 63 77 Fax: (0342) 232 24 10
Email : gaziantepmem@meb.gov.tr
İnternet : http://gaziantep.meb.gov.tr - www.gaziantep-meb.gov.tr

T.C.
GAZİANTEP VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN

Adı Soyadı	Mehmet Vakıf DURMUŞOĞLU
Kurumu / Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller	Gaziantep
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Ekli listedeki ilköğretim okulu öğrencileri
Araştırmanın konusu	İlköğretimdeki Sporcu Öğrencilerin Branş Tercihinde Rol Oynayan Sosyo-Ekonomik Faktörler İle Fiziksel Uygunluk ve Mental Sağlıklarının Araştırılması
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Var
Veri toplama araçları	Anket Formu (3 Sayfa)
Görüş istenilecek Birim/Birimler	----

KOMİSYON GÖRÜŞÜ

Bu araştırma, "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi" kapsamında değerlendirilmiştir. Çalışmanın bu yönergede belirtilen şartları taşıdığı tespit edilmiş ve *Gaziantep İli kapsamında adı geçen kurumlarda yapılması uygun görülmüştür.*

İlgili Yönergenin 5.Maddesinin (o) bendi uyarınca; **Araştırmacı araştırmasının bitiminden itibaren 15 gün içerisinde araştırma sonuçlarını 2 kopya halinde CD içerisinde Müdürlüğümüze bildirmekle yükümlüdür**

Ayrıca aynı yönergenin (ğ) bendi uyarınca "Tıbbi konu içeren araştırmanın veri toplama araçları için belirlenen örneklem kişiler reşit yaşta ise yazılı onayları, değilse araştırma konusuna ilişkin olası zararlar hakkında veliler bilgilendirilerek yazılı izinleri alınır" ibaresine dayanak olarak; araştırma öncesinde gerekli izinlerin velilerden alınarak saklanması ve bir kopyasının araştırma bitiminde araştırma sonuçlarıyla birlikte Müdürlüğümüze teslim edilmesi gerekmektedir.

Komisyon kararı Oybirliği ile alınmıştır.

KOMİSYON

09.10.2011
Komisyon Başkanı
Mehmet YAĞCI
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

Üye
Murat BAĞLIBEL
Öğretmen

Üye
Mustafa SAMANCIOĞLU
Öğretmen

Sevgili Öğrenciler,

Bu anket, ilköğretimdeki Sporcu Öğrencilerin Branş Tercihlerinde Rol Oynayan Sosyo-Ekonomik Faktörler ile Fiziksel Uygunluk ve Mental Sağlıklarının Araştırılmasını tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır.

Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Mehmet Vakıf DURMUŞOĞLU
m.vakifdurmusoglu@hotmail.com

BÖLÜM I

Aşağıda, demografik özelliklerinize ilişkin 10 soru sorulmuştur. Lütfen size uygun olan seçeneğe (×) işareti koyunuz.

1. Cinsiyetiniz:
Erkek () Kız ()
2. Yaşınız:
10-12 arası () 13-15 arası () 16 ve üzeri ()
3. Sınıfınız:
4 () 5 () 6 () 7 () 8 ()
4. Ailenizin Durumu:
Anne-baba sağ ve birlikte () Anne-baba sağ ve ayrı ()
Anne sağ, baba vefat etmiş () Baba sağ, anne vefat etmiş ()
5. Ailedeki Birey Sayısı:
İki kişi () Üç kişi () Dört kişi () Beş kişi () Altı kişi ve üzeri ()
6. Babanızın Eğitim Durumu:
Okuma-yazma bilmiyor () Okur-yazar () İlkokul mezunu ()
Ortaokul mezunu () Lise mezunu () Üniversite mezunu ()
7. Annenizin Eğitim Durumu:
Okuma-yazma bilmiyor () Okur-yazar () İlkokul mezunu ()
Ortaokul mezunu () Lise mezunu () Üniversite mezunu ()
8. Oturduğunuz Konut:
Kira () Kendimize ait ()
9. Aylık Geliriniz:
0-500 TL arası () 501-1000 TL arası () 1001-1500 TL arası ()
1501-2000 TL arası () 2001-2500 TL arası () 2501 TL ve üzeri ()
10. Yaptığınız Spor Dalı: (Tek Seçenek)
Futbol () Basketbol () Hentbol () Voleybol ()
Güreş () Yüzme () Boks () Taekwon do ()
Karate () Atletizm () Jimnastik () Tenis ()
Bisiklet () Halter () Diğer

BÖLÜM II

Sıra No	Spor Branşı Tercihlerinize Etki Eden Sosyo-ekonomik Faktörler	Sorulara katılım düzeyiniz					
		Hiç	Az	Ara sıra	Çoğunlukla	Her zaman	
Ailesel Faktörler	1	Yaptığım spora yönelimde ailem etkili olmuştur.					
	2	Ailem yaptığım spor faaliyetlerini destekler.					
	3	Aileme göre, spor branşım toplumda yer edinmemde önemlidir.					
	4	Ailem sporu bir meslek olarak görmektedir.					
	5	Ailem sporu sosyal faaliyet olarak görmektedir.					
	6	Aileme göre, tercih ettiğim spor branşı ileride gelir elde etmek için önemlidir.					
	7	Aileme göre, tercih ettiğim spor branşı kişisel gelişimim için önemlidir.					
	8	Aileme göre, spor branşı tercihim bedensel gelişimim için önemlidir.					
	9	Aileme göre spor branşı tercihim cinsiyetime uygun olmalıdır.					
	10	Aileme göre spor branşı tercihim inançlarıma uygun olmalıdır.					
Çevresel Faktörler	11	Spor branşı tercihimde öğretmenlerim etkili olmuştur.					
	12	Spor branşı tercihimde televizyon gazeteler vb. etkili olmuştur.					
	13	Spor branşı tercihimde arkadaş çevrem etkili olmuştur.					
	14	Yaptığım spor dalı çevrede saygınlık kazanmamda önemlidir.					
	15	Bu sporu insanları etkilemek için yapıyorum.					
	16	Bu spordaki başarımlar okul ya da çevre tarafından ödüllendiriliyor.					
	17	Spor branşım yeni insanlarla tanışmamda etkili oluyor.					
	18	Yaptığım spor dalı yaşadığım çevrede önemsenmektedir.					
	19	Yaptığım spor dalı kötü alışkanlıklar edinmemi engeller.					
	20	Spor branşım okul başarımları olumlu etkiler.					
Ekonomik Faktörler	21	Spor branşı tercihimde ailemin maddi durumu önemli olmuştur.					
	22	Spor branşı tercihimde çevredeki sportif alan ve malzemeleri önemli olmuştur.					
	23	Spor branşı tercihimde para kazanma isteği etkili olmuştur.					
	24	Spor branşıma ilişkin ihtiyaçlarım ailem tarafından karşılanır.					
	25	Spor branşıma ilişkin ihtiyaçlarım okul ya da çevrem tarafından karşılanır.					
	26	Bu branşı meslek edinmek amacıyla seçtim.					
	27	Spor branşı tercihimde ülkemizin bu branşa verdiği destek önemli olmuştur.					
	28	İmkânı daha çok olan bir yerde yaşasaydım başka branşı tercih edebilirdim.					

BÖLÜM III

Sıra No	Ruhsal Faktörler Psikolojik Etkenler Kişisel düşüncelerim	Sorulara katılım düzeyiniz				
		Hiç yaşamam	Az yaşıyorum	Ara sıra yaşıyorum	Çoğunlukla yaşıyorum	Her zaman yaşıyorum
1	Kendimi severim.					
2	İnsanların beni sevebileceğine inanıyorum.					
3	Gülmek için birçok nedenim var.					
4	Kolayca arkadaş edinebilirim.					
5	En az yaşlıtlarım kadar zekiyim.					
6	Derdimi içime atmam.					
7	Herkesle samimi olurum.					
8	Çevremdekilerle paylaşmayı severim.					
9	Sosyal çevre oluşturmam kolaydır.					
10	Kendimi çevremlerle uyumlu hissediyorum.					
11	Kendimi bir grubun parçası gibi hissediyorum.					
12	Bana zıt olan düşünceleri kabullenebilirim.					
13	Geleceğe yönelik endişelerim var.					
14	Başarısız olunca kolayca ümitsizliğe kapılırım.					
15	Öfkelenince karşımdakine vurabilirim.					
16	Çabuk küfür edebilirim.					
17	İnsanları alt etmek bana keyif verir.					
18	Bazen acımasız olmak gerekir.					
19	Kendimi tek başımaymiş gibi hissediyorum.					
20	İnsanlar beni gerçekten tanımıyorlar.					

Anketle ilgili anlaşılmayan maddeler veya görüşleriniz var ise lütfen yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. ÖZGEÇMİŞ

05.09.1975 yılında Kahramanmaraş'ın Elbistan ilçesinde doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini burada tamamladı. 1993 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümünde lisans eğitimine başladı. 1997 yılında mezun oldu. Aynı yıl Konya da öğretmenliğe başladı. 1998 yılında O.M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında yüksek lisans programına başladı. Halen Elbistan Halk Eğitim Merkezinde Beden Eğitimi Öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Evli ve 1 çocuk babasıdır.